

० ०

जयवल्लभं नाम वज्जालगं

संस्कृतश्रयासंवलितम् ।

Vajjalaggam,

A work on Rhetoric.

By ^{Dr.} Julius Laber.

1888 II.

धम्मदत्तिवग्गुयं सुयणाण सुहासियं वोच्चं ॥ १ ॥
अपय पाइयकव्वं पठित्तं मोउं च जे न-याणन्ति ।

एकत्थे पत्थावे जत्थ पठिञ्जन्ति पउरगाहाओ ।
तं खलु वज्जालगं वज्जन्ति य पट्ठई भणिया ॥ ४ ॥
एथं वज्जालगं सव्वं जो पठइ अवसरस्सि सया ।
पाइयकव्वकई सो होहिइ तह कित्तिमन्तो य ॥ ५ ॥

सोयारवज्जा ।

दुखं कीरइ कव्वं कव्वस्सि कण पउञ्जणा दुखं ।
सन्ते पउञ्जमाणे सोयारा दुक्कहा होन्ति ॥ ६ ॥
मक्कययमक्कयं पि उ अत्थो सोयारमङ्गमवसेण ।
अप्युच्चरमविभेक जणेइ जं तं महच्छरियं ॥ ७ ॥
सुभाहमं पणं महवत्तं सत्तंघडियं ।
मोपार क्खुकुक्खं पयडिं पयड होइ ॥ ८ ॥

गोहाहो वज्जा ।

अट्ठखरभणियाइ नूणं सवित्तासमुट्ठहमियाइ ।
अट्ठच्छिपेच्छिथाइ गोहाहि विणा न नज्जन्ति ॥ ९ ॥

संस्कृतश्याया ।

सर्वज्ञवदनपङ्कजनिवासिनीं प्रणम्य श्रुतदेवीं ।
धर्मादित्रिवर्गयुतं सुजनानां सुभाषितं वक्ष्यामि ॥ १ ॥
अमृतं प्राकृतकाव्यं पठितुं श्रोतुं च न जानन्ति ।
कामस्य तत्त्ववात्तां कुर्वन्ति ते कथं न लज्जन्ति ॥ २ ॥
विधिधकविविरचितानां गाथानां वरकुलानि गृह्णीत्वा ।
रचितं वज्जालगं विधिना जयवल्लभं नाम ॥ ३ ॥
एकार्थं प्रस्तावे यत्र पद्यन्ते प्रचुरगाथाः ।
तत्त्वसु वज्जालगं वज्जेति च पद्धतिर्भणिता ॥ ४ ॥
इदं वज्जालगं सर्वं यः पठत्यवसरे सदा ।
प्राकृतकाव्यकविः स भविष्यति तथा कौर्त्तिमांश्च ॥ ५ ॥

श्रोतृपद्धतिः ।

दुःखं क्रियते काव्यं काव्ये ह्यते प्रयुञ्जानो दुःखं ।
सति प्रयुञ्जाने श्रोतारो दुर्लभा भवन्ति ॥ ६ ॥
संस्कृतमसंस्कृतमपि खल्वर्थः श्रोतृसङ्गमवशेन ।
अपूर्वरसविशेषं जनयति यत्तत्प्राशस्त्यर्थं ॥ ७ ॥
सुक्ताफलमिव काव्यं स्वभावविमलं सुवर्णसंघटितं ।
श्रोतृकर्णकुहरे प्रकटितं प्रकटं भवति ॥ ८ ॥

गाथापद्धतिः ।

श्रद्धाञ्जलभणितानि नूनं सविल्लासमुग्धहसितानि ।
श्रद्धाञ्जलिप्रेक्षितानि गाथाभिर्विना न ज्ञायन्ते ॥ ९ ॥

सालङ्काराहि सलखणाहि अन्नन्नराथरसियाहिं ।
 गाहाहि पणदणीहि य खिज्जइ चित्तं अदन्तीहिं ॥ १० ॥
 एयं चिय नवरि फुडं हिययं गाहाण महिसियाणं ष ।
 अणरसिएहि न लब्धद दविणं व विहीणपुखेहिं ॥ ११ ॥
 सच्छन्दिया सरूवा सालङ्कारा य सरसउल्लावा ।
 वरकामिणि व्व गाहा गाहिज्जन्ती रसं देइ ॥ १२ ॥
 गाहाण रसा महिस्याण विव्वमा कइयणाण उल्लावा ।
 कस्स न हरन्ति हिययं बालाण य मण्णुल्लावा ॥ १३ ॥
 सब्बो गाहाउ जणो वीसत्यो भणइ सब्बगोठ्ठीसु ।
 परमत्यो जो ताणं सो नाओ महइइल्लेहिं ॥ १४ ॥
 गाहा इवइ वराई सिक्खिज्जन्ती गवारलोएहिं ।
 कौरइ लुच्चपलुच्चा जइ गाई मन्ददोहेहिं ॥ १५ ॥
 गाहे भव्विहिसि तुमं अइवा लउयत्तणं पि पाविहिसि ।
 गामारदन्तदिठकठिणपीडिया उच्छुजट्टि व्व ॥ १६ ॥
 गाहाणं गीयाणं तन्तीसहाण पोठमहिस्याणं ।
 ताणं चिय सो दण्डो जे ताण रसं न-याणन्ति ॥ १७ ॥
 इन्दं अयाणमाणेहि जा किया सा न होइ रमणिज्जा ।
 किं गाहा अइ सेवा अइवा गाहा वि सेवा वि ॥ १८ ॥

कव्ववज्जा ।

चिन्तामन्दरमन्वाणमन्धिण वित्थरन्धि अत्थाहे ।

उप्पज्जन्ति कईहियथसाथरे कव्वरयणाइं ॥ १९ ॥

साक्षकाराभिः सलक्षणाभिरन्योन्यरागरसिताभिः ।
 गाथाभिः प्रणयिनीभिश्च खिद्यते चित्तमनागच्छन्तीभिः ॥ १० ॥
 एतदेव केवलं स्फुटं हृदयं गाथानां महिलानां च ।
 अरधिकैर्न लभ्यते द्रविणमिव विहीनपुष्पैः ॥ ११ ॥
 सञ्जन्दिता सरूपा साक्षकारा च सरसोत्सापा ।
 वरकामिनीव गाथा पद्यमानानुभूयमाना च रसं ददाति ॥ १२ ॥
 गाथानां रसा महिलानां विभ्रमा कविजनानामुत्सापाः ।
 कस्य न हरन्ति हृदयं बालानां च मन्मनोत्सापाः ॥ १३ ॥
 सर्वा गाथा जनो विश्वस्तो भणति सर्वगोष्ठौषु ।
 परमार्था यस्तासां स ज्ञातो महाविदग्धैः ॥ १४ ॥
 गाथा रोदिति वराकी गिच्छ्यमाणा यामीणशोकैः ।
 क्रियते क्षुब्धप्रसुप्ता यथा गोर्मन्ददोग्धभिः ॥ १५ ॥
 गाथे भङ्ग्यसे त्वमथवा लघुत्वमपि प्राप्स्यसि ।
 यामीणदन्तदृढकठिनपीडिता इक्षुयष्टिरिव ॥ १६ ॥
 गाथानां गीतानां तन्त्रीशब्दानां प्रौढमहिलानां ।
 तेषामेव स दण्डो ये तेषां रसं न जानन्ति ॥ १७ ॥
 हृन्दोऽजानङ्घ्रिर्षा कृता सा न भवति रमणीया ।
 किं गाथाय सेवाथवा गाथापि सेवापि ॥ १८ ॥

काव्यपद्धतिः ।

चिन्तामन्दरमन्यानमयिते विस्तरेऽस्याधे ।

उत्पद्यन्ते कविहृदयसागरे काव्यरत्नानि ॥ १९ ॥

रयणुञ्जलपयसोहं तं कव्वं जं तवेइ पडिवस्सं ।
 पुरिमायन्तविलाभिणि— रसणादामं मिव रसन्तं ॥ २० ॥
 पाइयकव्वस्मि रसो जो जायइ तह व क्खेयभणिएहिं ।
 उययस्स थ वामियमीयलस्स तित्तिं न वच्चामो ॥ २१ ॥
 ५. इकहवि रएइ पयं मगं पुलएइ क्खेयमारुहइ ।
 चोरो व्व कई अत्थं घेत्तूण कहवि निव्वहइ ॥ २२ ॥
 सद्दामद्दभीरू पए पए किंपि किंपि चिन्तन्तो ।
 दुक्खेहि कहवि पावइ चोरो अत्थं कई कव्वं ॥ २३ ॥
 सद्दपलोट्टं दोसेहि वज्जियं सुललियं फुडं मज्जरं ।
 पुष्पेहि कहवि पावइ क्खन्दे कव्वं कलत्तं च ॥ २४ ॥
 अणवरयवहलरोमञ्चकञ्चयं जणियजणमणाणन्दं ।
 जं न धुणावइ सौमं कव्वं पेसां च किं तेण ॥ २५ ॥
 सो सोहइ दूमन्तो कइयणरइयाइ विविहकव्वाइं ।
 जो भञ्जिऊण कुवयं अन्नपयं सुन्दरं देइ ॥ २६ ॥
 अत्थक्को रसरहिओ देसविह्णो णुणासिओ तुरिओ ।
 मुहवञ्चणो विराओ एए दोसा पढन्तस्स ॥ २७ ॥
 देसियसद्दपलोट्टं मज्जरस्करक्खन्दमंठियं ललियं ।
 फुडवियडपायडत्थं पाइयकव्वं पढेयव्वं ॥ २८ ॥
 ललिए मज्जरस्करण जुवईयणवक्खेहे ससिञ्जारे ।
 सन्ते पाइयकव्वे को सक्कइ सक्कथं पठिउं ॥ २९ ॥
 अबुहा बुहाण मज्जे पठन्ति जे क्खन्दलस्सकणविह्णणा ।
 ते भमुहाखग्गनिवाडियं पि सौमं न लक्खन्ति ॥ ३० ॥

रत्नोज्ज्वलपदशोभं तत्काव्यं यत्तापयति प्रतिपद्यं ।
 पुरुषाश्चानविलासिनोरशनादासेव रसन्तं ॥ २० ॥
 प्राकृतकाव्ये रमो यो जायते तथा वा क्लेशभणितैः ।
 उदकस्य च वामितश्रौतलस्य दृष्टिं न व्रजामः ॥ २१ ॥
 वाचं कथमपि रचयति पदं मार्गं प्रलोकयति (क्लेशं) क्लेशमारोहति
 चोर इव कविरर्थं गृह्णीत्वा कथमपि निर्वहति । २२ ॥
 शब्दापशब्दभौहः पदे पदे किमपि किमपि चिन्तयन् ।
 दुःखैः कथमपि प्राप्नोति चोरोऽर्थं कविः काव्यं ॥ २३ ॥
 शब्दपर्यस्तं दोषैर्वर्जितं सुललितं स्फुटं मधुरं ।
 पुण्यैः कथमपि प्राप्नोति कन्दमि काव्यं कलत्रं च । २४ ॥
 अनवरतवङ्गलरोमाञ्चकञ्चुकं जनितजनमनश्चानन्दं ।
 यन्न धूनयते शौर्ष काव्यं प्रेम च किं तेन ॥ २५ ॥
 स शोभते दूषयन् कविजनरचितानि विविधकाव्यानि ।
 यो भङ्गा कुपदमन्यत्पदं सुन्दरं ददाति ॥ २६ ॥
 अखिलो रसरहितो देशविहीनोऽनुनासिकस्वरितः ।
 मुखावञ्चनो विराग एते दोषाः पठतः ॥ २७ ॥
 देशीशब्दपर्यस्तं मधुराक्षरच्छन्दःसंस्थितं ललितं ।
 स्फुटविकटप्रकटार्थं प्राकृतकाव्यं पठनीयं ॥ २८ ॥
 ललिते मधुराक्षरे युवतिजनवत्सभे मश्टङ्गारे ।
 सति प्राकृतकाव्ये कः शक्नोति संस्कृतं पठितुं ॥ २९ ॥
 अबुधा बुधानां मध्ये पठन्ति ये कन्दोलक्षणविहीनाः ।
 ते भूखड्गनिपातितमपि शौर्षं न लक्षयन्ति ॥ ३० ॥

पादयकव्यसु नमो पादयकव्यं च निश्चियं जेण ।
ताहं चिय पणमामो पठिऊण थ जे विद्याणन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जणवज्जा ।

महणम्मि ससी महणम्मि सुरतरु महणसंभवा लच्छी ।
सुयणो उण कहसु महं न-याणिमो कत्य संभूओ ॥ ३२ ॥
सुयणो सुद्धसहावो महलिच्चन्तो वि दुच्चणयणेण ।
कारेण दप्पणो विथ अच्चियथरं निम्मसो होइ ॥ ३३ ॥
सुयणो न कुप्पइ च्चिय अह कुप्पइ मङ्गुलं न चिन्नेइ ।
अह चिन्नेइ न जम्पइ अह जम्पइ लक्खिरो होइ ॥ ३४ ॥
दढरोसकलुसियस्स वि सुयणस्स सुहाउ विधिं कत्तो ।
राज्जमुहम्मि वि ससिणो किरणा अमयं चिय सुयन्ति ॥ ३५ ॥
दिट्ठा हरन्ति दुक्खं जम्पन्ता देन्ति सयलसोखाइं ।
एयं विहिणा सुकथं सुयणा जं निम्मिया भुवणे ॥ ३६ ॥
न हसन्ति परं न थुणन्ति अप्पयं पियसथाइ जम्पन्ति ।
एसो सुयणसहावो नमो नमो ताण पुरिसाणं ॥ ३७ ॥
अकए वि कए वि पिए पियं कुणन्ता जयम्मि दीसन्ति ।
कथविष्मिए वि ऊ पियं कुणन्ति ते दल्लहा सुयणा ॥ ३८ ॥
सव्वेस्स एह पयई पिषम्मि उप्पाइए पियं काउं ।
सुयणस्स एह पयई अकए वि पिए पियं काउं ॥ ३९ ॥
फहसं न भणम्मि भणिओ वि हससि हसिऊण जम्पम्मि पिथाइं ।
सव्वेण तुण्ण महावो न-याणिमो कस्स सारिच्छो ॥ ४० ॥

प्राकृतकाव्याय नमः प्राकृतकाव्यं च निर्मितं येन ।

तेभ्य एव प्रणमामः पठितुं च ये विजानन्ति ॥ ३१ ॥

सज्जनपद्धतिः ।

मथने शशौ मथने सुरतरुर्मथनमम्भवा लक्ष्मोः ।

सुजनः पुनः कथय मम न जानीमः क्व मन्मतः ॥ ३१ ॥

सुजनः शुद्धस्वभावो मलिनीक्रियमाणोऽपि दुर्जनजनेन ।

क्षारेण दर्पण इवाधिकतरं निर्मलो भवति ॥ ३२ ॥

सुजनो न कुप्यत्येवाथ कुप्यति पापं न चिन्तयति ।

अथ चिन्तयति न जल्पत्यथ जल्पति लज्जितो भवति ॥ ३४ ॥

दृढरोषकलुषितस्यापि सुजनस्य सुखाद् विप्रियं कुतः ।

राजमुखेऽपि शशिनः किरणा अमृतमेव मुञ्चन्ति ॥ ३५ ॥

दृष्टा हरन्ति दुःखं जल्पन्तो ददति मकलमौख्यानि ।

एतद्विधिना सुकृतं सुजना यन्निर्मिता भुवने ॥ ३६ ॥

न हसन्ति परं न स्तुवन्थात्मानं प्रियशतानि जल्पन्ति ।

एष सुजनस्वभावो नमो नमस्तेभ्यः पुरुषेभ्यः ॥ ३७ ॥

अकृतेऽपि कृतेऽपि प्रिये प्रियं कुर्वन्तो जगति दृश्यन्ते ।

कृतविप्रियेऽपि खलु प्रियं कुर्वन्ति ते दुर्लभाः सुजनाः ॥ ३८ ॥

सर्वस्यैषा प्रकृतिः प्रिय उत्पादिते प्रियं कर्तुं ।

सुजनस्यैषा प्रकृतिरकृतेऽपि प्रिये प्रियं कर्तुं ॥ ३९ ॥

परुषं न भणसि भणितो ऽपि हससि हसित्वा जल्पसि प्रियाणि ।

सज्जन तव स्वभावो न जानीमः कस्य सदृशः ॥ ४० ॥

नेच्छसि परयवयारं परउवयारं च निच्चमावहसि ।
 अवराहेहि न कुप्पसि सुयण नमो तुह सुहावस्स ॥ ४१ ॥
 दोहिं सिय पज्जत्तं बड्डएहि वि किं गुणेहि सुयणस्स ।
 विञ्जुप्पुरिओ रोषो मित्ती पाहाणरेह व्व ॥ ४२ ॥
 रे रे कलिकालमहा — गदन्दगलगञ्जियस्स को कालो ।
 अज्ज वि सुपुरिसकेसरि — किमोरचलणङ्किया पुहवी ॥ ४३ ॥
 दीणं अबुद्धरिउं पत्ते सरणागए पियं काउं ।
 अवरेद्धेसु वि खमिउं सुयणो च्चिय नवरि जाणेइ ॥ ४४ ॥
 वे पुरिसा धरइ धरा अहवा दोहिं पि धारिया धरणी ।
 उवयारे जस्स मई उवयरियं जो न पणुसइ ॥ ४५ ॥
 पडिवज्जन्ति न सुयणा अह पडिवज्जन्ति कहवि दुक्केहिं ।
 पत्यरेह व्व समा मरणे वि न अस्सहा होइ ॥ ४६ ॥
 सेला चलन्ति पलए मज्जायं सायरा वि मेसन्ति ।
 सुयणा तहिं पि काले पडिवन्नं नेय भिडिलन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दणतस् व्व सुयणा फलरहिया जइ वि निम्मिया विहिणा
 तइ वि कुणन्ति परत्यं निययसरैरेण लोयस्स ॥ ४८ ॥

दुज्जणवज्जा ।

ह्यदुज्जणस्स वयणं निरन्तरं बहुलकज्जलच्छायं ।
 मकुद्धं भिउडिजुयं कयावि न उ निसलं दिट्ठं ॥ ४९ ॥
 यद्धो वड्ढगीवो अवच्चिओ विसमदिट्ठिदुप्पेच्छो ।
 अहिणवरिद्धि व्व खलो सुत्ताहिस्सु व्व पडिहाइ ॥ ५० ॥

नेच्छसि परापकारं परोपकारं च नित्यमावहसि ।
 अपराधैर्न कुप्यसि सुजन नमस्तव स्वभावाय ॥ ४१ ॥
 द्वाभ्यामेव पर्याप्तं बद्धभिर्गुणैरपि किं सुजनस्य ।
 विद्युत्स्फुरितो रोषो मैत्री पाषाणरेखेव ॥ ४२ ॥
 रे रे कल्लिकाक्षमहागजेन्द्रगलगर्जितस्य कः कालः ।
 अद्यापि सुपुरुषकेसरिकिशोरचरणाङ्किता पृथ्वी ॥ ४३ ॥
 दौनमभ्युद्धर्तुं प्राप्ते शरणागते प्रियं कर्तुं ।
 अपराद्धेष्वपि क्षमितुं सुजन एव केवलं जानाति ॥ ४४ ॥
 द्वौ पुरुषौ धरतु धराथवा द्वाभ्यामपि धारिता धरणौ ।
 उपकारे यस्य मतिर्यश्चोपकृतं न विस्मरति ॥ ४५ ॥
 प्रतिपद्यन्ते न सुजना अथ प्रतिपद्यन्ते कथमपि दुःखैः ।
 प्रस्तररेखेव समा मरणेऽपि नान्यथा भवति ॥ ४६ ॥
 शैलास्रलन्ति प्रलये मर्यादां सागरा अपि मुञ्चन्ति ।
 सुजनास्तस्मिन्नपि काले प्रतिपन्नं नैव शिथिलयन्ति ॥ ४७ ॥
 चन्दनतहरिव सुजनाः फलरहिता यद्यपि निर्मिता विधिना ।
 तथापि कुर्वन्ति परार्थं निजकशरौरेण लोके ॥ ४८ ॥

दुर्जनपद्धतिः ।

हतदुर्जनस्य वदनं निरन्तरं बहलकञ्जलच्छायं ।
 संक्रुद्धं भ्रुकुटियुतं कदापि न खलु निर्मलं दृष्टं ॥ ४९ ॥
 स्तम्भो वक्रघौवोऽवाञ्छितो विषमदृष्टिदुःप्रेक्ष्यः ।
 अभिनवार्द्धिरिव खलः शूलाभिन्न इव प्रतिभाति ॥ ५० ॥

नहमासभेयजणो दम्पुहओ अत्थिखण्डणसमत्थो ।
 तह वि ऊ मज्जावलिओ नमह खलो नहरणसरिच्छो ॥ ५१ ॥
 अकुलीणो दोमुहओ ता मज्जरो भोयणं मुहे जाव ।
 मुरउ व्व खलो जिष्मिं भोयणे विरसमारमद ॥ ५२ ॥
 निद्वम्भो गुणरहिओ ठाणविमुक्को य लोहसंभूओ ।
 विन्धद जणस्स हिययं पिसुणो बाणु व्व लगन्तो ॥ ५३ ॥
 जम्भे 'वि जं न क्खयं न ऊ होसद जं च जम्भलखे वि ।
 तं जम्पन्ति तह च्चिय पिसुणा जह होद मारिच्छं ॥ ५४ ॥
 गुणिणो गुणेहि विहवेहि विहविणो ह्ठोन्त् गव्विया नाम ।
 दोसेहि नवरि गव्वो खलाण मग्गो च्चिय अउव्वो ॥ ५५ ॥
 मन्तं न देन्ति वारन्ति देन्तयं दिन्नयं पि हारन्ति ।
 अणिमित्तवदरियाणं खलाण मग्गो च्चिय अउव्वो ॥ ५६ ॥
 परविवरलङ्कलखे चित्तलिए भीसणे जमलजीहे ।
 वक्कपरिसिक्किरे गोणसे व्व पिसुणे सुहं कत्तो ॥ ५७ ॥
 असमत्थमन्ततन्ताण कुलविमुक्काण भोयहीणाणं ।
 दिट्ठाण को न बीहेद विन्तरसप्पाण व खलाणं ॥ ५८ ॥
 एयं चिय बड्ढाहो जीविज्जद जं खलाण मज्झमि ।
 लाहो जं न उमिज्जद भुयङ्गपरिवेठिए चलणे ॥ ५९ ॥
 न सहद अशमत्थणियं असद गयाणं पि पिट्ठिमंसाद ।
 ददूण भासुरमुहं खलसीहं को न बीहेद ॥ ६० ॥
 मा वच्चह वौमभं पमुहे बड्ढकूडकवड्ढभरियाणं ।
 निव्वन्तियकक्कपरम्भुहाण सुणयाण व खलाणं ॥ ६१ ॥

नखमांसभेदजननो दुर्मुखोऽस्तिखण्डनसमर्थः (अस्थि०) ।
 तथापि खलु चित्तवक्रो (मध्यावलितो) नमत खलो नखिसदृचः ॥ ५१ ॥
 अकुलीनो द्विमुखस्तावन्मधुरो भोजनं मुखे यावत् ।
 मुरज इव खलो जीर्णं भोजने विरसमारसति ॥ ५२ ॥
 निर्धर्मा गुणरहितः स्थाणविमुक्तश्च लोभसंभूतः (लोह०) ।
 विध्यति जनस्य हृदयं पिशुनो बाण इव लगन् ॥ ५३ ॥
 जन्मन्यपि यन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च जन्मलक्षेऽपि ।
 तञ्जल्पन्ति तथैव पिशुना यथा भवति सदृचं ॥ ५४ ॥
 गुणिनो गुणैर्विभवेर्विभविनो भवन्तु गर्विता नाम ।
 दोषैर्नवरं गर्वः खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५५ ॥
 मन्त्र ददाति वारयन्ति ददतं दत्तमपि हारयन्ति ।
 अनिमित्तवैरिणां खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ ५६ ॥
 परविवरलभ्यलक्षे नानाचित्ते (चित्तले) भौषणे यमसज्जिह्वे ।
 वक्रगमनशीले गोनस इव पिशुने सुखं कुतः ॥ ५७ ॥
 असमर्थमन्त्रतन्त्रेभ्यः कुलविमुक्तेभ्यो भोगहीनेभ्यः ।
 दृष्टेभ्यः को न बिभेति व्यन्तरसर्पेभ्य इव खलेभ्यः ॥ ५८ ॥
 एतदेव बङ्गलाभो जीव्यते यत्खलानां मध्ये ।
 लाभो यच्च दृश्यते भुजङ्गपरिवेष्टिते चरणे ॥ ५९ ॥ [पृष्ठमांसानि ।
 न सङ्गतेऽभ्यर्थनं (अभ्रस्तनितं) अश्नाति गतानामपि (गजानामपि)
 दृष्ट्वा भासुरमुखं खलमिहं को न बिभेति ॥ ६० ॥
 मा व्रजत विश्रम्भं प्रमुखे बङ्गकूटकपटभृतानां ।
 निर्वर्तितकार्यपराङ्मुखानां शूनकानामिव खलानां ॥ ६१ ॥

जेहिं चिय उम्भविद्या जाण पसाएण निग्गयपथावा ।
 समरा उहन्ति विञ्जं खलाण मग्गो चिय अउब्बो ॥ ६२ ॥
 सरसा वि दुमा दावाणत्तेण उञ्जन्ति सुक्कसंवलिया ।
 दक्खणसङ्गे पत्ते सुयणो वि सुहं न पावेद ॥ ६३ ॥
 खलसञ्जणाण दोमा गुणा य को वल्लिउं तरद लोए ।
 जइ नवरि नायराओ दोहिं जौहासहस्सेहिं ॥ ६४ ॥

मित्तवज्जा ।

एकं चिय मल्लहिज्जद दिणेसदियहाण नवरि निव्वहणं ।
 आ जम्म एकमेक्केहि जेहि विरहो चिय न दिट्ठो ॥ ६५ ॥
 पडिवन्नं दिणयरवासराण दोणहं अखण्डियं सुहद ।
 सूरुो न दिणेण विणा दिणो वि न ऊ सूरविरहम्मि ॥ ६६ ॥
 मित्तं पयतोयसमं मारिच्छं जं न होद किं तेण ।
 अहियाएद मिलन्तं आवद आवट्टए पठमं ॥ ६७ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं किर वसणम्मि देसकालम्मि ।
 आलिहियभित्तिवाउल्लयं व न परम्महं ठाद ॥ ६८ ॥
 तं मित्तं कायव्वं जं मित्तं कालकम्मलौसरिसं ।
 उयएण धोयमाणं सहावरङ्गं न मेस्सेद ॥ ६९ ॥
 सगुणाण निग्गुणाण य गहया पांसन्ति जं जि पडिवन्नं ।
 पेच्छह वसहेण समं हरेण वोलाविओ अप्पा ॥ ७० ॥
 द्विज्जउ सीसं अह होउ वन्धणं चयउ सव्वहा लच्छी ।
 पडिवन्नपसण्णे सुपुरिसाण जं होद तं होउ ॥ ७१ ॥

धैरेवोर्ध्वीकृता येषां प्रसादेन निर्गतप्रतापाः ।

शबरा दहन्ति विन्ध्यं खलानां मार्गं एवापूर्वः ॥ ६२ ॥

सरसा अपि द्रुमा दावानलेन दहन्ते शुष्कमंवल्लिताः ।

दर्जनसङ्गे प्राप्ते सुजनोऽपि सुखं न प्राप्नोति ॥ ६३ ॥

खलसुजनयोर्दोषान् गुणांश्च को वर्णयितुं तरति लोके ।

यदि नवरं नागराजो द्वाभ्यां जिज्ञासहस्राभ्यां ॥ ६४ ॥

मिचपद्धतिः ।

एकमेव ज्ञायते दिनेशदिवसयोर्निर्वहणं ।

आ जन्म एकैकाभ्यां याभ्यां विरह एव न दिष्टः ॥ ६५ ॥

प्रतिपन्नं दिनकरवामरयोर्द्वयोरखण्डितं शोभते ।

सूर्यो न दिनेन विना दिनमपि न खलु सूर्यविरहे ॥ ६६ ॥

मिचं पयस्तोयसमं सदृचं यन्न भवति किं तेन ।

अधिकायते मिलदायात्यावर्ते प्रथमं ॥ ६७ ॥

तन्मिचं कर्तव्यं यत्किञ्च व्यसने देशे काले च ।

आलिखितभित्तिपुत्रक इव न पराङ्मुखं तिष्ठति ॥ ६८ ॥

तन्मिचं कर्तव्यं यन्मिचं कालकम्बलीसदृशं ।

उदकेन धाव्यमानं स्वभावरङ्गं न मुञ्चति ॥ ६९ ॥

मगुणानां निर्गुणानां च गुरवः पालयन्ति यदेव प्रतिपन्नं ।

प्रेक्षत वृषभेण समं हरेणातिक्रामित आत्मा ॥ ७० ॥

क्लिष्टतां शीर्षमथ भवतु बन्धनं त्यजतु सर्वथा लक्ष्मीः ।

प्रतिपन्नपालने सुपुरुषाणां यद्भवति तद्भवतु ॥ ७१ ॥

दिठलोहसङ्कलाणं अस्त्राण वि विविहपासबन्धाणं ।
ताणं चिय अहिययरं वायाबन्धं कुलीणस्स ॥ ७२ ॥

नेहवज्जा ।

चन्दो धवल्लिज्जइ पुत्थिमाए अह पत्थिमा वि चन्देण ।
समसुहदुखाइ मणे पुत्थेण विणा न लभन्ति ॥ ७३ ॥
एक्काए नवरि नेहो पयासिओ तिज्जयणस्सि जोण्हाण ।
जा सिज्जइ झीणे समहरस्सि वड्ढेइ वड्ढन्ते ॥ ७४ ॥
सिज्जइ झीणस्सि मया वड्ढइ वड्ढन्तयस्सि मविसेमं ।
सायरसखीण क्खज्जइ जयस्सि पड्डिवन्ननिव्वहणं ॥ ७५ ॥
पड्डिवन्नं जेण ममं पुव्वनिओएण होइ जौवस्स ।
दूरट्ठिओ न दूरे जह चन्दो कुमुयमण्डाणं ॥ ७६ ॥
दूरट्ठिया न दूरं सक्खणचित्ताण पुव्वमिलियाणं ।
गयणट्ठिओ वि चन्दो आमामइ कुमुयमण्डाइ ॥ ७७ ॥
दिट्ठे वि ऊ होइ सुहं जइ वि न पावन्ति अङ्गसङ्गाइं ।
दूरट्ठिओ वि चन्दो सुण्णिव्वुइ कुणइ कुमुयाणं ॥ ७८ ॥
एमेव कहवि कस्स वि केण वि दिट्ठेण होइ परिओमो ।
कमलायराण रइणा किं कज्जं जेण विथमन्ति ॥ ७९ ॥
कत्तो उग्गमइ रत्तौ कत्तो विथमन्ति पङ्कयवणाइं ।
सुयणाण जत्थ नेहो न चलइ दूरट्ठियाणं पि ॥ ८० ॥

दृढलोहशृङ्खलेभ्योऽन्येभ्योऽपि विविधपाशबन्धेभ्यः ।
तेभ्य एवाधिकतरं वाग्बन्धनं कुलौनस्य ॥ ७२ ॥

स्नेहपद्धतिः ।

चन्द्रो धवलीक्रियते पूर्णिमयाथ पूर्णिमापि चन्द्रेण ।
समसुखदुःखानि मन्ये पुण्येन विना न लभ्यन्ते ॥ ७३ ॥
एकया नवरं स्नेहः प्रकाशितस्त्रिभुवने ज्योत्स्नया ।
या क्षीयते क्षीणे शशधरे वर्धते वर्धमाने ॥ ७४ ॥
क्षीयते क्षीणे सदा वर्धते वर्धमाने सविशेषं ।
सागरशशिनो राजते जगति प्रतिपन्ननिर्वहणं ॥ ७५ ॥
प्रतिपन्नं येन समं पूर्वनियोगेन भवति जीवस्य ।
दूरस्थितो न दूरे यथा चन्द्रः कुमुदषण्डानां ॥ ७६ ॥
दूरस्थिता न दूरं सञ्जनचित्तानां पूर्वमिलितानां ।
गगनस्थितोऽपि चन्द्र आशान्ते कुमुदषण्डानि ॥ ७७ ॥
दृष्टेऽपि खलु भवति सुखं यद्यपि न प्राप्नुवन्त्यङ्गसङ्गान् ।
दूरस्थितोऽपि चन्द्रः सुष्टु निर्दृतिं करोति कुमुदानां ॥ ७८ ॥
एवमेव कथमपि कस्यापि केनापि दृष्टेन भवति परितोषः ।
कमलाकराणां रविणा किं कार्यं येन विकसन्ति ॥ ७९ ॥
कुत षड्भङ्गति रविः कुतो विकसन्ति पङ्कजवनानि ।
सुजनानां यत्र स्नेहो न चक्षति दूरस्थितानामपि ॥ ८० ॥

नाडवज्जा

जं जस्स मन्मभेयं चालिञ्जन्तं च दूमए हिययं ।
 तं तस्स कल्लकडुयं कुलेसु जाया न जग्गन्ति ॥ ८१ ॥
 सन्तेहि असन्तेहि य परस्स किं जप्पिएहि दोसेहिं ।
 अत्थो जसो न लब्धइ सो वि अमित्तो कश्चो होइ ॥ ८२ ॥
 अप्पहियं कायव्वं जइ सक्कइ परहियं च कायव्वं ।
 अप्पहियपरहियाणं अप्पहियं चेव कायव्वं ॥ ८३ ॥
 पुरिसे सच्चसमिद्धे अलियपसुक्के सहावमंतुट्ठे ।
 तवधम्मनियममइए विस्समा वि दसा समा होइ ॥ ८४ ॥
 सीलं वरं कुलाओ दालिइं भव्वयं च रोगाओ ।
 विज्जा रक्खाउ वरं खमा वरं सुट्ठु वि तवाओ ॥ ८५ ॥
 सीलं वरं कुलाओ कुलेण किं होइ विगयसीलेण ।
 कमलाइ कइमे संभवन्ति न उ उन्ति मलिणाइं ॥ ८६ ॥
 जं जि खमेइ समत्थो धणवन्तो जं न गध्वसुववहइ ।
 जं च सविज्जो नमिरो तिसु तेसु अल्लङ्किया पुहवी ॥ ८७ ॥
 इन्दं जो अणुवट्ठइ मम्मं रक्कइ गुणे पयासेइ ।
 सो नवरि माणसाणं देवाण वि वल्लहे होइ ॥ ८८ ॥
 इणवच्चण्णेण वरिसो नामइ दिवसे कुभोयणे भुत्ते ।
 कुकल्लत्तेण य जम्भो नामइ धम्मो अधम्मणे ॥ ८९ ॥
 इत्थं धम्मं पयडं च पौरिसं परकलत्तवच्चणयं ।
 गच्चणरहिओ जम्भो राठाइत्ताण संपडइ ॥ ९० ॥

नीतिपद्धतिः ।

यद्यस्य मर्मभेदं चाख्यमानं च दूयते हृदयं ।
 तत्तस्य कर्णकटुं कुलेषु जाता न जल्पन्ति ॥ ८१ ॥
 सद्भिर्सद्भिश्च परस्य किं जल्पितैर्दोषैः ।
 अर्थो यशो न लभ्यते स चामित्रीकृतो भवति ॥ ८२ ॥
 आत्महितं कर्तव्यं यदि शक्यते परहितं च कर्तव्यं ।
 आत्महितपरहितयोरात्महितं चैव कर्तव्यं ॥ ८३ ॥
 पुरुषे सत्यसमृद्धेऽलौकप्रमुक्ते स्वभावमंतुष्टे ।
 तपोधर्मनियममये विषमापि दशा समा भवति ॥ ८४ ॥
 शौलं वरं कुलाहारिद्रं भयं च रोगात् ।
 विद्या राज्यादरं क्षमा वरं सुष्टुपि तपसः ॥ ८५ ॥
 शौलं वरं कुलात्कुलेन किं भवति विगतशौलेन ।
 कमलानि कर्दमे संभवन्ति न खलु भवन्ति मस्त्रिजानि ॥ ८६ ॥
 यदेव क्षम्यति समर्थो धनवान्यद्गर्वं नोद्वहते ।
 यच्च सविद्यो नमस्त्रिभिरेभिरलङ्कृता पृथ्वी ॥ ८७ ॥
 क्वन्दं योऽनुवर्तते मर्म रक्षति गुणान् प्रकाशयति ।
 स केवलं मानुषाणां देवानामपि वल्लभो भवति ॥ ८८ ॥
 क्षणवच्चनेन वर्षो नश्यति दिवसः कुभोजने भुक्ते ।
 कुकलक्षणे च जन्म नश्यति धर्मोऽधर्मेण ॥ ८९ ॥
 क्वचं धर्मं प्रकटं च पौरुषं परकलचवच्चनं ।
 कलङ्करहितं जन्म भव्यात्मना संपद्यते ॥ ९० ॥

धीरवज्जा ।

अप्पाणं अमुयन्ता जे आरभन्ति दुग्गमं कज्जं ।
 परमुहपलोदयाणं ताणं कह होइ जयलच्छी ॥ ८१ ॥
 सिग्घं आरुह कज्जं पारद्वं मा कहिं पि सिढिलेसु ।
 पारद्वसिढिलियादं कज्जाइ पुणो न सिज्जन्ति ॥ ८२ ॥
 अक्खउ ता इयरजणो अङ्गे चिय जाइ पच्चभूयादं ।
 ताहं चिय लज्जिज्जइ पारद्वं परिहरन्तेण ॥ ८३ ॥
 झीणविहवो वि सुयणो सेवइ रल्लं न पत्यए अन्नं ।
 मरणे वि अइमहग्घं न विक्किणइ माणमाणिकं ॥ ८४ ॥
 वे मग्गा भुवणयले माणिणि माणुन्नयाण पुरिसाणं ।
 अहवा पावन्ति सिरिं अहव भमन्ता समप्पन्ति ॥ ८५ ॥
 बेलि वि उन्ति गईओ साहसवन्ताण धौरपुरिसाणं ।
 वेल्लहलकमलहत्या रायसिरी अहव पव्वज्जा ॥ ८६ ॥
 अहवा मरन्ति गुरुवसणपेक्किया खण्डिऊण नियजीहं ।
 नो गन्तूण खलाणं चवन्ति दीणस्करं धीरा ॥ ८७ ॥
 अह सुप्पइ पियमालिक्किऊण उत्तुङ्गथोरथणवट्टे ।
 अह नरकरुक्कड्ढालमकुले भौसणमसाणे ॥ ८८ ॥
 अह भुज्जइ सह पियकामिणोहि कच्चोलयालसिप्पीहिं ।
 अहवा विमलकवाले भिस्सं भमिऊण पेयवणे ॥ ८९ ॥
 ममिऊण जं विढप्पइ खलचलणं तिज्जयणं पि किं तेण ।
 माणेण जं विढप्पइ तणं पि तं निव्वुइं कुणइ ॥ ९० ॥

धीरपद्धतिः ।

आत्मानममुञ्चन्तो य आरभ्यन्ते दुर्गमं कार्यं ।
 परमुखावसोकिनां तेषां कथं भवति जयलक्ष्मीः ॥ ६१ ॥
 शीघ्रमारुह कार्यं प्रारब्धं मा कथमपि शिथिलय ।
 प्रारब्धशिथिलितानि कार्याणि पुननं सिध्यन्ति ॥ ६२ ॥
 आस्तां तावदितरजनोऽङ्ग एव यानि पञ्चभूतानि ।
 तेभ्य एव लब्धते प्रारब्धं परिहरता ॥ ६३ ॥
 क्षीणविभवोऽपि सुजनः सेवतेऽरण्यं न प्रार्थयतेऽन्यं ।
 मरणेऽप्यतिमहाघ्नं न विक्रीणाति मानमाणिक्यं ॥ ६४ ॥
 द्वौ मार्गौ भुवनतले मानिनि मानोन्नतानां पुरुषाणां ।
 अथवा प्राप्नुवन्ति श्रियमथवा भ्रमन्तः समाप्यन्ते ॥ ६५ ॥
 द्वेऽपि भवतो गती साहसवतां धीरपुरुषाणां ।
 कोमलकमलहस्ता राजश्रीरथवा प्रव्रज्या ॥ ६६ ॥
 अथवा म्रियन्ते गुरुव्यसनचिप्राः खण्डयित्वा निमज्जितां ।
 नो गत्वा खलानां जल्पन्ति दौनाचरं धीराः ॥ ६७ ॥
 अथ सुप्यते प्रियामालिङ्ग्य उन्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठे ।
 अथ नरकरङ्ककङ्कालसङ्कुले भौषणश्लेष्मिने ॥ ६८ ॥
 अथ भुङ्क्ते सह प्रियकामिनीभिः कञ्चोलस्यालशक्तिभिः ।
 अथवा विमलकपाले भिचां भ्रान्त्वा प्रेतवने ॥ ६९ ॥
 नत्वा यदर्च्यते खलचरणांस्त्रिभुवनमपि किं तेन ।
 मानेन यदर्च्यते दणमपि तन्निर्वृतिं करोति ॥ १०० ॥

ते धन्वा ताण नमो ते गह्या माणियो धिरारम्भा ।
 जे गह्यवसणपडिपेल्लिया वि अन्नं न पत्यन्ति ॥ १०१ ॥
 तुङ्गो च्चिय होद मणो मणमिणो अन्निमासु वि दसासु ।
 अत्यन्तस्सु वि रविणो किरणा उद्धं च्चिय फुरन्ति ॥ १०२ ॥
 ता तुङ्गो मेरुगिरौ मयरहरो ताव होद दुत्तारो ।
 ता विसमा कज्जगर्द जाव न धीरा पवज्जन्ति ॥ १०३ ॥
 तां वित्थिखं गयणं ताव च्चिय जलहरा अद्दगहीरा ।
 ता गह्या कुलसेला जाव न धीरेहि तुम्हन्ति ॥ १०४ ॥
 मेरुं तिणं व मगं घरङ्गणं हृत्यक्खित्तं गयणयलं ।
 वाहल्लियाद्द समुद्दा साहसवन्ताण पुरिमाणं ॥ १०५ ॥
 संघडियघडियविघडिय — घडन्तविघडन्तमंघडिज्जन्तं ।
 अवहत्थिज्जण दिव्वं करेद्द धीरो ममारद्धं ॥ १०६ ॥

साहसवज्जा ।

साहसमवलम्बन्तो यावद्द हियदक्खिणं न मन्देहो ।
 जेणत्तमङ्गमेत्तेण राङ्गणा कवल्लिओ चन्दो ॥ १०७ ॥
 तं किं पि साहसं साहसेण साहन्ति साहसमहावा ।
 जं भविज्जण दिव्वो परम्भुहो धुणद्द नियमोसं ॥ १०८ ॥
 घरहरद धरा खुब्धन्ति सायरा होद्द विम्हलो द्दवो ।
 असमववसायसाहस — संलद्धजमाण धीराणं ॥ १०९ ॥
 अगण्णियसमविसमाणं साहसतुङ्गे समारहन्ताणं ।
 रक्कद्द धीराण मणं आसन्नभयाउलो द्दवो ॥ ११० ॥

ते धन्यास्तेभ्यो नमस्ते गुरवो मानिनः स्थिरारम्भाः ।
 ये गुरुव्यसनप्रतिप्रेरिता अप्यन्यं न प्रार्थयन्ते ॥ १०१ ॥
 तुङ्गमेव भवति मनो मनस्विनोऽन्तिमास्त्रपि दशासु ।
 अस्तमयमानस्यापि रवेः किरणा ऊर्ध्वमेव स्फुरन्ति ॥ १०२ ॥
 तावत्तुङ्गो मेरुगिरिर्मकरगृहं तावद्भवति दत्तारं ।
 तावद्विषमा कार्यगतिर्यावन्न धीराः प्रपद्यन्ते ॥ १०३ ॥
 तावद्विस्तीर्णं गगनं तावदेव जलधरा अतिगम्भीराः ।
 तावद्गुहकाः कुलशैशा यावन्न धीरैस्तुच्यन्ते ॥ १०४ ॥
 मेरुस्तृणमिव स्वर्गा गृहाङ्गणं हस्तस्पृष्टं गगनतलं ।
 चुद्रनद्यः समुद्राः साहसवतां पुरुषाणां ॥ १०५ ॥
 संघटितघटितविघटितघटमानविघटमानसंघयमानं ।
 अपहस्य दैवं करोति धीरः समारम्भं ॥ १०६ ॥

साहसपद्धतिः ।

साहसमवलम्बमानः प्राप्नोति हृदयेषितं न सन्देहः ।
 येनोत्तमाङ्गमात्रेण राज्ञा कवलितश्चन्द्रः ॥ १०७ ॥
 तत्किमपि साहसं साहसेन साधयन्ति साहसस्वभावाः ।
 यद्भावयित्वा दैवं पराङ्मुखं धूनयति निजशिरः ॥ १०८ ॥
 कम्पते धरा चभ्यन्ति सागरा भवति विह्वलं दैवं ।
 असमव्यवसायसाहससंलभ्यशसेभ्यो धीरेभ्यः ॥ १०९ ॥
 अगणितसमविषमाणां साहसतुङ्गे समारोहतां ।
 रक्षति धीराणां मन आसन्नभयाकुलं दैवं ॥ ११० ॥

तं किं पि कम्परयणं धीरा ववसन्ति साहसवसेणं ।
 जं वम्भहरिहराण वि लग्गद चित्ते चमक्कारो ॥ १११ ॥
 धीरेण समं समसौमियाप्र रे दिव्व आरुहन्तस्सु ।
 होहिद किं पि कल्लङ्गं धुव्वन्तं अं न फिट्ठिहिद ॥ ११२ ॥
 जह जह न समप्पद विहि — वसेण विहडन्तकप्परिणामो ।
 तह तह धीराण मणे वड्ढुद विउणो समुच्छाहो ॥ ११३ ॥
 फलसंपत्तीप्र समोणयाद तुङ्गाद फलविपत्तीए ।
 हियथाद सुपुरिमाणं महातरुणं व सिहरादं ॥ ११४ ॥
 हियए जाओ तत्येव वड्ढिओ नेय पयडिओ लोए ।
 ववसायपायवो सुपुरिमाण लक्खिज्जद फलेहिं ॥ ११५ ॥
 ववसायफलं विहवो विहवस्स य विहलज्जणसमुद्धरणं ।
 विहलुद्धरणेण जसे जसेण भए किं न पप्पन्तं ॥ ११६ ॥
 आठत्ता सप्पुरिसेहि तुङ्गववसायदिस्सहियएहिं ।
 कप्पारभा होहिन्ति निप्फला कह चिरं कासं ॥ ११७ ॥
 न मज्जमहणस्स वप्पे मज्जे कमलाण नेय खीरहरे ।
 ववसायसायरे सुपुरिमाण लक्की फुडं वमद ॥ ११८ ॥
 तद्वियहारभाववडाणं मित्तेक्ककप्परसियाणं ।
 रविरहत्तुरयाण व सुपुरिमाण न ऊ हिययवौमामो ॥ ११९ ॥

दिव्ववज्जा ।

अत्थो विज्जा पुरिसन्तणं च अस्साद गुणसहस्सादं ।
 दिव्वायत्ते कप्पे सव्वाद नरस्स विहडन्ति ॥ १२० ॥

तत्किमपि कर्मरत्नं धीरा व्यवस्यन्ति माहसवशेन ।
 यद्ब्रह्महरिहराणामपि लगति चित्ते चमत्कारः ॥ १११ ॥
 धीरेण समं स्यर्धया रे देवास्सहतः ।
 भविष्यति कोऽपि कलङ्को धाव्यमानो यो न यास्यति ॥ ११२ ॥
 यथा यथा न ममाप्यते विधिवशेन विघटमानकार्यपरिणामः ।
 तथा तथा धीराणां मनसि वर्धते द्विगुणः समुत्साहः ॥ ११३ ॥
 फलसंपत्त्या समवनतानि तुङ्गानि फलविपत्त्या ।
 हृदयानि सुपुरुषाणां महातरुणामिव शिखराणि ॥ ११४ ॥
 हृदये जातस्तत्रैव वर्धितो नैव प्रकटितो लोके ।
 व्यसथायपादपः सुपुरुषाणां लक्ष्यते फलैः ॥ ११५ ॥
 व्यवसायफलं विभवो विभवस्य च विक्कलजनममुद्धरणं ।
 विक्कलोद्धरणेन यशो यशसा भण किं न पर्याप्तं ॥ ११६ ॥
 आरम्भाः सत्पुरुषैस्तुङ्गव्यवसायदत्तहृदयैः ।
 कार्यारम्भा भविष्यन्ति निष्फलाः कथं चिरं कालं ॥ ११७ ॥
 न मधुमथनस्य वक्षसि मध्ये कमलानां नैव चीरनिधौ ।
 व्यवसायमागरे सुपुरुषाणां लक्ष्मीः स्फुटं वसति ॥ ११८ ॥
 तद्द्विसारम्भव्यापृतानां भिन्नैककार्यरसिकानां ।
 रविरथतुरगाणामिव सुपुरुषाणां न खलु हृदयविश्रामः ॥ ११९ ॥

दैवपद्धतिः ।

अर्थो विद्या पौरुषत्वं चान्यानि गुणमहस्त्राणि ।
 दैवायत्ते कार्ये सर्वाणि नरस्य विघटन्ते ॥ १२० ॥

सत्यथे पडियस्स वि मज्झेणं एद किंपि तं कज्जं ।
 जं न कहिउं न सहिउं न चेव पक्खादउं तरद ॥१२१॥
 जद विसद विममविवरे लङ्गद उदहिं करेद ववसायं ।
 तद वि ऊ फल्लं न पावद पुरिसो दिव्वे पराज्जत्ते ॥१२२॥
 मग्घन्ति गुणा विहडन्ति बन्धवा वल्लहा विरज्जन्ति ।
 ववसाओ न समप्यद नरस्स दिव्वे पराज्जत्ते ॥१२३॥
 जां जा डाला लम्बद हत्थं गहिऊण वीसमद जत्थ ।
 सा सा तडत्ति तुट्टद नरस्स दिव्वे पराज्जत्ते ॥१२४॥
 जं नथणेहि न दीसद हियएण वि जं न चिन्तियं कहवि ।
 तं तं सिरम्भि निवडद नरस्स दिव्वे पराज्जत्ते ॥१२५॥

विहिवज्जा ।

खण्डिज्जद विहिणा सम — हरो वि सूरस्स होद अत्यमणं ।
 हा दिव्वपरिणईए कवल्लिज्जद को न कालेणं ॥१२६॥
 को एत्थ सथा सुहिओ कस्स व लच्छीथिराद पेम्मादं ।
 कस्स व न होद खलणं भण को ऊ न खण्डिओ विहिणा ॥१२७॥
 उन्नय नीया नीया वि उन्नया ऊन्ति तस्सण सेव ।
 विहिपरिणम्भियकज्जं हरिहरबन्धा न थाणन्ति ॥१२८॥
 विहिणा जं चिय ल्लिहियं नलाउवट्टीए तेण द्दवेण ।
 पक्खा सो वि पसओ अन्नह करिउं न ऊ समत्थो ॥१२९॥
 किं करद किर वराओ साहसववसायमाणगरुओ वि ।
 पुरिसो भग्गपयावो विहिणा विवरौथरूवेण ॥१३०॥

खल्वर्थे पतितस्यापि मध्येनैति तत्किमपि कार्यं ।
 यन्न कथयितुं न सोढुं न चैव प्रच्छादयितुं शक्नोति ॥१२१॥
 यदि विग्रति विषमविवरे लङ्घत्युदधिं कुरुते व्यवसायं ।
 तथापि खलु फलं न प्राप्नोति पुरुषो दैवे पराङ्मुखे ॥१२२॥
 नार्धन्ति गुणा विघटन्ते बान्धवा वल्लभा विरज्यन्ते ।
 व्यवसायो न समाप्यते नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१२३॥
 यां यां शाखां लम्बते हस्तेन गृहीत्वा विश्राम्यति यस्यां ।
 सा सा तटेति बुध्यति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१२४॥
 यन्नयनाभ्यां न दृश्यते हृदयेनापि यन्न चिन्तितं कथमपि ।
 तत्तच्छिरसि निपतति नरस्य दैवे पराङ्मुखे ॥१२५॥

विधिपद्धतिः ।

खण्ड्यते विधिना शशधरोऽपि सूर्यस्य भवत्यस्तमनं ।
 हा दैवपरिणत्या कवलीक्रियते को न कालेन ॥१२६॥
 कोऽत्र सदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मीस्त्रिराणि प्रेमाणि ।
 कस्य वा न भवति स्खलनं भण कः खलु विधिना खण्डितः ॥१२७॥
 उन्नता नौचा नौचा अप्युन्नता भवन्ति तत्क्षणादेव ।
 विधिपरिणमितकार्यं हरिहरब्रह्माणो न जानन्ति ॥१२८॥
 विधिना यदेव लिखितं ललाटपट्टे तेन दैवेन ।
 पश्चात्सोऽपि प्रसन्नोऽन्यथा कर्तुं न खलु समर्थः ॥१२९॥
 किं करोति वराकः किल साहसव्यवसायमानगुरुरपि ।
 पुरुषो भग्नप्रतापो विधिना विपरीतरूपेण ॥१३०॥

बेष्ण वि महणारम्भे पेच्छन्नं जं पुव्वकम्मपरिणामो ।
 उप्पज्जद्द हरह विमं कण्हस्स घणत्थणा लच्छी ॥१३१॥
 विहिविहियं त्रिय लब्धद्द अमयं देवाण मज्जमहे लच्छी ।
 रयणायरम्मि महिए हरस्स भाए विमं जायं ॥१३२॥

दौनवज्जा ।

परंपत्यणापवन्नं मा जणणि जणेषु एरिमं पुत्तं ।
 उयरे वि मा धरिज्जसु पत्यणभङ्गो कश्चो जेण ॥१३३॥
 ता रूवं ताव गुणा लज्जा मच्चं कुलक्कमो ताव ।
 ताव चिय अहिमाणो देहि त्ति न भणए जाव ॥१३४॥
 तिणत्थलं पि ऊ लज्जयं दौणं ददत्तेण निम्मियं भुवणे ।
 वाएण किं न नीयं अप्पाणं पत्यणभएण ॥१३५॥
 थरथरथरेद्द हिययं जीहा घोलेद्द कण्हमज्जम्मि ।
 नासद्द मुहल्लावणं देहि त्ति परं भणन्तस्स । १३६॥
 किसिण्णिज्जन्ति लयन्ता उदहिजलं जलहरा पयत्तेण ।
 धवलीज्जन्ति ऊ देन्ता देन्तलयन्तन्तरं पेच्छ ॥१३७॥

दारिद्वज्जा ।

दारिद्वय तुज्ज गुणा गोविज्जन्ता वि धौरपुरिसेहिं ।
 पाज्जणएसु क्खणेषु य वसणेषु य पायडा ज्जन्ति ॥१३८॥
 दारिद्वय तुज्ज नमो जस्स पसाएण एरिभी रिद्धी ।
 पेच्छामि मयललोए ते मह लोया न पेच्छन्ति ॥१३९॥

द्वावपि मथनारम्भे प्रेक्षत यत्पूर्वकर्मपरिणामः ।
 उत्पद्यते हरस्य विषं कृष्णस्य घनस्तना लक्ष्मीः ॥१३१॥
 विधिविहितमेव लभ्यतेऽमृतं देवानां मधुमथने लक्ष्मीः ।
 रत्नाकरे मथिते हरस्य भागे विषं जातं ॥१३२॥

दौनपद्धतिः ।

परप्रार्थनाप्रपन्नं मा जननि जनयस्वेदृशं पुत्रं ।
 उदरेऽपि मा भ्रियस्व येन प्रार्थनाभङ्गः कृतः ॥१३३॥
 तावद्रूपं तावद्गुणा लज्जा सत्यं कुलकमस्तावत् ।
 तावद्देवाभिमानो देहीति न भण्यते यावत् ॥१३४॥
 दण्डूलमपि खलु लघु दौनं दैवेन निर्मितं भुवने ।
 वातेन किं न नौतमात्मानं प्रार्थनाभयेन ॥१३५॥
 कम्पते हृदयं जिह्वा घूर्णते कण्ठमध्ये ।
 नश्यति मुखलावण्यं देहीति परं भणतः ॥१३६॥
 कृष्णौभवान्त गृह्णन्त उदधिजलं जलधराः प्रयत्नेन ।
 धवलीभवन्ति खलु ददतो ददद्गृह्णन्तरं प्रेच ॥१३७॥

दारिद्र्यपद्धतिः ।

दारिद्र्यं तव गुणा गोप्यमाना अपि धीरपुरुषैः ।
 प्राङ्गणेषु चण्डेषु च व्यसनेषु च प्रकटौभवन्ति ॥१३८॥
 दारिद्र्यं तुभ्यं नमो यस्य प्रसादेनेदृशृद्धिः ।
 प्रेचामि सकललोकांस्ते मां लोका न प्रेचन्ति ॥१३९॥

जे जे गुणिणो जे जे वि माणिणो जे विथडुसमाणा ।
 दालिह रे विथक्खण ताण तुमं साणराओ सि ॥१४०॥
 दौसन्ति जोयसिद्धा चञ्चणसिद्धा वि केवि दौसन्ति ।
 दारिहजोयसिद्धं मं ते लोया न पेच्छन्ति ॥१४१॥
 जे भग्गा विहवसमीरणेण वङ्गं ठवन्ति पथमग्गं ।
 ते नूणं दालिहोसहेण जइ पञ्चलिज्जन्ति ॥१४२॥
 किं वा कुलेण कौरइ किं वा विणएण किं व रुवेण ।
 धणरहिथाणं सुन्दरि नराण को आयरं कुणइ ॥१४३॥
 जाई ह्वं विज्जा तिन्नि वि गच्छन्तु कन्दरे विवरे ।
 अत्यो च्चिय परिवडुउ जेण गुणा पायडा ज्जन्ति ॥१४४॥
 धम्मत्यकामरहिया जे दियहा निद्धणाण वोसौणा ।
 जइ ताइ गणेइ विही गणेउ न ऊ एरिसं जुत्तं ॥१४५॥
 संकुयइ संकुयन्ते विथसइ विथमन्तयस्सि सुइस्सि ।
 सिंसिरे रोरकुडुमं पङ्कथसौलं समुव्वइइ ॥१४६॥

पहुवज्जा ।

क्खइ पङ्कस्स ललियं पियाउ माणो खमासमत्यस्स ।
 जाणन्तस्स य भणियं मोणं च अयाणमाणस्स ॥१४७॥
 सच्छन्दं बोसिक्खइ किक्खइ जं निथमणस्स पडिहाइ ।
 अजसस्स न वीहिक्खइ पङ्कत्तणं तेण रमणिक्खं ॥१४८॥
 जसदिणे थणनिवडण — भएण दिक्खन्ति धाउउक्खे ।
 पङ्कणो जं नौयरथा मत्ते तं खौरमाहण्यं ॥१४९॥

ये ये गुणिणो ये येऽपि मानिनो ये विदग्धसंमानाः ।
 दारिद्र्य रे विचक्षण तेषु त्वं सानुरागोऽसि ॥१४०॥
 दृश्यन्ते योगसिद्धा अज्ञानसिद्धा अपि केचन दृश्यन्ते ।
 दारिद्र्ययोगसिद्धं मां ते लोका न प्रेक्षन्ते ॥१४१॥
 ये भग्ना विभवसमीरणेन वक्रं स्थापयन्ति पदमार्गं ।
 ते नूनं दारिद्र्यौषधेन यदि प्राञ्जला भवन्ति ॥१४२॥
 किं वा कुलेन क्रियते किं वा विनयेन किं वा रूपेण ।
 धनरहितानां सुन्दरि नराणां क आदरं करोति ॥१४३॥
 जाती रूपं विद्या चीष्टपि गच्छन्तु कन्दरे विवरे ।
 अर्थ एव परिवर्धतां येन गुणाः प्रकटीभवन्ति ॥१४४॥
 धर्मार्थकामरहिता ये दिवसा निर्धनानामतिक्रान्ताः ।
 यदि तान् गणयति विधिर्गणयतु न खल्वीदृशं युक्तं ॥१४५॥
 संकुचति संकुचति विकसति विकसति सूर्ये ।
 शिशिरे दरिद्रकुटुम्बं पङ्कजलीलां समुद्रहति ॥१४६॥

प्रभुपद्धतिः ।

राजते प्रभोर्ललितं प्रियाया मानः क्षमासमर्षस्य ।
 जानतस्य भणितं मौनं चाजानतः ॥१४७॥
 स्वच्छन्दं कथ्यते क्रियते यन्निजमनसः प्रतिभाति ।
 अयश्मो न भीयते प्रभुत्वं तेन रमणौघं ॥१४८॥
 जन्मदिवसे स्तननिपतनभयेन दीयन्ते धात्र्युत्सङ्गे ।
 प्रभवो यस्त्रीचरता मन्ये तत्स्त्रीरमाहात्म्यं ॥१४९॥

हिदुद्वे जडनिवहं तह य सुपत्ताइ उत्तमज्जेसु ।
जह होइ तरू तह जइ पड्डणो ता किं न पज्जत्तं ॥१५०॥

सेवयवज्जा ।

जं सेवयाण दुखं चारित्तविवज्जियाण नरणाह ।
तं होउ तुह रिऊणं अहवा ताणं पि मा होउ ॥१५१॥
भूमिसयणं जरचीरबन्धणं बन्धचेरयं भिरका ।
मुण्णिचरियं दुग्गयसेवयाण धम्मो परं नत्थि ।१५२॥
जइ नाम कहव मोखं होइ तुल्लग्गेण सेवयजणस्स ।
तं खवणयमगारोहणं व विग्गोवयसएहिं ॥१५३॥
ओलग्गिओ सि धम्मस्मि होज्ज एण्हं नरिन्द वच्चामो ।
आलिहियकुञ्जरस्स व तुह पड्ड दाणं चिय न दिट्ठं ।१५४॥
आमन्नफलो फणसो व्व नाह मयलस्स सेवयजणस्स ।
अब्भं पुण पत्थिव पत्थिओ वि तात्तो तुमं जाओ ॥१५५॥
फणसेण ममं मड्डिमण्डलस्मि का तरूवराण ममसीसो ।
करिकुम्भसक्कहं मग्गणाण जो देइ फलनिवहं ॥१५६॥
वरिस्सिहिसि तुमं जलहर भरिहिसि भुवणन्तराइ नोसेसं ।
तण्हासुसियसरीरे मुयस्मि वप्पोहयकुडुम्बे ॥१५७॥
देहि त्ति कह नु भण्णइ सुपुरिमववहारवाहिरं वयणं ।
सेविज्जइ विणएणं एस चिय पत्थणा लोए ॥१५८॥
मुञ्चन्ति कमणडमणा अण्णन्तरमंठिया गइन्दस्स ।
जे पुण विज्जरसहाया ते धवला बाहिर च्चेव ॥१५९॥

अधोऽधो जडनिवहं तथा च सुपत्राण्युत्तमाङ्गेषु ।

यथा भवति तद्वस्तथा यदि प्रभवस्तस्मात्किं न पर्याप्तं ॥१५०॥

सेवकपद्धतिः ।

यत्सेवकानां दुःखं चारित्र्यविवर्जितानां नरनाथ ।

तद्भवतु तव रिपूणामथवा तेषामपि मा भवतु ॥१५१॥

भूमौशयनं जरचौरबन्धनं ब्रह्मचर्यं भिक्षा ।

मुनिचरितं दुर्गतसेवकानां धर्मः परं नास्ति ॥१५२॥

यदि नाम कथमिव सौख्यं भवति काकतालीयेन सेवकजनस्य ।

तत्क्षपणकस्वर्गारोहणमिव व्याकुलभावशतैः ॥१५३॥

श्रवणश्रोत्रेऽपि धर्मं भूया इदानीं नरेन्द्र व्रजामः ।

आलिखितकुञ्जरस्येव तव प्रभो दानमेव न दृष्टं ॥१५४॥

आसन्नफलो पनस इव नाथ सकलस्य सेवकजनस्य ।

अस्माकं पुनः पार्थिव प्रार्थितोऽपि तालस्त्वं जातः ॥१५५॥

पनसेन समं महीमण्डले का तद्वराणां स्यर्धा ।

करिकुम्भसदृचं मार्गणानां यो ददाति फलनिवहं ॥१५६॥

वर्षिष्यसि त्वं जलधर भरिष्यसि भुवनान्तराणि निःशेषं ।

दृष्ट्वाशोषितशरीरे मृते चातककुटुम्बे ॥१५७॥

देहीति कथं नु भण्यते सुपुरुषव्यवहारबहिर्भूतं वचनं ।

सेव्यते विनयेनैषैव प्रार्थना लोके ॥१५८॥

भुञ्जते कृष्णदशना अभ्यन्तरसंस्थिता गजेन्द्रस्य ।

ये पुनर्विधुरसहायास्ते धवला बहिरेव ॥१५९॥

तन्नाड तिन्नि सुपन्नो — हराउ चत्तारि पक्कलवदस्सा ।
 निप्पन्ना राखयमञ्जरीउ सेवा सुहं कुणउ ॥ १६० ॥
 सव्वो कुहिनो सोहद मढदेउलमन्दिरं च चत्तरयं ।
 नरणाइ मह कुडुम्बं कुहकुहियं दुव्वलं चोद ॥ १६१ ॥

सुहडवज्जा

जं दिज्जइ पहरपरव्वसेहि मुक्कागएहि पयमेक्कं ।
 तह नेहस्स पयस्स व न याणिमो को समभहिन्नो ॥ १६२ ॥
 भग्गे वि बले वल्लिए वि साहणे सामिए निहक्काहे ।
 नियभुयविक्रमसारा यक्कन्ति कुलुगया सुहडा ॥ १६३ ॥
 विथलद धणं न माणं झिज्जइ अङ्गं न झिज्जइ पथावो ।
 ह्वं न चलद फुरणं सिविणे वि मणंसिसत्थाणं ॥ १६४ ॥
 अवमाणिन्नो व्व संमाणिन्नो व्व नवसेवन्नो व्व कुविन्नो व्व ।
 पहरद कयावराहो व्व निब्धन्नो को वि सङ्गामे ॥ १६५ ॥
 उथरे अशिकप्परिए अन्तोहे निवडियम्मि चलणेसु ।
 भमद भडो जसलुद्धो ससङ्गलो मत्तहत्थि व्व ॥ १६६ ॥
 दाहिणकरेण खग्गं वामेण सिरं धरेद निवडन्तं ।
 अन्तावेडियचलणो धाद भडो एक्कमेक्कस्स ॥ १६७ ॥
 अज्ज वि विज्जरो सुपह्ण अज्ज वि पहरन्ति सुहडसंघाया ।
 अज्ज वि मज्जत्था जयसिरौ वि ता जीव मा वच्च ॥ १६८ ॥
 नेच्छइ सग्गमणं कुवद भडो सुरवद्धहि निज्जन्तो ।
 गहयपडिवक्खपेत्थिय — सामियकक्के अणिव्वाए ॥ १६९ ॥

गावस्त्रिस्रः सुपयोधराश्वत्वारः समर्थवृषभाः ।

निष्पन्ना रालकमञ्जर्यः सेवा सुखं करोतु ॥ १६० ॥

सर्वोः (चुधितः) धवलितः शोभते मठदेवकुलमन्दिरं च पत्नरं ।

नरनाथ मम कुटुम्बं चुधितं दुर्बलं भवति ॥ १६१ ॥

सुभटपद्धतिः

यद्दीयते प्रहारपरवत्रैर्मूर्खागतैः पद्मेकं ।

तथा स्नेहस्य पयसो वा न जानीमः किमभ्यधिकं ॥ १६२ ॥

भग्नोऽपि बले वलितोऽपि साधने स्वामिनि निरुत्साहे ।

निजभुजविक्रमसारास्तिष्ठन्ति कुलोद्गताः सुभटाः ॥ १६३ ॥

विगलति धनं न मानः क्षीयतेऽङ्गं न क्षीयते प्रतापः ।

रूपं न चलति स्फुरणं स्वप्नेऽपि मनस्त्रिसार्थानां ॥ १६४ ॥

अपमानित इव संमानित इव भवसेवक इव कुपित इव ।

प्रहरति कृतापराध इव निर्भयः कोऽपि सङ्ग्रामे ॥ १६५ ॥

उदरेऽभिदारितेऽन्त्रौघे निपतिते चरणयोः ।

भ्रमति भटो यशोलुब्धः सशृङ्खलो मत्तहस्तीव ॥ १६६ ॥

दक्षिणकरेण खड्गं वामेन शिरो निपतद्द्वारयति ।

अन्त्रावेष्टितचरणो धावति भट एकैकस्य ॥ १६७ ॥

अद्यापि विधुरः सुप्रभुरद्यापि प्रहरन्ति सुभटसंघाताः ।

अद्यापि मध्यस्था जयश्रीरपि तस्माज्जीव मा व्रज ॥ १६८ ॥

नेच्छति स्वर्गगमनं कुप्यति भटः सुरवधूभिर्नीयमानः ।

गृहकप्रतिपक्षप्रस्वामिकार्यैः निर्मिते ॥ १६९ ॥

एको वि को वि नियगोत्तभूमणो धरु जण्णित्थरस्मि ।
 जो रिउघडाण समुहो परम्भुहो परकलत्ताणं ॥ १७० ॥
 वियडं सो परिसक्कउ साभिपसायं च सो समुव्वहउ ।
 दुव्वारवेरिवारण — निवारणा जस्स भुयदण्डा ॥ १७१ ॥
 एकं दन्तस्मि पयं बीयं कुम्भस्मि तदयमलहन्तो ।
 बलिवन्धविलसियं मज्ज — महस्स आलम्बए सुहडो ॥ १७२ ॥
 चलचमरकण्णचालिर — विज्जिज्जन्तो भडो गइन्देण ।
 ओ सुवइ साभिकयकज्जनिव्वारो दन्तपल्लङ्गे ॥ १७३ ॥
 गाढासणस्स कस्स वि उयरे निहयस्स मण्डलग्गेण ।
 अड्डं महोष् पडियं तुरङ्गपिट्ठिट्ठियं अड्डं ॥ १७४ ॥
 सभावे पड्डहियए जीए मग्गे जसे जए मयने ।
 ठविए रणस्मि सीसे कयकज्जो नच्चिओ सुहडो ॥ १७५ ॥
 द्विजे रणस्मि वज्जपड्डपसायमालापडिच्चिरे सीसे ।
 उत्तिण्णगइयभारं व नच्चियं नरवरकवन्धं ॥ १७६ ॥
 पस्काणिलेण पड्डणो विरमउ मुच्छं त्ति पासपडिएण ।
 गिद्धन्तकड्डुणं दूमहं पि साहिज्जइ भडेण ॥ १७७ ॥
 वच्छत्यलं च सुहडस्स रुहिरकुड्डुमविलित्तयङ्गस्स ।
 वरकामिणि व्व चुम्भइ उरे निमन्ना मिवा वयणं ॥ १७८ ॥

धवलवज्रा

संचुस्त्रियथोरजुयप्पहारसंजणियगइयकिणमोहो ।

धवलस्स महाभरकड्डुणाइ कन्धो चिय कहेइ ॥ १७९ ॥

एकोऽपि कोऽपि निजगोचरभूषणो ध्रियते जनन्युदरे ।
 यो रिपुघटानां संमुखः पराङ्मुखः परकलत्रेभ्यः ॥ १७० ॥
 विकटं न परिक्रामतु स्वमिप्रसादं च न समुद्वहतु ।
 दुर्वारवैरिवारणनिवारणा यस्य भुजदण्डाः ॥ १७१ ॥
 एकं दन्ते पदं द्वितीयं कुम्भे तृतीयमलभमानः ।
 बलिबन्धविलसितं मधुमथ आलम्बते सुभटः ॥ १७२ ॥
 चलचमरचालनशीलकर्णवीज्यमानो भटो गजेन्द्रेण ।
 अहो स्वपिति स्वामिहृतकार्यनिर्भरो दन्तपत्न्यङ्गे ॥ १७३ ॥
 गाढामनस्य कस्याप्युदरे निहतस्य मण्डलायेण ।
 अर्धं मङ्घ्रां पतितं तुरङ्गपृष्ठस्थितमर्धं ॥ १७४ ॥
 सङ्गावे प्रभुहृदये जीवे स्वर्गं यशसि सकले जगति ।
 स्थापिते रणे शिरसि हृतकार्यो नर्तितः सुभटः ॥ १७५ ॥
 द्विन्ने रणे बद्धप्रभुप्रसादमालाप्रतीक्षणशीले शिरसि ।
 उत्तीर्णगुरुकभारमिव नर्तितं नरवरकबन्धं ॥ १७६ ॥
 पचानिलेन प्रभोर्विरमतु मूर्च्छंति पार्श्वपतितेन ।
 गृध्रान्नाकर्षणं दुःसहमपि सङ्घते भटेन ॥ १७७ ॥
 वचःस्वल्पं च सुभटस्य हृदिरकुङ्कुमविलिप्ताङ्गस्य ।
 वरकामिनौव चुम्बत्युरसि निषणा शिवा वदनं ॥ १७८ ॥

धवलपङ्क्तिः

संचूर्णितपृथुयुगप्रहारसंजनितगुरुककिणशोभः ।
 धवलस्य महाभरकर्षणानि स्कन्ध एव कथयति ॥ १७९ ॥

अह सरद धुरालगो संचुलियसन्धिवन्धणो धवलो ।
 न ऊ पामरस्स विउदरे आरापरिघट्टणं सहद ॥ १८० ॥
 अह तोडद नियकन्धं अह कडुद गुहभरस्मि दुब्बोज्झं ।
 धवलो धुरस्मि जुत्तो न सहद उच्चारियं हक्कं ॥ १८१ ॥
 चिक्कणचिक्कणचउट्टचक्कथक्के भरस्मि जाण्हिस्मि ।
 अविसेसणय गहवद परस्सुहो जं सि धवलाणं ॥ १८२ ॥
 अमुणियगुणो न जुप्पद न मुणिज्जद स य गुणो अजुत्तस्स ।
 थक्के भरे विसूरद अउव्ववग्गं गम्भो धवलो ॥ १८३ ॥
 सो च्चिय सयडे सो च्चिय हल्लस्मि सो च्चिय वहेद पिट्ठीए ।
 बड्डगोधणो वि हल्लिओ नन्दद एक्केण धवलेण ॥ १८४ ॥
 कत्तो लभन्ति धुरंधराद धवलाद भरसमत्यादं ।
 अहविउदरे गुहभारं कडुन्ति य लीलमत्ताए ॥ १८५ ॥

विज्झवज्जा

दन्तच्छोहं तडवियडमोडणं सरसपल्लवुल्लिहणं ।
 जद विज्झो च्चिय न सच्छ ता करिणो कत्थ वच्चन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तादं पाणियाद ते च्चेव करिणिसंघाया ।
 सा सत्तद सत्तद गय — वरस्स विज्झं सुयन्तस्स ॥ १८७ ॥
 विज्झेण विणा वि गया नरवद्भुवणेषु गोरविज्जन्ति ।
 विज्झो न होद अगम्भो गएहि बड्डएहि वि गएहिं ॥ १८८ ॥
 गोमहिंसतुरङ्गाणं पस्सण सव्वाण जुज्जए ठाणं ।
 दडुगदन्दाण पुणो अह विज्झो अह महाराओ ॥ १८९ ॥

अथ म्रियते धुरालम्बः संचूर्णितसन्धिवन्धनो धवलः ।
 न खलु पामरस्य विधुर आरापरिघट्टणं सहते ॥ १८० ॥
 अथ चोटयति निजस्कन्धमथ कर्षति गुरुभरे दुर्वाङ्घ्रिं ।
 धवलो धुरि युक्तो न सहत उच्चारितं प्रेरणं ॥ १८१ ॥
 चिक्रणचिखलमग्नचक्रस्थिते भरे ज्ञास्यसि ।
 अविशेषज्ञ गृहपते पराङ्मुखो यदसि धवलेभ्यः ॥ १८२ ॥
 अज्ञातगुणो न युज्यते न ज्ञायते स च गुणोऽयुक्तस्य ।
 स्थिते भरे खिद्यतेऽपूर्ववत्त्वां गतो धवलः ॥ १८३ ॥
 स एव शकटे स एव हले स एव वहति पृष्ठ्यां ।
 बद्धगोधनोऽपि ह्यल्लिको मन्दत्येकेन धवलेन ॥ १८४ ॥
 कुतो लभ्यते धुरंधरा धवला भरसमर्थाः ।
 अतिविधुरे गुरुभरं कर्षन्ति च लीलामात्रेण ॥ १८५ ॥

विन्ध्यपङ्क्तिः

दन्तचोभं तटविकटमोटनं सरमपल्लवोस्त्रेखनं ।
 यदि विन्ध्य एव न सहते तदा करिणः कुतो व्रजन्ति ॥ १८६ ॥
 सा रेवा तानि पानौथानि त एव करिणीसंघाता ।
 सा शल्लकौ शल्यायते गजवरस्य विन्ध्यं मुञ्चतः ॥ १८७ ॥
 विन्ध्येन विनापि गजा नरपतिभुवनेषु गौरविता भवन्ति ।
 विन्ध्यो न भवत्यगजो गजैर्बद्धभिरपि गतैः ॥ १८८ ॥
 गोमहिषतुरङ्गाणां पशूनां सर्वाणां युज्यते स्थानं ।
 दग्धगजेन्द्राणां पुनोऽथ विन्ध्योऽथ महाराजः ॥ १८९ ॥

गयवज्रा

वियञ्चियमएण गयजोव्वणेण वल्लन्तदन्तमुसलेण ।

अज्ज वि वणं सणाहं जुहाहिव पद जियन्तेण ॥ १८० ॥

अज्ज वि संभरंद् गम्भो मज्जन्तो सरवरस्मि लीलाए ।

जं करिणिकरग्गुम्भल्लिएण पद्दत्तो मुणालेण ॥ १८१ ॥

मा सुमरसु चन्दणपल्लवाण करिणाह गेण्ह तिणकवलं ।

जं जह परिणमद्द दसा तं तह धीरा पडिच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा झिञ्जसु अणुदियहं करिणिविञ्चोएण मूढकरिणाह ।

सोक्खं न होद्द कस्स वि निरन्तरं पत्थ हंसारे ॥ १८३ ॥

जायासुयविरहविहंठुल्लस्स जुहाहिवस्स विञ्जस्मि ।

ते सरसपल्लवा सल्लईय विमकवलसारीच्छा ॥ १८४ ॥

गहयकुहाउल्लियस्स य वल्लहकरिणीसुहं भरन्तस्स ।

मरसो मुणालकवल्लो गयस्स हत्थे च्चिय विञ्चीणो ॥ १८५ ॥

तह नीससियं जुहाहिवेण चिरविलसियं भरन्तेण ।

करगहियं तिणकवलं हरियं जह झन्ति पज्जसियं ॥ १८६ ॥

विरहपल्लित्तो रे वर — गदन्द मा भञ्ज मयलवणराद्दी ।

उम्भल्लिए वि विञ्जे विरहावत्था तह च्चेय ॥ १८७ ॥

जुहाओ वणगहणं गहणाउ सरं सराउ गिरिसिहरं ।

सिहराहंतो पुहवी निएद्द हत्थी पियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणिकरप्पियनवसरससल्लईकवल्लभोयणं दन्ती ।

जद्द न मरद्द सुमरन्तो ता किं किसिओ वि मा होउ ॥ १८९ ॥

गजपङ्क्तिः

विगच्छितमदेन गतयौवनेन चक्षुःक्षयमुमलेन ।

अद्यापि वनं सनाथं यूथाधिप त्वया जीवता ॥ १८० ॥

अद्यापि संस्मरति गजो मज्जन् सरोवरे लीलया ।

यत्करिणीकराग्रोन्मूलितेन प्रहनो मृणालेन ॥ १८१ ॥

मा स्मर चन्दनपल्लवानां करिणाथ गृहाण तृणकवचं ।

या यथापरिणमति दशा तां तथा धीरः प्रतीच्छन्ति ॥ १८२ ॥

मा लीयस्वानुद्विषं करिणिवियोगेन मूढकरिनाथ ।

सौख्यं न भवति कस्यापि निरन्तरमत्र संसारे ॥ १८३ ॥

जायासुतत्रिरहविसंस्तुलस्य यूथाधिपतेर्विन्ध्ये ।

ते सरसपल्लवाः शल्लक्या विषकवल्लसदृचाः ॥ १८४ ॥

गुह्युधाकुलितस्य च वल्लभाकरिणीसुखं स्मरतः ।

सरसो मृणालकवल्लो गजस्य हस्त एव विलीनः ॥ १८५ ॥

तथा निःशसितं यूथाधिपेन चिरविलसितं स्मरता ।

करगृहीतं तृणकवचं हरितं यथा झटिति प्रज्वलितं ॥ १८६ ॥

विरहप्रदीप्तो रे वरगजेन्द्र मा भञ्जस्व सकलवनराजोः ।

उन्मूलितेऽपि विन्ध्ये विरहावस्था तथैव ॥ १८७ ॥

यथाद्वनगहनं गहनात्सरः सरसो गिरिशिखरं ।

शिखरेभ्यः पृथिवीं पश्यति हस्तौ प्रियाविरहे ॥ १८८ ॥

करिणौकरार्पितनवसरसवल्लकीकवल्लभोजनं दन्ती ।

यदि न म्रियते स्मरंस्तदा किं ह्यग्रेऽपि मा भवतु ॥ १८९ ॥

सौहवज्जा

किं करद कुरङ्गौ बद्ध—सुएहि ववसायमाणरहिएहिं ।
 एक्केण वि गयघडदारणेण सिंही सुहं सुवद ॥ २०० ॥
 जादविसुद्धाणं नमो ताण मद्दन्दाण अहह जियलोए ।
 जे जे कुल्लमि जाया ते ते गयकुम्भनिदल्लणा ॥ २०१ ॥
 मा जाणह जद तुङ्गत्तणेण पुरिसाण होद सोण्डीरं ।
 मडहो वि मद्दन्दो करि—वराण कुम्भत्यलं दल्लद ॥ २०२ ॥
 बेसि वि रल्लप्पन्ना वज्जन्ति गया न चेत्र केसरिणो ।
 संभाविज्जद मरणं न गच्छणं धीरपुरिसाणं ॥ २०३ ॥

वाहवज्जा

एकसरपहरदारिय—मादन्दगदन्दजुज्जमाभिडिए ।
 वाहि न लल्लमि नच्चमि दोहगे पायडिज्जन्ते ॥ २०४ ॥
 कत्तो तं रायघरेसु विलमियं जं घरमि वाहम्स ।
 गयकुम्भविथारियमोत्तिएहि जं जङ्गलं किणद ॥ २०५ ॥
 अज्ज कथत्थो दियहो वाहवह्ण रूवजोव्वणुमादथा ।
 सोहग्गं धणुह्मच्छलेण रच्छासु विक्किरद ॥ २०६ ॥
 ओखिप्पद मण्डलमाहण गेहङ्गणाउ वाहीए ।
 सोहग्गधयवडाद व्व धणुरओ ह्मरिज्जोली ॥ २०७ ॥
 जह जह वडुन्ति थणा तह तह झिज्जन्ति पच्चवत्थुणि ।
 मण्णं पद कोयण्डं पल्लिजुवाणा मवत्तीओ ॥ २०८ ॥

सिंहपद्धतिः

किं करोति कुरङ्गी बज्रसुतैर्व्यवमायमानरहितैः ।
 एकेनापि गजघटदारणेन सिंही सुखं स्वपिति ॥ २०० ॥
 जातिविशुद्धेभ्यो नमस्तेभ्यो मृगेन्द्रेभ्योऽहह जीवल्लोके ।
 ये ये कुले जातास्ते ते गजकुम्भनिर्दलनाः ॥ २०१ ॥
 मा जानीत यदि तुङ्गत्वेन पुरुषाणां भवति शौण्डीर्यं ।
 लघुरपि मृगेन्द्रः करिवराणां कुम्भस्थलं टालयति ॥ २०२ ॥
 उभयेऽप्यरण्योत्पन्ना बधन्ते गजा नैव केशरिणः ।
 संभाव्यते मरणं न गञ्जनं धीरपुरुषाणां ॥ २०३ ॥

व्याधपद्धतिः

एकशरप्रहारदारितमृगेन्द्रगजेन्द्रयुद्धे प्रवृत्ते ।
 व्याधि न लज्जसे नृत्यसि दौर्भाग्ये प्रकटीक्रियमाणे ॥ २०४ ॥
 कुतस्तद्राजगृहेषु विलसितं यद्गृहे व्याधस्य ।
 गजकुम्भविदारितमौक्तिकैर्यज्जङ्गलं क्रीयते ॥ २०५ ॥
 अद्य कृतार्थी दिवसो व्याधवधू रूपयौवनोन्मत्ता ।
 सौभाग्यं धनुस्त्रिखनच्छलेन रथ्यासु विष्किरति ॥ २०६ ॥
 अहो क्षिप्यते मण्डलीमास्तेन गेहाङ्गणाद्वाधवध्वाः ।
 सौभाग्यध्वजपताकेव धनुरजस्त्रकूपङ्क्तिः ॥ २०७ ॥
 यथा यथा वर्धते स्तनौ तथा तथा क्षीयन्ते पञ्चवस्तूनि ।
 मथं पतिः कोदण्डं पल्लियवानः सपत्न्यः ॥ २०८ ॥

जह जह वडुन्ति थणा वियसइ मयणो मवम्माहा दिट्ठी ।
 तह तह वाहजुवाणो दियहे दियहे धणुत्तिहइ ॥ २०८ ॥
 जह जह न चडइ चावो उम्भिल्लइ करह पत्तिणाहम्म ।
 तह तह सुण्हा विप्फुल्लगण्डविवरम्भुहो हसइ ॥ २१० ॥
 दिस्सं थणाण अग्घं करिणीजूहेण वाहवड्डयाए ।
 रण्डत्तणं न पत्तं हे सुन्दरि तुह पमाएणं ॥ २११ ॥
 सिद्धिपेड्डणावयंसा वड्डया वाहम्म गच्चिरी भमइ ।
 गयमुत्तागहियपसाहणाण मज्जे सवत्तीणं ॥ २१२ ॥
 वाणियथ हत्थिदन्ता कत्तो अन्हाण वग्घकित्तीओ ।
 उत्तुङ्गथोर यणवट्टमात्तसा जं वड्ड सुवइ ॥ २१३ ॥
 वग्घाण नहा मीहाण केसरा मोत्तिया गइन्दाणं ।
 कत्तो वाणिय अहं मयचक्षपरिग्गहो न त्थि ॥ २१४ ॥

हरिणवज्जा

हरिणा जाणन्ति गुणा रस्से वमिज्जण मेयमाहण्यं ।
 ताणं चिय न त्थि धणं जौयं वाहम्म अप्पन्ति ॥ २१५ ॥
 अन्हाण तिण्णुरभोयणाण न उ किं पि संचियं दविणं ।
 मड्ड मंसपिण्डतुट्ठी जइ वच्चइ ता अहं धम्मो ॥ २१६ ॥
 एक्केण वि सरउ सरेण वाह किं बीयएण गहिएण ।
 एक्कं पि वसइ जीयं हयास दोहिं पि थ सरीरे ॥ २१७ ॥
 सरसल्लिएण भणियं कन्धं धुण्णिएण जुल्लहरिणेण ।
 गिच्चउ पुणो वि गिच्चउ जाव थ कण्ठट्ठिओ जीवो ॥ २१८ ॥

यथा यथा वर्धते स्तनौ विकसति मदनः समन्मथा दृष्टिः ।
 तथा तथा व्याधयुवा दिवसे दिवसे धनुस्त्रिखति ॥ २०९ ॥
 यथा यथा न चटति चापो भ्रश्यते करात्पस्त्रिनाथस्य ।
 तथा तथा स्तुषा विस्फलद्रण्डविपराङ्मुखी हसति ॥ २१० ॥
 दत्तं स्तनयोरर्घं करिणीयुथेन व्याधवध्वाः ।
 रण्डत्वं न प्राप्तं हे सुन्दरि तव प्रसादेन ॥ २११ ॥
 शिखिपिच्छावतंसा वधूर्याधस्य गर्वमती भ्राम्यति ।
 गजमुक्तागृहीतप्रसाधनानां मध्ये सपत्नीनां ॥ २१२ ॥
 वाणिजक हस्तिदन्ताः कुतोऽस्माकं व्याप्रकृत्यः ।
 उत्तुङ्गपृथुस्तनपृष्ठसालसा यदधूः स्त्रिपिति ॥ २१३ ॥
 व्याघ्राणां नखाः सिंहानां केसरा मौक्तिकानि गजेन्द्राणां ।
 कुतो वाणिजास्माकं मृगचर्मपरिग्रहो नास्ति ॥ २१४ ॥

हरिणपद्धतिः

हरिणा जानन्ति गुणानरण्य उषित्वा गेयमाहात्म्यं ।
 तेषामेव नास्ति धनं जीवं व्याधस्वार्पयन्ति ॥ २१५ ॥
 अस्माकं दृणाङ्कुरभोजनानां न खलु किमपि संचितं द्रविणं ।
 मम मांसपिण्डतुष्टो यदि व्रजति तदाहं धन्यः ॥ २१६ ॥
 एकेनापि पूर्यतां शरेण व्याध किं द्वितौथेन गृहीतेन ।
 एकमपि वसति जीवं हताश द्वयोरपि च शरौरे ॥ २१७ ॥
 शरशस्त्रितेन भणितं स्तम्भं धूत्वा जीर्णहरिणा ।
 गीयतां पुनर्गीयतां यावच्च कण्ठस्थितो जीवः ॥ २१८ ॥

घाएण मओ महेण मई चोज्जेण वाहवज्जया वि ।

अवठभ्भिज्जण धणुहं वाहेण वि मुक्किया पाणा ॥ २१८ ॥

करहवज्जा

कङ्केलिपल्लवो वेल्लमणहरे जइ वि नन्दणे चरइ ।

करहस्स तह वि मइवल्लमियाइ चियए खडुक्कन्ति ॥ २२० ॥

ते गिरिसिहरा ते पौलुपल्लवा ते करौरकसरक्का ।

लभन्ति करह मइवल्लमियाइ कत्तो वणेत्यस्मि ॥ २२१ ॥

पुणरुत्तपसारियदीहकन्धरो करह किं पलोएसि ।

कत्तो लभन्ति मइत्यलीउ दिव्वे पराउत्ते ॥ २२२ ॥

दीउएहपउरनौसाससोमियासेसपौलुमथसिहरे ।

कवलं पि न गेएहसि करह मुद्ध किं चक्खियमउव्वं ॥ २२३ ॥

उल्लयकन्धर मा जूर करह ता धरसु किंचि चरिज्जण ।

तुह जोग्गा अक्कमइत्यलीउ तुज्जा तरु कत्तो ॥ २२४ ॥

जं जीहाए विल्लगं किंचि वरं मामि तस्स तं दिट्ठं ।

युक्केइ चक्खिउं वण—मयाइ करहो धुयगौवो ॥ २२५ ॥

अजेहिं पि न पत्ता पत्तलकरहेहि करह सा वेल्ली ।

को एसो तुज्झ गहो जं चिन्तसि विज्झसिहराइं ॥ २२६ ॥

मालइवज्जा

तह तुह विरहे मालइ महिमण्डलवन्दणिज्जमथरन्दे ।

परिणीणं भमरउलं जह जायं मसथवन्दं व ॥ २२७ ॥

घातेन मृगो शब्देन मृग्याश्चर्येण व्याधवधूरपि ।
श्रवष्टभ्य धनुर्व्याधेनापि मुक्ताः प्राणाः ॥ २१८ ॥

करभपद्धतिः

कङ्कलिपल्लवो बिल्वमनोहरे यद्यपि नन्दने शरति ।
करभस्य तथापि महविलसितानि हृदय आविर्भवन्ति ॥ २२० ॥
तानि गिरिशिखराणि ते पिल्लुपल्लवास्ते करौरकुशलाः ।
लभन्ते करभ महविलसितानि कुतो वनेऽत्र ॥ २२१ ॥
पुनरुक्तप्रसारितदौर्घकन्धरः करभ किं प्रलोकयसि ।
कुतो लभन्ते महस्यल्यो दैवे पराङ्मुखे ॥ २२२ ॥
दौर्घाणप्रचुरनिःश्वासशोषिताशेषपीलुशतशिखरे ।
कवल्लमपि न गृह्णामि करभ मुग्ध किमाखादितमपूर्वं ॥ २२३ ॥
उन्नतकन्धर मा खिद्यस्व करभ तस्माद्दूरस्व किञ्चिच्चरित्वा ।
तव योग्या अर्कमहस्यल्यस्तुङ्गास्तरवः कुतः ॥ २२४ ॥
यच्चिञ्जायां विलग्नं किञ्चिद्वरं मामि तस्य तद्दृष्टं ।
थूत्करोत्यास्त्रादयितु वनशतानि करभो धुतधीवः ॥ २२५ ॥
अन्यैरपि न प्राप्ता ह्यशकरभैः करभ सा वल्ली ।
क एष तव ग्रहो यच्चिन्तयसि विन्ध्यशिखराणि ॥ २२६ ॥

मालतीपद्धतिः

तथा तव विरहे मालति महीमण्डलवन्दनीयमकरन्दे ।
परिचीपं ध्रमरकुलं यथा जातं मग्नकवृन्दमिव ॥ २२७ ॥

वकुसु मालदकल्लिए निष्परमयरन्दपरिमलुगारे ।
 सुच्चन्तु हृष्यथा सेसकुसुमसेवाकिलेसस्स ॥ २१८ ॥
 वियमन्तु नाम गन्धुद्धुराउ सेसाउ कुसुमजाईओ ।
 इन्दिन्दिरस्स रणरणथकारणं मालद च्चेव ॥ २१९ ॥
 मडहं मालदकल्लियं मज्जयर दट्टूण किं पराज्जत्तो ।
 एत्तो पसरद भुवणन्तराद गन्धो वियमन्तो ॥ २२० ॥
 मज्जकल्लियाप्र किं तुह इमीप्र किं वा दलेहि तल्लिणेहिं ।
 आमोए मज्जयर मालदईप्र जाण्हिसि माहप्यं ॥ २२१ ॥
 तह वासियं वणं मालदईप्र कुसुमेहि निष्परं सरए ।
 जह इत्य तत्य कत्यवि भमरा दुक्खेहि लखन्ते ॥ २२२ ॥
 का समसौसी मह मालदईप्र सेसाण कुसुमजाईणं ।
 जस्स वि गन्धविल्लित्ता भसला भसलेहि पिज्जन्ति ॥ २२३ ॥
 कल्लियामिसेण उक्खेवि अज्जुल्लिं मालदईप्र महमहियं ।
 धरज्ज जु धरणसमत्यो मह एत्तो मज्जयरजुवाणो ॥ २२४ ॥
 पक्खुक्खेवं नहसूदखण्डणं भमरभरसमुव्वहणं ।
 उय सहद थरहरन्तो वि दुव्वला मालद च्चेव ॥ २२५ ॥

इन्दिन्दिरवज्जा ।

इन्दिन्दिर हृष्यय भसल भमर भमिओ सि काणणं सयलं ।
 मालदइरिसं कुसुमं जद दिट्ठं किं न ता भणसि ॥ २२६ ॥
 कत्य वि दणं न गन्धं कत्य वि गन्धो न पउरमयरन्दो ।
 एक्ककुसुमन्नि मज्जयर वे तिन्नि गुणा न लभन्ति ॥ २२७ ॥

वर्धस्व मालतीकलिके निर्भरमकरन्दपरिमलोद्गारे ।
 मुञ्चन्तु षट्पदाः शेषकुसुमसेवाक्लेशात् ॥ २२८ ॥
 विकसन्तु नाम गन्धोद्भूराः शेषाः कुसुमजातयः ।
 इन्दिन्दिरस्य रणरणककारणं मालत्येव ॥ २२९ ॥
 लज्जीं मालतीकलिकां मधुकर दृष्ट्वा किं पराङ्मुखः ।
 इतः प्रसरति भुवनान्तराणि गन्धो विजृम्भमाणः ॥ २३० ॥
 लघुतया किं तवैतस्याः किं पत्रैस्तलिनैः ।
 आमोदे मधुकर मालत्या ज्ञाम्यसि माहात्म्यं ॥ २३१ ॥
 तथा वासितं वनं मालत्याः कुसुमैर्निर्भरं शरदि ।
 यथात्र तत्र कुत्रापि भ्रमरा दुःखैर्लक्ष्यन्ते ॥ २३२ ॥
 का प्रतिस्पर्धा सह मालत्या शेषाणां कुसुमजातीनां ।
 यस्यापि गन्धविलिप्ता भ्रमरा भ्रमरैः पीयन्ते ॥ २३३ ॥
 कलिकामिषेणोर्ध्वीकृत्याङ्गुलिं मालत्या कथितं ।
 धारयत यो धरणसमर्थो माम् प्रत्यागच्छन्तं मधुकरयुवानं ॥ २३४ ॥
 पक्षोत्क्षेपं नखसूचिखण्डनं भ्रमरभरममुदहनं ।
 पश्य सहते कम्पमानापि दुर्बला मालत्येव ॥ २३५ ॥

इन्दिन्दिरपद्धतिः ।

इन्दिन्दिर षट्पद भसल भ्रमर भ्रान्तोऽसि काननं सकलं ।
 मालतीषट्पदं कुसुमं यदि दृष्टं किं न तदा भणसि ॥ २३६ ॥
 कुत्रापि दलं न गन्धः कुत्रापि गन्धो न प्रचुरमकरन्दः ।
 एककुसुमे मधुकर द्वौ त्रयो गुणा न लभ्यन्त ॥ २३७ ॥

एकं मङ्गयरहियं तं चिय पुण मालईष्ट पडिहद्धं ।
 खेषा फुल्लन्तु फलन्तु पायवा को निवारैद्द ॥ २३८ ॥
 मालद्द पुणो वि मालद्द हा मालद्द मालद्द त्ति जम्पन्तो ।
 उच्चिग्गो भमद्द अल्लौ हिण्डन्तो सयल्लवणरार्द्द ॥ २३९ ॥
 रूपरूपद्द वल्लद्द वेल्लद्द पक्कउडं धुणद्द खिवद्द अङ्गाद्दं ।
 मालद्दकल्लियाविरहे पञ्चावत्यं गम्भो भमरो ॥ २४० ॥
 मालद्दविरहे रे तरुणभसल मा इवसु निम्भरुक्कण्ठं ।
 वल्लहविओयदुक्कं मरणेण विणा न वीमरद्द ॥ २४१ ॥
 जाव न वियसद्द सरसा वरद्द न ईसं पि मालईकल्लिया ।
 अविणोयमङ्गयरैहिं ताव च्चिय पाउमारद्दु ॥ २४२ ॥
 वियमन्नमरसतामरसभसल वियसेद्द मालई जाव ।
 ता जत्थ व तत्थ व जह व तह व दियहा गमिच्चन्ति ॥ २४३ ॥
 क्कप्पय गमेसु कालं वासवकुसुमाद्द ताव मा सुयसु ।
 मल्ल जियन्तो पेक्कसि पउरा रिद्धी वसन्तस्स ॥ २४४ ॥
 मा इन्दिन्दिर तुङ्गसु पङ्कयदल्लनिलय मालईविरहे ।
 तुम्बिणिकुसुमाद्द न मं—पडन्ति दिव्वे पराङ्कत्ते ॥ २४५ ॥
 इयरकुसुमेसु मङ्गयर दे वन्ध रद्दं विमुच्च रणरण्यं ।
 झायन्तो च्चिय मरिहिसि कत्तो ते मालई सरण ॥ २४६ ॥
 भमरो भमरो त्ति गुणोच्चिण्हिह्मि कुसुमेहि लार्दओ दोसो ।
 लहिकण मालद्दं पुण सो निउणो भमउ जद्द भमद्द ॥ २४७ ॥
 कुन्दल्लयामउल्लपरिट्ठिण्ण भरिऊण मालद्दविल्लासं ।
 तह नीससियं इन्दिन्दिरेण जह सा वि पक्कल्लिया ॥ २४८ ॥

एकं मधुकरचदयं तदेव पुनर्माञ्जत्या प्रतिरुद्धं ।
 शेषाः फुल्लन्तु फलन्तु पादपाः को निवारयति ॥ १३८ ॥
 माञ्जति पुनरपि माञ्जति हा माञ्जति माञ्जतीति जल्पन् ।
 उद्दिश्यो भ्रमत्यलिर्हिण्डमानः सकलवनराजीः ॥ १३९ ॥
 हणहणायते वल्लति वेल्लति पञ्चपुटं धुनोति चिपत्यङ्गानि ।
 माञ्जतीकलिकाविरहे पञ्चावस्थां गतो भ्रमरः ॥ १४० ॥
 माञ्जतीविरहे रे तरुणभ्रमर मा रोदीर्निर्भरोत्कण्ठं ।
 वल्लभवियोगदुःखं मरणेन विना न विस्मर्यते ॥ ०४१ ॥
 यावन्न विकसति सरसा वृणोति नेषदपि माञ्जतीकलिका ।
 अविनीतमधुकरैस्त्वावदेव पातुमारब्धा ॥ १४२ ॥
 विकसत्सरसतामरसभ्रमर विकसति माञ्जती यावत् ।
 तावद्यत्र वा तत्र वा यथा वा तथा वा दिवसा नौयन्ते ॥ १४३ ॥
 षट्पद गमयस्व कालं वासवकुसुमानि तावन्मा सुञ्च ।
 मन्ये जीवन् पश्यसि प्रचुरद्वीर्वसन्तस्य ॥ १४४ ॥
 मेन्दिन्दिर भ्राम्य पङ्कजदलनिलय माञ्जतीविरहे ।
 तुम्बिनौकुसुमानि न संपतन्ति दैवे पराङ्मुखे ॥ १४५ ॥
 इतरकुसुमेषु मधुकर हे बन्ध रतिं विमुञ्च रणरणकं ।
 ध्यादन्नेव मरिच्यसि कुतस्ते माञ्जती शरदि ॥ १४६ ॥
 भ्रमरो भ्रमर इति गुणोच्छ्रितैः कुसुमैरारोपितो दोषः ।
 लब्धा माञ्जतीं पुनः स निपुणो भ्रमतु यदि भ्रमति ॥ १४७ ॥
 कुन्दलतामुकुलपरिस्थितेन स्रज्वा माञ्जतीविलासं ।
 तथा निःश्रसितमिन्दिन्दिरेण यथा सापि प्रज्वलिता ॥ १४८ ॥

वोसद्वबहलपरिमल—केयदमयरन्दवासियङ्गस्त ।

हियदच्छियपियलभा चिरा सया कस्त जायन्ति ॥ २४८ ॥

वियलियदलं पि गन्धोज्जियं पि विरसं पि मालद्विडवं ।

भमलेहि नेय मुक्कं पढमरसं संभरन्तेहिं ॥ २५० ॥

ढङ्करसेसो वि ङ मङ्गयरेहि मुक्को न मालद्विडवो ।

दरवियसियकलियामोयबहल्लिमं संभरन्तेहिं ॥ २५१ ॥

निविडदलसंठियं पि ङ कलियं वियसाविज्जण सविसेमं ।

जे पढमं तौष्ठ रसं पियन्ति ते क्खपया केया ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेसवज्जा ।

वसिज्जण सगलोए गन्धं गहिज्जण पारिजायस्त ।

रे भसल किं न लज्जसि चुम्बन्तो इयरकुसुमादे ॥ २५३ ॥

कत्तो लवङ्गकलिया इच्छं पूरेद केयभसलस्त ।

अमरतरुमञ्जरिरसेण जस्त आणन्दियं हिययं ॥ २५४ ॥

भमर भमन्तेण तए अण्येवणगहणकाणणुहेसं ।

दिट्ठो सुत्तो य कत्य वि सरिसतरु पारिजायस्त ॥ २५५ ॥

अमरतरुकुसुममञ्जरी वाउहया मङ्गयरेण जं रसिया ।

तल्लद्वरसेण कत्तो संकप्पो सेसकुसुमाणं ॥ २५६ ॥

हंसवज्जा ।

हंसो सि महासरमण्डणो सि धवल्लो सि धवल्ल किं तुज्ज ।

खल्लवायसाण मज्जे ता हंसय कत्य पडिओ सि ॥ २५७ ॥

विकसितवहलपरिमलकेतकीमकरन्दवासिताङ्गस्य ।
 हृदयेष्टप्रियलम्बाश्विराः मदा कस्य जायन्ते ॥ २४८ ॥
 विगलितदलमपि गन्धोज्झितमपि विरसमपि मालतीविटपं ।
 भ्रमरैर्नैव मुक्तं प्रथमसरं संस्मरद्भिः ॥ २५० ॥
 ध्वाङ्गरसैषोऽपि खलु मधुकरैर्मुक्तो न मालतीविटपः ।
 दरविकसितकलिकामोदबाहुल्यं संस्मरद्भिः ॥ २५१ ॥
 निविडदलसंस्थितामपि खलु कलिकां विकास्य सविशेषं ।
 ये प्रथमं तस्या रसं पिबन्ति ते षट्पदाश्लेकाः ॥ २५२ ॥

सुरतरुविवेषपद्धतिः ।

उषित्वा खर्गलोके गन्धं गृह्णीत्वा पारिजातस्य ।
 रे भ्रमर किं न लज्जसे चुम्बनितरकुसुमानि ॥ २५३ ॥
 कुतो लवङ्गकलिकेच्छां पूरयति ह्येकभ्रमरस्य ।
 अमरतरुमञ्जरौरसेन यस्यानन्दितं हृदयं ॥ २५४ ॥
 भ्रमर भ्राम्यता लयानेकवनगहनकाननोद्देशं ।
 दृष्टः श्रुतश्च कुचापि सदृचतरुः पारिजातस्य ॥ २५५ ॥
 अमरतरुकुसुममञ्जरी वायुहता मधुकरेण यद्रसिता ।
 तल्लभरसेन हतः संकल्पः शेषकुसुमानां ॥ २५६ ॥

हंसपद्धतिः ।

हंसोऽसि महासरमण्डनमसि धवल्लोऽसि धवल किं तव ।
 खलवायसानां मध्ये तस्माद्द्वंस कुतः पतितोऽसि ॥ २५७ ॥

हंसो मसाणमञ्जे काओ जइ वसइ पङ्कयवणम्भि ।
 तह वि ऊ हंसो हंसो काओ काओ च्चिय वराओ ॥ २५८ ॥
 अहिणवघणउच्छ्लिया सवित्थरा जइ वि पाउमवसेण ।
 तह वि ऊ किं सेविञ्जइ वाहलिया रायहंसेहिं ॥ २५९ ॥
 बे वि सपक्खा तह बे वि धवलया बे वि सरवरनिवासा ।
 तह वि ऊ हंसवयाणं जाणिञ्जइ अनरं गरुयं ॥ २६० ॥
 नवन्लिणसुणाल्लोलमालियं हंस माणमं मोत्तुं ।
 लज्जाए कह न मूओ सेवन्तो गामवाहलियं ॥ २६१ ॥
 एक्केण थ पासपरिट्टिएण हंसेण होइ जा सोहा ।
 तं सरवरो न पावइ बज्जएहि वि ठेङ्गसत्थेहिं ॥ २६२ ॥
 माणससररहियाणं जइ न सुहं होइ रायहंसाणं ।
 तह तस्स वि तेहि विणा तीरुच्छङ्गा न सोहन्ति ॥ २६३ ॥

चन्दवज्जा ।

सव्वायरेण रक्खइ तं पुरिसं जत्थ जयसिरी वसइ ।
 अत्थमित्थ चन्दबिम्बे ताराहि न कीरण ओएहा ॥ २६४ ॥
 जइ जइ वड्डेइ ससी तह तह ओ पेच्छ घेप्पइ मएण ।
 वयणिञ्जवज्जियाओ कस्स वि जइ ऊन्ति रिद्धीओ ॥ २६५ ॥
 जइ चन्दो किं बज्जतारएहि बज्जएहि किं थ तेण विणा ।
 जस्स पयाओ लोए धवलेइ महामहीवट्टं ॥ २६६ ॥
 चन्दस्स खओ न ऊ तारयाण रिद्धी वि तस्स न ऊ ताणं ।
 गइयाण चउणपउणं इयरा उण निच्च पडिया थ ॥ २६७ ॥

हंसः श्मशानमध्ये काको यदि वसति पङ्कजवने ।
 तथापि खलु हंसो हंसः काकः काक एव वराकः ॥ २५८ ॥
 अभिनवघनोच्छलिता सविस्तरा यद्यपि प्रावृद्धयेन ।
 तथापि खलु किं सेव्यते चुद्रनदी राजहंसैः ॥ २५९ ॥
 दावपि सपत्नौ तथा दावपि धवलौ दावपि सरोवरनिवासौ ।
 तथापि खलु हंसबकयोर्जायतेऽन्तरं गुरुकं ॥ २६० ॥
 नवनखिनमृणालोल्लोलमालितं हंस मानसं सुक्ता ।
 लज्जया कथं न मृतः सेवमानो ग्रामचुद्रनदी ॥ २६१ ॥
 एकेन च पार्श्वपरिस्थितेन हंसेन भवति या शोभा ।
 तां सरोवरो न प्राप्नोति बह्वभिरपि ढेङ्कार्यैः ॥ २६२ ॥
 मानससरोरहितानां यथा न सुखं भवति राजहंसैः ।
 तथा तस्यापि तैर्विना तीरसङ्गा न शोभन्ते ॥ २६३ ॥

चन्द्रपद्धतिः ।

सर्वादरेण रक्षत तं पुरुषं यत्र जयश्रीर्वसति ।
 अस्तमिते चन्द्रबिम्बे ताराभिर्न क्रियते ज्योत्स्ना ॥ २६४ ॥
 यथा यथः वर्धते शशी तथा तथाहो पश्य गृह्यते मृगेण (मदेन)
 वचनौयवर्जिताः कस्यापि यदि भवन्मृद्भयः ॥ २६५ ॥
 यदि चन्द्रः किं बह्वतारकैर्दृष्टभिः किं च तेत विना ।
 यस्य प्रकाशो लोके धवलयति महामहौष्टं ॥ २६६ ॥
 चन्द्रस्य क्षयो न खलु तारकाणामृद्धिरपि तस्य न खलु तेषां ।
 गुरुकाणां षटनपतनमितरे पुनः नित्यं पतिता एव ॥ २६७ ॥

रयणायरम्भि जम्भो हरसिरतिलम्भो सहोयरा लच्छी ।
 विहडियकलाकलावो दसिया वि समीहए चन्दो ॥ २६८ ॥
 हरसिरसरणम्भि गम्भो लुक्कन्तो तह जडाण मज्झम्भि ।
 तह वि गिलिज्जइ चन्दो विहिविहियं को निवारेइ ॥ २६९ ॥

छद्मसुवज्ज ।

नयरं न होइ अट्टालएहि पायारतुङ्गसिहरेहिं ।
 गामो वि होइ नयरं जत्य कइल्लो जणो वसइ ॥ २७० ॥
 निवसन्ति जत्य क्केया ललियस्करकम्भवन्धणे कुसला ।
 जाणन्ति वड्ढभणियं सुन्दरि नयरं न सो गामो ॥ २७१ ॥
 जो जम्पिऊण जाणइ जम्पियमत्तं च जाणए अत्थं ।
 देसो तेण पवित्तो अच्छउ नयरं वसन्तेण ॥ २७२ ॥
 गुरुविहवल्लङ्घिया अवि आवइ पत्ता वि आउरमणा वि ।
 भिविणन्तरे वि क्केया नियकज्जं नेय सिठिलन्ति ॥ २७३ ॥
 अन्नं धरन्ति हियए अन्नं वायाए कौरए अन्नं ।
 क्केयाण पत्थिवाण थ खलाण मग्गो च्चिय अउब्बो ॥ २७४ ॥
 क्केयाण जेहि कज्जं न उ होसइ जेहि जम्भल्लो वि ।
 देहिं पि तेहि सरिसं—सरिस च्चिय उन्ति उल्लावा ॥ २७५ ॥
 सम्भाववाहिरेहिं तह कह वि पियस्करेहि जम्पन्ति ।
 जह बन्धव त्ति कलिउं लोए सीसेहि वुड्ढन्ति ॥ २७६ ॥
 दिट्ठौतुल्लाए भुवणं तुल्लन्ति जे चित्तचेलए निहियं ।
 को ताण क्केयाणिज्जयाण भण खण्डणं कुणइ ॥ २७७ ॥

रत्नाकरे जन्म हरशिरस्त्रिलोकः सहोदरा लक्ष्मीः ।
 विघटितकलाकलापो दशामपि समीहते चन्द्रः ॥ २६८ ॥
 हरशिरःशरणे गतो निलयंस्तथा जटानां मध्ये ।
 तथापि गिच्छते चन्द्रो विधिविहितं को निवारयति ॥ २६९ ॥

विदग्धपङ्क्तिः ।

नगरं न भवत्यट्टालिकाभिः प्राकारतुङ्गशिखरैः ।
 ग्रामोऽपि भवति नगरं यत्र विदग्धो जनो वसति ॥ २७० ॥
 निवसन्ति यत्र क्लृप्ता ललिताचरकाव्यबन्धने कुशलाः ।
 जानन्ति वक्रभणितं सुन्दरि नगरं न स ग्रामः ॥ २७१ ॥
 यो जल्पितुं जानाति जल्पितमात्रं च जानात्यर्थं ।
 देशस्तेन पवित्र आस्तां नगरं वसता ॥ २७२ ॥
 गुरुविभवलङ्घिता अप्यापदं प्राप्ता अप्यातुरमनसोऽपि ।
 स्वप्नान्तरेऽपि क्लृप्ता निजकार्यं नैव शिथिलयन्ति ॥ २७३ ॥
 अन्यद्वुरन्ति हृदयेऽन्यद्वापि क्रियतेऽन्यत् ।
 क्लृप्तानां पार्थिवानां च खलानां मार्ग एवापूर्वः ॥ २७४ ॥
 क्लृप्तानां यैः कार्यं न खलु भविष्यति यैर्जन्मलक्ष्णेऽपि ।
 द्वयोरपि तयोः सदृशंसदृशा एव भवन्त्युत्सापाः ॥ २७५ ॥
 सद्भाववद्भिर्भूतैस्तथा कथमपि प्रियाचरैर्जन्पन्ति ।
 यथा बान्धवा इति कलित्वा लोके शिरोभिरुच्छन्ते ॥ २७६ ॥
 दृष्टतुस्तथा भुवनं तुल्यन्ति ये चिन्ततुत्सापाचे निहितं ।
 क्लृप्तेषां क्लृप्तवणिजां भण खण्डनं करोति ॥ २७७ ॥

तं न त्थि तं न ह्यं न उ होसइ जं च तिउयणे सयले ।
 तं विहिणा वि न विहियं जं न उ नायं इइल्लेहिं ॥ २७८ ॥
 अइ पढमदिणे तइ पच्छिमस्सि फइसाइ नेथ जग्गन्ति ।
 अब्बो महाणभावा विरज्जमाणा वि दुल्लखा ॥ २७९ ॥
 बउकूडकवडभरिधाण पुत्ति केयाण जो पिडे पडइ ।
 सो सुओ सुअमणो सिविणे वि न पावए सुत्तं ॥ २८० ॥
 अइ कहवि ताण कप्पसयाण तणुयङ्गि गोयरे पडसि ।
 ता थोरवसइदाहेक्कमण्डिया दुक्करं जियसि ॥ २८१ ॥
 मा पुत्ति वड्ढवड्ढं जग्गसु पुरओ इइल्ललोयाणं हियए ।
 जं च निहित्तं तं पि हयासा सुणन्ति सबुद्धीए ॥ २८२ ॥
 लौलावलोयणेण वि सुणन्ति जे पुत्ति हिययपरमत्थं ।
 ते कारिमउवयारेहि कह नु केया कलिज्जन्ति ॥ २८३ ॥
 सहसत्ति जं न दिट्ठो सरलसहावेहि जं न आलत्तो ।
 उवयारो जं न कओ तं चिय कलियं इइल्लेहिं ॥ २८४ ॥

पञ्चमवज्जा ।

कण्ठबन्तरंनिग्गथ — दरघोलिरघुरउरन्तउङ्कारं ।
 खलिरखारं पि मारइ पन्थिय मा पञ्चमं सुणसु ॥ २८५ ॥
 घोसन्ततारवसुज्जलेण वरतरुणिकंखलगेण ।
 लोयर्णजुयलेण व पञ्चमेण भण को न संतविओ ॥ २८६ ॥
 अजे वि गामराया गिज्जन्ता देन्ति सयलसोखाइं ।
 एयस्स पुणो हयपञ्चमस्स अओ चमक्कारो ॥ २८७ ॥

तन्नास्ति तन्न भूतं न खलु भविष्यति यच्च त्रिभुवने सकले ।
 तद्विधिनापि न विहितं यन्न खलु ज्ञातं विदग्धैः ॥ २७८ ॥
 यथा प्रथमदिने तथा पश्चिमे पुरुषाणि नैव जल्पन्ति ।
 अहो महानुभावा विरज्यमाना अपि दुर्लक्ष्याः ॥ २७९ ॥
 बङ्गकूटकपटभृतानां पुत्रिं क्लोकानां यः पिण्डे पतति ।
 स शून्यः शून्यमनाः स्वप्नेऽपि न प्राप्नोति सुखं ॥ २८० ॥
 यदि कथमपि तेषां षट्प्रज्ञानां तन्वङ्गि गोचरे पतसि ।
 तदोत्कृष्टवृषभदाहैकमण्डिता दुष्करं जीवसि ॥ २८१ ॥
 मा पुत्रिं वक्रवक्रं जल्प पुरतश्चेकलोकानां हृदये ।
 यच्च निहितं तदपि हताशा जानन्ति खबुद्ध्या ॥ २८२ ॥
 लीलावसोकनेनापि जानन्ति ये पुत्रिं हृदयपरमार्थं ।
 ते क्वचिमोपकारैः कथं नु क्लेश्चल्यन्ते ॥ २८३ ॥
 सहसा यन्न दृष्टः सरलस्वभावेन यन्नालपितः ।
 उपकारो यन्न हतस्तदेव कलितं क्लेशैः ॥ २८४ ॥

पञ्चमपङ्क्तिः ।

कण्ठाभ्यन्तरनिर्गतदरघूर्णमानघुर्घुरायमानङ्गुहारं ।
 खलितान्तरमपि मारयति पथिक मा पञ्चमं आवीः ॥ २८५ ॥
 घूर्णमानतारवर्णाञ्ज्वलेन वरतरुणीकर्णशग्नेन ।
 शोचनयुगलेनेव पञ्चमेन भण को न संतापितः ॥ २८६ ॥
 अन्येऽपि यामरागा गीयमाना ददति सकलसौख्यानि ।
 एतस्य पुनो हतपञ्चमस्थान्यस्यमत्कारः ॥ २८७ ॥

अण्णकज्जेण वि दीहरच्छि थोरथरदीहरणरणाया ।
 पञ्चमसरपसदगारगग्धिणा एन्ति नौसासा ॥ २८८ ॥
 तं वञ्चिओ सि पियथम तीए वाहोहसंवलिज्जन्ता ।
 न सुया नौसांसखलन्तमन्धरा पञ्चमतरङ्गा ॥ २८९ ॥
 सुअद पञ्चमगेयं पुज्जिज्जद वसहवाहणो देवो ।
 हियदच्छिओ रमिज्जद मंसारे इत्तियं सारं ॥ २९० ॥

नयणवज्जा ।

नयणाद् समाणियपत्तलाद् परपुरिमजीवहरणादं ।
 असियसियाद् य सुद्धे खगाद् व कं न मारन्ति ॥ २९१ ॥
 जत्तो नेहस्स भरो तत्तो निवडन्ति कसणधवलादं ।
 चलचलयकोडिमोडण — कराद् नयणाद् तरणीणं ॥ २९२ ॥
 सवियारसविभ्रमरहसवसविसट्टन्तमणहहहामा ।
 मयणाउल्लाण दिट्ठी ख्खिज्जद लस्समज्जग्धि ॥ २९३ ॥
 जत्तो विलोलपण्डल — धवलाद् चलन्ति नवर नयणादं ।
 आयल्लपूरियसरो तत्तो च्चिय धावद अणङ्गो ॥ २९४ ॥
 कस्स न भिन्दद हिययं अणङ्गसरधोरणि व्व निवडन्ती ।
 बालाअ वलियलोयण — फुरन्तमयणालसा दिट्ठी ॥ २९५ ॥
 नयणाद् तुज्ज सुन्दरि विसेण-भरियाद् निरवसेसादं ।
 एमद मारेद् जणं अलज्जि किं कज्जलं देहि ॥ २९६ ॥
 ईसीसिदिअकज्जल — नीलुप्लससक्कहेहि नयणेहिं ।
 वसहमत्ता बाला मरया इव भमद उत्तडा ॥ २९७ ॥

आत्मकार्षेणापि दीर्घाच्चि विस्तीर्णतरदीर्घरणकाः ।
 पञ्चमस्तरप्रसरोद्गारगर्भिता आद्यान्ति निःश्वासाः ॥ २८८ ॥
 त्वं वञ्चितोऽसि प्रियतम तस्या बाष्पौघसंवल्यमानाः ।
 न श्रुता निःश्वासस्त्वन्मन्यराः पञ्चमतरङ्गाः ॥ २८९ ॥
 श्रूयते पञ्चमगेयं पूज्यते वृषभवाहनो देवः ।
 हृदयेऽपि रम्यते संसारैतावत्सारं ॥ २९० ॥

नयनपद्धतिः ।

नयने समानिततीक्ष्णे(०णौ) परपुरुषजीवहरणे(०णौ) ।
 अक्षितक्षिते(०शितौ) च मुग्धे खड्गाविव कं न मारयतः ॥ २९१ ॥
 यत्र नेहस्य भरस्तत्र निपतन्ति कृष्णधवलानि ।
 चञ्चलकोटिमोटनकराणि नयनानि तरुणानां ॥ २९२ ॥
 सविकारसविभ्रमरभसवग्रविकसन्मनोऽरोहामा ।
 मदनाकुक्षानां दृष्टिर्लक्ष्यते लक्ष्मणे ॥ २९३ ॥
 यतो विलोचपञ्चलधवलानि चलन्ति नवरं नयनानि ।
 आकर्णपूरितशरस्त एव धावत्यनङ्गः ॥ २९४ ॥
 कस्य न भिनन्ति हृदयमनङ्गशरधोरणीव निपतन्ती ।
 बालाया वलितलोचनस्फुरन्मदनालसा दृष्टिः ॥ २९५ ॥
 नयने तव सुन्दरि विषेण भृते निरवशेषे ।
 एवमेव मारयतो जनमलज्जे किं कञ्जलं ददासि ॥ २९६ ॥
 ईषदीषहृत्तकञ्जलनीलोत्पलसदृचाभ्यां नयनाभ्यां ।
 मन्मथमत्ता बाला मृगीव भ्रमत्युत्सवा ॥ २९७ ॥

वङ्गेहि पित्रो सरलेहि सञ्जणो उञ्जुएहि मञ्जुत्यो
 जायन्निरेहि रिउणो नयणाद् चउव्विहा उन्ति ॥ २९८ ॥
 नयणाण पडउ वज्जं अहवा वज्जाउ वट्टिलं किं पि ।
 अमुणियजणे वि दिट्ठे अणुरायं जाइ पावन्ति ॥ २९९ ॥
 धावन्ति तम्भुहं धारिया वि वल्लियाइ तस्मि वल्लमाणे ।
 जणसङ्कुले वि नच्चावियाइ तेण्ह नयणाइं ॥ ३०० ॥

थणावज्जा ।

ठड्डा खलो व्व सुयणो व्व संगया नरवद्द व्व मण्डलिया ।
 थणया तह दुग्गयचिन्तियं व हियए न मायन्ति ॥ ३०१ ॥
 अमुहा खलो व्व कुडिला मञ्जं से किविणदाणमारिच्छा ।
 थणया सप्पुरिसमणोरह व्व हियए न मायन्ति ॥ ३०२ ॥
 तुल्लओ व्व समा भित्तो व्व संगया उल्लओ व्व अक्खलिया ।
 सुयणो व्व सत्थहावा सहडो व्व समुट्ठिया थणया ॥ ३०३ ॥
 समउत्तुङ्गविमाला उच्चन्थियकणयकलससङ्काभा ।
 कामनिहाणो व्व थणा पुषविह्णणाण दुप्पेच्छा ॥ ३०४ ॥
 उत्तुङ्गघणनिरन्तर पक्काइयमाउल्लिङ्गमारिच्छा ।
 मारन्ति वासभूषिय — नहो व्व विञ्जुज्जला थणया ॥ ३०५ ॥
 उच्चिम्भे थणहारे रेहइ वाक्काए घोल्लिरो हारो ।
 हिमगिरिवरसिहराओ खल्लिओ गङ्गापवाहो व्व ॥ ३०६ ॥
 मग्गं थिय अलहन्तो हारो पौणञ्चयाण थणयाणं ।
 उच्चिम्भो भमद्द उरे जउणानइक्केणपुञ्जो व्व ॥ ३०७ ॥

वक्रैः प्रियः सरलैः सज्जन स्रजुभिर्मध्यस्थः ।
 आताम्रै रिपवो नयनानि चतुर्विधानि भवन्ति ॥ २८ ८ ॥
 नयनयोः पततु वज्रमथवा वज्रादधिकं किमपि ।
 अज्ञातजनेऽपि दृष्टेऽनुरागं ये प्राप्नुतः ॥ २८ ९ ॥
 धावतस्तन्मुखं धारितेऽपि वलिते तस्मिन्वसति ।
 जनसंकुलेऽपि नर्तिते तेनास्त्रक्षयने ॥ २०० ॥

स्तनपङ्क्तिः ।

स्तनौ खल इव सुजन इव संगतौ नरपतिरिव मण्डलितौ ।
 स्तनौ तथा दुर्गतचिन्नेव हृदये न मातः ॥ ३०१ ॥
 अमुखौ खल इव कुटिलौ मध्येऽस्याः कृपणदानसदृशौ ।
 स्तनौ सत्पुरुषमनोरथा इव हृदये न मातः ॥ ३०२ ॥
 तुलेव समौ मित्रमिव संगताबुद्धतमिवास्त्रलितौ ।
 सुजन इव सत्त्वभावौ सुभट इव समुत्थितौ स्तनौ ॥ ३०३ ॥
 समोत्तुङ्गविशालौ दग्धकनककलशसङ्काशौ ।
 कामनिधानमिव स्तनौ पुण्यविहीनानां दुःप्रेक्षौ ॥ ३०४ ॥
 उत्तुङ्गघननिरम्बरौ पक्वोक्तमातुल्लिङ्गसदृशौ ।
 मारयतो वर्षभूषितनभ इव विद्युदुज्वलौ स्तनौ ॥ ३०५ ॥
 उल्लटे स्तनभारे राजते बालाया घूर्णमानो हारः ।
 हिमगिरिवरशिखरात्खलितो गङ्गाप्रवाह इव ॥ ३०६ ॥
 मार्गसेवास्तभमानो हारः पीनोन्नतयोः स्तनयोः ।
 भीतो भ्रमत्युरसि यमुनानदीफेनपुञ्ज इव । ३०७ ॥

अज्याप्त नौलकञ्चय — भरिउव्वरियं विहाइ यणवड्डं ।
 जलभरियजलहरन्तर — दग्गओ चन्दविम्बो व्व ॥ २०८ ॥
 अमया मओ व्व समया ससि व्व हरिकरिसिरो व्व चक्कलया ।
 किविण्णत्थणविसुहा पसयच्छि पओहरा तुज्ज ॥ २०९ ॥
 अब्बो न उन्ति यणया मज्झसरौरे सवत्तिणा जाया ।
 आल्लिङ्गणे वि पत्ते दूरे वि पियं निवारेन्ति ॥ २१० ॥
 यणजुयलं तौप्त निरन्तरं पि दट्टूण तारिसं पडियं ।
 मा करउ को वि गव्वं एत्थ अमारसि संसारे ॥ २११ ॥
 कह नाम तौप्त तं तह सहावगरुओ वि यणहरो पडिओ ।
 अहवा महिष्साण चिरं हियए को नाम संठाइ ॥ २१२ ॥

लावसवज्जा ।

पल्लवियं करयल्लपल्लवेहि पप्फुल्लियं व नयणेहिं ।
 फलियं मिव पीणपओहरेहि अज्याप्त लावणं ॥ २१३ ॥
 तह चम्पिऊण भरिया विहिणा लावणएण तणुयङ्गी ।
 जह से चिउतरङ्गा अहुल्लिमगो व्व दौसन्ति ॥ २१४ ॥
 अन्नं लउहत्तणयं अन्न चिय कावि वाउल्लयक्काया ।
 सामा सामन्नपया — वइणो रेह चिय न सोइ ॥ २१५ ॥
 करचरणगण्डलोयण — वाउल्लयार्जहणमण्डकुड्डुरियं ।
 अङ्ग्रेसु अमायन्नं रङ्गोखइ तौप्त लावणं ॥ २१६ ॥
 सामा नियम्भगरुया यणजहणव्वहणमन्दसंचारा ।
 लक्खिव्वइ मयणनराहिवल्ल संचारिणि कुडि व्व ॥ २१७ ॥

प्रौढयुवत्या नौलकञ्चुकमृतोदरितं विभाति स्ननपट्टं ।
 जलमृतजलधरान्तरदरोद्गतं चन्द्रबिम्बमिव ॥ ३०८ ॥
 अमृतौ (अमदौ) मृग इव ममदौ (ममृगौ) शशौव हरिकरिश्मि
 इव चकलौ ।
 कृपणाभ्यर्थनविमुखौ मृगाच्च पयोधरौ तव ॥ ३०९ ॥
 अहो न भवतः स्ननौ मध्यशरीरे मपत्यौ जातौ ।
 आलिङ्गनेऽपि प्राप्ते दूरेऽपि प्रियं निवारयतः ॥ ३१० ॥
 स्ननयुगलं तस्या निरन्तरमपि दृष्ट्वा तादृशं पतितं ।
 मा करोतु कोऽपि गर्वमस्मिन्नभागे मंसारे ॥ ३११ ॥
 कथं नाम तस्यास्तत्तथा स्वभावगुहरपि स्ननभरः पतितः ।
 अथवा महिलाणां चिरं हृदये को नाम संतिष्ठति ॥ ३१२ ॥

लावण्यपद्धतिः ।

पल्लवितं करतलपल्लवैः प्रफुल्लितमिव नयनाभ्यां ।
 फलितमिव पौनपयोधराभ्यां तरुणा लावण्यं ॥ ३१३ ॥
 तथा चर्चिता मृता विधिना लावण्येन तन्वङ्गी ।
 यथास्यासिकुरतरङ्गा अङ्गुलिमार्ग इव दृश्यन्ते ॥ ३१४ ॥
 अन्यल्लडहलमन्यैव कापि बाहुलताकाया ।
 श्यामा सामान्यप्रजापते रेखैव न भवति ॥ ३१५ ॥
 करचरणगण्डलोचनबाहुलताजघनमण्डलोद्गतं ।
 अङ्गेष्वमादितस्ततश्चक्षति तस्या लावण्यं ॥ ३१६ ॥
 श्यामा नितम्बगुरुका स्ननजघनोद्दहनमन्दसंचारा ।
 लक्ष्यते मदननराधिपस्य संचारिणी कुटीव ॥ ३१७ ॥

सेयच्छलेण पेच्छह तणुए अङ्गस्मि से अमायन्तं ।
लावसं ओसरद व्व तिवलिसोवाणपन्तीहिं ॥ ३१८ ॥

सुरयवज्जा ।

दट्टूण तरुणसुरयं विविहपलोद्वन्तकरणमोहिस्सं ।
दौवो वि तग्गयमणो गयं पि तेत्तं न लक्खेइ ॥ ३१९ ॥
मरुमरुमार त्ति भणन्तियाए सुरयस्मि केलिसङ्गामे ।
पासट्टिओ वि दौवो सहसा हल्लप्फलो जाओ ॥ ३२० ॥
सुम्भइ वल्लयाण रवो नेउरमदो वि निव्वरो जाओ ।
कस्स वि धन्नस्स घरे महिल्ला पुरिमत्तणं कुणइ ॥ ३२१ ॥
दट्टूण रयणिमज्जे वड्डविहकरणेहि निव्वरं सुरयं ।
ओधुणइ दौवओ विम्भओ व्व पवणाहओ मीसं ॥ ३२२ ॥
दन्तनहक्खथमहिंयं निग्घायपडन्तवल्लयनिग्घोसं ।
वणमौहाण व जुज्झं वुत्तं तं तारिमं सुरयं ॥ ३२३ ॥
ओ सुम्भइ वासहरे विवरीयरयाए पोढमहिलाए ।
चल्लवल्लयकरप्फालण — कणन्तमणिमेहल्लामदो ॥ ३२४ ॥
न वि तह पढमममागम — सुरयसुहे पाविण वि परिओसो ।
जह बीयदियहमविल्लक्खल्लिक्खिए वयणकमल्लस्मि ॥ ३२५ ॥
मरहसरमणसमप्पण — कल्लयल्लिरकणन्तनिज्जयमिक्कारं ।
लभइ कुलवड्डसुरए थवक्कओ मयल्लमोक्खाणं ॥ ३२६ ॥
अण्णणइ कणयडोरो तुट्टइ हारो गल्लन्ति रयणाइं ।
पण्डवभडसङ्गामो आढत्तो पोढमहिलाए ॥ ३२७ ॥

स्नेदच्छलेन प्रेक्षत तनुकेऽङ्गे तस्या अमात् ।

लावण्यमपसरतीव चिवलिसोपानपर्ङ्गभिः ॥ ३१८ ॥

सुरतपद्धतिः ।

दृष्ट्वा तरुणसुरतं विविधप्रवर्तमानकरणशोभायुक्तं ।

दौपोऽपि तद्गतमना गतमपि तैलं न लक्षयति ॥ ३१९ ॥

मरुमरुमारत्ति भणन्त्याः सुरते केलिसङ्ग्रामे ।

पार्श्वस्थितोऽपि दौपः सहसा कम्पनशौलो जातः ॥ ३२० ॥

श्रूयते वल्लयानां रवो नूपुरशब्दोऽपि निर्भरो जातः ।

कस्यापि धन्यस्य गृहे महिला पुरुषायितं करोति ॥ ३२१ ॥

दृष्ट्वा रजनौमध्ये बद्धविधकरणैर्निर्भरं सुरतं ।

अहो धुनोति दौपो विस्मित इव पवनाहतः शिरः ॥ ३२२ ॥

दन्तनखचतमहितं निर्घातपतदलयनिर्घोषं ।

वनमिंहयोरिव युद्धं वृत्तं तं तादृशं सुरतं ॥ ३२३ ॥

अहो श्रूयते वामगृहे विपरैतरतायाः प्रौढमहिलायाः ।

चलदलयकरास्फालनक्षणान्गणमेखलाशब्दः ॥ ३२४ ॥

नापि तथा प्रथममागमसुरतसुखे प्राप्तेऽपि परितोषः ।

यथा द्वितीयदिवसे सविललक्षिते वदनकमले ॥ ३२५ ॥

सरभसरमणसमर्पणकलकलश्रीलक्षणस्मिभृतश्रीत्कारं ।

लभ्यते कुलवधूसुरते समूहः सकलसौख्यानां ॥ ३२६ ॥

झणझणायते कनककाञ्ची वुञ्चति हारो गलान्नि रत्नानि ।

पाण्डवभटसङ्ग्राम आरब्धः प्रौढमहिलायाः ॥ ३२७ ॥

रेहद् सुरयवसाणे अद्भुस्किन्तो सणेउरो चलणे ।
जिणिऊण कामएवं समुज्झिया धयवडाइ व्व ॥ ३२८

रम्भवज्जा

पेम्भं अणाइपरमत्यपयडणं मज्जमहो व्व वज्जभेयं ।
मोहाणुरायजणयं अब्बो किं वन्दिमो निच्चं ॥ ३२९ ॥
अलावणेण उक्कावणेण सङ्गेण कोउहल्लेण ।
मोत्राणपएहि व पिय — गुणेहि पेम्भं समारुहइ ॥ ३३० ॥
आरम्भो जस्स इमो आसन्नासामसोमियसरौरो ।
परिणामो कह होसइ न याणिमो तस्स पेम्भस्स ॥ ३३१ ॥
टाणं न देइ न करेइ चाडुयं कहइ नेय सव्भावं ।
दंभणमेत्तेण वि किं पि माणुमं अमयमारिच्छं ॥ ३३२ ॥
जत्थ न उज्जगरओ जत्थ न ईसा विसूरणं माणं ।
सव्भावचाडुयं जत्थ न त्थि नेहो तहिं न त्थि ॥ ३३३ ॥
दाडिमफलं व पेम्भं एक्के पस्के य होइ सकसायं ।
जाव न बीओ रच्चइ ता किं मज्जरत्तणं कुणइ ॥ ३३४ ॥
न तहा मारेइ विसं खज्जन्तं पल्लसयं पि कवलेहिं ।
जह चक्कुरायरत्तं मारेइ सविष्मं पेम्भं ॥ ३३५ ॥
अब्बो जणामि अहं अत्तणहियएण अस्सहिययाइं ।
मा कों वि कह वि रच्चउ दुक्खव्वहणाइ पेम्भाइं ॥ ३३६ ॥
अदिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा विडम्बणा नाह ।
होइ न उज्जु व वड्ढं पेम्भं जह चच्चु कौरस्स ॥ ३३७ ॥

राजते सुरतावसानेऽर्धात्क्षिप्रः सनूपुरस्वरणः ।

जिला कामदेवं ममुञ्चिता ध्वजपताकेव ॥ ३२८ ॥

प्रेमपद्धतिः ।

प्रेमानादिपरमार्थप्रकटनं मधुमथन इव बज्रभेदं ।

मोहानुरागजनकमहो किं वन्दामहे नित्यं ॥ ३२९ ॥

आलापनेनोक्तापनेन सङ्गेन कौतूहलेन ।

सोपानपदैरिव प्रियगुणैः प्रेम समारोहति ॥ ३३० ॥

आरम्भो यस्येदृश आसन्नाश्यामशोषितशरीरः ।

परिणामः कथ भवियति न जानौमस्तस्य प्रेम्नः ॥ ३३१ ॥

दानं न ददाति न करोति चाटुकं कथयति नैव सद्भावं ।

दर्शनमात्रेणापि किमपि मानुषममृतमदृशं ॥ ३३२ ॥

यत्र नोज्जागरको यत्र नेर्या विसूरणं मानः ।

सद्भावचाटुकं यत्र नास्ति स्नेहस्तत्र नास्ति ॥ ३३३ ॥

दाडिमफलमिव प्रेमैकस्मिन्पक्षे भवति सकषायं ।

यावन्न द्वितीयो (बीजो) रज्यते तावत्किं मधुरत्वं करोति ॥ ३३४ ॥

न तथा मारयति विषं खाद्यमानं पलशतमपि कवलैः ।

यथा चक्षुरागरक्तं मारयति सविभ्रमं प्रेम ॥ ३३५ ॥

अहो जानाम्यहमात्महृदयेनान्यहृदयानि ।

मा कोऽपि कथमपि रज्यतु दुःखोदहनानि प्रेमाणि ॥ ३३६ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्या विडम्बना नाथ ।

भवति नर्जु वा वक्रं प्रेम यथा चक्षुः कीरस्य ॥ ३३७ ॥

अद्दिट्ठे रणरणओ दिट्ठे ईसा सुहट्ठिए माणं ।
 दूरट्ठिए वि दुक्कं पिए जणे भण सुहं कत्तो ॥ ३३८ ॥
 ताव च्चिय होइ सुहं जाव न कौरइ पिओ जणो को वि ।
 पियसङ्गो जेहिं कओ दुक्काण समप्पिओ अप्पा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गए वि कथविप्पिए वि अन्नत्य बद्धराए वि ।
 जत्य मणं न नियत्तइ तं पेसं परिचओ सेसो ॥ ३४० ॥
 सो सुवइ सुहं सो दुक्कवज्जिओ सो सुहाण सयखाणौ ।
 वाए मणेण काएण जस्स न ऊ वल्लहो को वि ॥ ३४१ ॥
 उल्लवउ को वि महिमण्डलस्मि जो तेण न त्यि मंणडिओ ।
 खरपवणचाडुचान्तिर - दवग्गिमरिसेण पेसणे ॥ ३४२ ॥
 सो को वि न दौसइ मामलङ्गि एयस्मि दडुहयलोए ।
 जस्स समप्पिवि हिययं सुहेण दियहा गमिज्जन्ति ॥ ३४३ ॥
 अब्बो तहिं तहि च्चिय गयणं भमिज्जण वीसमन्तेण ।
 बोद्धित्यवायसेण व हमाविया दडुपेसणे ॥ ३४४ ॥
 जाए माणप्पसरे फिट्ठे नेहे गयस्मि सक्खावे ।
 अब्बत्यणाए पेसं कौरन्तं कौरिमं होइ ॥ ३४५ ॥
 अट्ठंसणेण अट्ठंसणेण दिट्ठे अणालवन्तेण ।
 माणेण पवसणेण व पञ्चविहं झिज्जए पेसं ॥ ३४६ ॥
 अट्ठंसणेण बालय सुट्ठु वि नेहाणुबद्धमणमाणं ।
 हत्यउडपाणियाइ व कालेण गल्लन्ति पेसाणि ॥ ३४७ ॥
 पेसस्स विरोहित्तसंधियस्स पच्चकदिट्ठविलियस्स ।
 उययस्स व तावियसौयल्लस्स विरसो रसो होइ ॥ ३४८ ॥

अदृष्टे रणरणको दृष्ट ईर्ष्या सुखस्थिते मानः ।
 दूरस्थितेऽपि दुःखं प्रिये जने भण सुखं कुतः ॥ ३३८ ॥
 तावदेव भवति सुखं यावन्न क्रियते प्रियो जनः कोऽपि ।
 प्रियसङ्गो यैः कृतो दुःखेभ्यः समर्पित आत्मा ॥ ३३९ ॥
 दूरं गतेऽपि कृतविप्रियेऽप्यन्यत्र बद्धरागेऽपि ।
 यत्र मनो न निवर्तते तत्रेम परिचयः शेषः ॥ ३४० ॥
 म स्वर्पति सुखं स दुःखवर्जितः स सुखानां शतखानिः ।
 वाचि मनमा कायेन यस्य न खलु वक्त्रभः कोऽपि ॥ ३४१ ॥
 उल्लपतु कोऽपि महीमण्डले यस्तेन नास्ति मंनटितः ।
 खरपवनचाटुचालनशीलदवाग्निमदृशं प्रेक्षा ॥ ३४२ ॥
 स कोऽपि न दृश्यते श्यामलाङ्गितस्मिन्दग्धहतलोके ।
 यस्य समर्थं हृदयं सुखेन दिवसा गम्यन्ते ॥ ३४३ ॥
 अहो तत्र तत्रैव गगनं भ्रान्त्वा विश्रमता ।
 प्रवहणवायसेनेव हासिता दग्धप्रेक्षा ॥ ३४४ ॥
 जाते मानप्रसरे भ्रष्टे स्नेहे गते मद्भावं ।
 अभ्यर्थनया प्रेम क्रियमाणं कौदृग्भवति ॥ ३४५ ॥
 अदर्शनेनातिदर्शनेन दृष्टेऽनालपता ।
 मानेन प्रवसनेन वा पञ्चविधं क्षीयते प्रेम ॥ ३४६ ॥
 अदर्शनेन बालक सुष्ठुपि स्नेहानुबद्धमनसोः ।
 हस्तपुटपानीयानौव कालेन गलन्ति प्रेमाणि ॥ ३४७ ॥
 प्रेक्षो विरोधितमंधितस्य प्रत्यक्षदृष्ट्यलौकस्य ।
 उदकस्येव तापितशीतलस्य विरसो रसो भवति ॥ ३४८ ॥

ताव य पुत्ति क्कदल्लो जाव न पेम्भस्स गोयरे पडइ ।
नेहेण नवरि क्केयत्तणस्स मूला खणिज्जन्ति ॥ २४८ ॥

माणवज्जा ।

अल्लियपयम्भिरि अणिमित्तकोवणे असुणि सुणसु मह वयणं ।
एक्कगाहिणि भोक्केक्कबन्धवं गलइ तारुणं ॥ २५० ॥
अग्वाहि मज्जं दे गेण्ह चन्दणं असुणि सुणसु मह वयणं ।
माणेण मा नडिज्जसु माणंभिणि गलइ क्कणरार्इ ॥ २५१ ॥
ए द्दइ मह पसिज्जसु माणं मोत्तूण कुणसु परिओमं ।
कयसेहराण सुम्भइ आलावो झत्ति गोमम्भि ॥ २५२ ॥
निद्दाभङ्गो आवण्डुरत्तणं दौहराय नौसामा ।
जायन्ति जस्स विरहे तेण ममं केरिसो माणो ॥ २५३ ॥
नदप्ररमच्छहे जोव्वणम्भि दिवहेसु निच्चपहिएसु ।
अणियत्तासु वि रार्इसु पुत्ति किं दड्डुमाणेण ॥ २५४ ॥
जइ माणो कौस पिओ अहव पिओ कौस कौरए माणे ।
माणिणि दोवि गदन्दा एक्कस्समे न बज्जन्ति ॥ २५५ ॥
माणिणि सुएसु माणं जइ वि पिओ सुट्टु वल्लहो तुज्ज ।
कारणवसेण कूवो न नमइ सुट्टे तुला नमइ ॥ २५६ ॥
माणं अवल्लम्बन्तौ मरिहिमि सुट्टे वसन्तमामम्भि ।
माणो पुणो वि किज्जइ क्कणदियहा दल्लहा ज्जन्ति ॥ २५७ ॥
मा पुत्ति कुणसु माणं दइओ हिययम्भि निट्टुरसहावो ।
कन्दल्लिसरिसं पेम्भं ठसन्ति तुट्टं न संघडइ ॥ २५८ ॥

तावदेव पुत्रि विदग्धो यावन्न प्रेक्षो गोचरे पतति ।
स्नेहेन केवलं केकत्वस्य मूलानि खन्यन्ते ॥ २४८ ॥

मानपद्धतिः ।

अलीकप्रजल्पनशौलेऽनिमित्तकोपनेऽनाकर्णनशौले आकण्ठ्य मम व-
एकाशाहिणि सौख्येकवान्धवं गलति तारुण्यं ॥ २५० ॥ [चनं ।
आजिघ्र मधुं हे गृहाण चन्दनमनाकर्णनशौले शृणु मम वचनं ।
मानेन मा नदेर्मनस्विनि गलति क्षणरात्रौ ॥ २५१ ॥
हे दयिते मह्यं प्रसौद मानं मुक्त्वा कुरु परितोषं ।
कुक्कुटानां श्रूयत आलापो झटिति प्रभाते ॥ २५२ ॥
निद्राभङ्ग आपाण्डुरत्व दौर्घाश्च निःश्यामाः ।
जायन्ते यस्य विरहे तेन सम कौदृग्मानः ॥ २५३ ॥
नदीपूरसदृचे यौवने दिवसेषु नित्यपथिकेषु ।
अनिवृत्तास्त्रपि रात्रिषु पुत्रि किं दग्धमानेन ॥ २५४ ॥
यदि मानः किं प्रियोऽथवा प्रियः किं क्रियते मानः ।
मानिनि द्वावपि गजेन्द्रावेकस्तम्भे न बध्येते ॥ २५५ ॥
मानिनि मुञ्च मानं यद्यपि प्रियः सुष्ठु वल्लभस्तव ।
कारणवशेन कूपो न नमति मुग्धे तुला नमति ॥ २५६ ॥
मानमवलम्बमाना मरिच्यसि मुग्धे वसन्तमासे ।
मानः पुनरपि क्रियते क्षणदिवसा दुर्लभा भवन्ति ॥ २५७ ॥
मा पुत्रि कार्षीर्मानं दयितो हृदये निष्ठुरस्वभावः ।
कन्दलीसदृशं प्रेम झटिति चुटितं न संघटते ॥ २५८ ॥

दढनेहनालपरिसंठियस्स मभावदलसुयन्धस्स ।

पेस्सुप्पल्लस्स माए माणतुमारो चिय विणासो ॥ ३५८ ॥

सुय माणं माण पियं पियसरयं जाव वच्चए सरयं ।

सरए सरयं सुरयं च पुत्ति को पावइ अउल्लो ॥ ३६० ॥

तुङ्गो थिरो विसालो जो रइओ माणपव्वओ तौण ।

सो दइयदिट्ठिवज्जासणिसु घायं चिय न पत्तो ॥ ३६१ ॥

पायवडिओ न गणिओ पियं भनन्तो वि विप्पियं भणिओ ।

वच्चन्तो न निरुद्धो भण कस्स कए कओ माणो ॥ ३६२ ॥

माणस्मि तस्मि किज्जइ जो जाणइ विरहवेयणादुक्कं ।

अणरसियनिव्विसेसे किं कीरइ पत्यरे माणो ॥ ३६३ ॥

उज्जगिरस्स तणुयत्तणस्स सुभियस्स दौहरुल्लस्स ।

एयाण उरं दाऊण पुत्ति माणं कुणिज्जासु ॥ ३६४ ॥

पवसियवज्जा ।

कल्लं किर खरहियओ पवसिहिइ पिओ त्ति सुव्वइ जणस्मि ।

तह वडु भयवइ निसे जह से कल्लं चिय न होइ ॥ ३६५ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं को वारइ तुज्ज सुहव जन्तस्स ।

तुह गमणं मह मरणं लिहिय पसत्या कयन्तेण ॥ ३६६ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं एण्हं अवऊहणेण न उ कप्पं ।

पावासियाण मडयं क्विविऊण अमङ्गलं होइ ॥ ३६७ ॥

वसिऊण मज्ज हियए जीयं गहिऊण अज्ज चलिओ सि ।

सहवासहरविडम्बण गङ्गस्मि गओ न सुज्जिहिसि ॥ ३६८ ॥

दृढस्नेहनालपरिमंस्थितस्य सद्भावदलसुगन्धस्य ।
 प्रेमोत्पलस्य मातर्मानतुषार एव विनाशः ॥ ३५८ ॥
 मुञ्च मानं मानय प्रियं प्रियमरकं यावद्भ्रजति शरत् ।
 शरदि मरकं सुरतं च पुत्रि कः प्राप्नोत्यपुण्यः ॥ ३६० ॥
 तुङ्गः स्थिरो विशालो यो रचितो मानपर्वतस्तथा ।
 म दयितदृष्टिवज्राग्नेर्घातमेव न प्राप्तः ॥ ३६२ ॥
 पादयोः पतितो न गणितः प्रियं भणन्नपि विप्रियं भणितः ।
 ब्रजस्य निरुद्धो भण कस्य कृते कृतो मानः ॥ ३६९ ॥
 माने तस्मिन् क्रियते यो जानाति विरहवेदनादुःखं ।
 अरमिकनिर्विशेषे किं क्रियते प्रस्तरे मानः ॥ ३६३ ॥
 उज्जागरस्य तनुत्वस्य शोषितस्य दौर्घरुदितस्य ।
 एतेषामुरो ढला पुत्रि मानं कुर्याः ॥ ३६४ ॥

प्रवसितपद्धतिः ।

कल्पं किल खरहृदयः प्रवस्यति प्रिय इति श्रूयते जने ।
 तथा वर्धस्व भगवति निशे यथा तस्य कल्पमेव न भवति ॥ ३६५ ॥
 यदि ब्रजसि ब्रज त्वं को वारयति तव सुभग यान्तस्य ।
 तव गमनं मम मरणं लिखिता प्रशस्तिः कृतान्तेन ॥ ३६६ ॥
 यदि ब्रजसि ब्रज त्वमिदानीमवगूहनेन न खलु कार्यं ।
 प्रवसतां मटकं कुश्यामङ्गलं भवति ॥ ३६७ ॥
 उषित्वा मम हृदये जौवं गृहीत्वाद्या चलितोऽसि ।
 सहवासगृहविडम्बन गङ्गायां गतो न शुधिष्यसि ॥ ३६८ ॥

जइ वच्चसि वच्च तुमं अञ्चल गहिओ य कुप्पसे कीस ।
 पढमं चिय सो मुञ्चइ जो जीवइ तुह विओएण ॥ ३६८ ॥
 न मए रुषं न कयं अमङ्गलं होन्तु मयलसिद्धीओ ।
 विरहग्गिधूमकंडुयाइयाइ पयलन्ति नयणाइं ॥ ३७० ॥
 रे समिवाहणवाहण मा पवमसु एरिसम्मि कालम्मि ।
 सेलसुयासुयवाहण — घणमद्दो जत्थ उच्छलइ ॥ ३७१ ॥
 रे समिवाहणवाहण वारिज्जन्तो न ठासिं जइ सुहय ।
 ता लच्छिवाभवामं अन्हाणं वच्च दाऊण ॥ ३७२ ॥
 इय पत्थे मा वच्चसु गयवइभणियं भुयं पमारैवि ।
 पन्थिय पियपयमुद्दा मइल्लिज्जइ तुज्ज गमणेण ॥ ३७३ ॥

विरहवज्जा ।

अज्जं चेय पउत्थो उज्जागरओ जणस्स अज्जेय ।
 अज्जेय हलद्दीपिञ्चराइ गोलाए तूहाइं ॥ ३७४ ॥
 अज्जं चेय पउत्थो अज्जं चिय सुच्चयाइ जायाइं ।
 रक्खामुहदेउलचच्चराइ अहं च हिययाइं ॥ ३७५ ॥
 अज्जं चिय तेण विणा इमोए आयम्भवलकसणाइं ।
 जावन्धमोत्तियाइ व दिसासु घोलन्ति नयणाइं ॥ ३७६ ॥
 अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति अज्जं गओ त्ति लिहरौए ।
 पढम च्चिय दियहद्धे कुड्ढो रेहाहि चित्तलिआं ॥ ३७७ ॥
 अवहिदियहागममद्धिरीहिं महियाहि तौए लिहरौए ।
 दो तिमि तह च्चिय चोरियाए रेहा फुसिज्जन्ति ॥ ३७८ ॥

यदि व्रजसि व्रज त्वमञ्जले गृहीतश्च कुप्यसि कस्मात् ।
 प्रथममेव स मुच्यते यो जीवति तद्वियोगेन ॥ ३६८ ॥
 न मया रुदितं न कृतममङ्गलं भवन्तु सकलमिद्भयः ।
 विरहाग्निधूमकटुकौकते प्रगलतो नयने ॥ ३७० ॥
 रे शशिवाहनवाहन मा प्रवसेदृशे काले ।
 शैलसुतासुतवाहनघनशब्दो यत्रोच्छलति ॥ ३७१ ॥
 रे शशिवाहनवाहन वार्यमाणो न तिष्ठसि यदि सुभग ।
 तदा लक्ष्मीवासवासमम्भ्यं व्रज दत्त्वा ॥ ३७२ ॥
 अस्मिन्पथि मा व्रज गतपतिभणितं भुजं प्रमार्थ्य ।
 पथिक प्रियपदमुद्रा मलिनीक्रियते तव गमनेन ॥ ३७३ ॥

विरहपङ्क्तिः ।

अद्यैव प्रोषित उज्जागरो जनस्याद्यैव ।
 अद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि गोदावर्यास्तटानि ॥ ३७४ ॥
 अद्यैव प्रोषितोऽद्यैव शून्यानि जातानि ।
 रथ्यामुखदेवकुलचलराण्यस्रद्रुदयानि ॥ ३७५ ॥
 अद्यैव तेन विनैतस्या आताम्रधवलकृष्णे ।
 जात्यन्धमौक्तिके इव दिक्षु घूर्णतो नयने ॥ ३७६ ॥
 अद्य गत इत्यद्य गत इत्यद्य गत इति लिखनश्रीलया ।
 प्रथम एव दिवसार्धं कुड्यं रेखाभिस्त्रिचितं ॥ ३७७ ॥
 अनधिदिवसागमशङ्कनश्रीलाभिः मखीभिस्तस्यां लिखनश्रीलायां ।
 द्वे तिस्रस्तथैव चौरिकथा प्रोच्छन्ते ॥ ३७८ ॥

'कदया गत्रो पित्रो' 'पुत्ति अज्ज' 'अज्जेय कद दिणा होन्ति' ।
 'एक्को' 'एद्दहमेत्तो' भणित्तं मोहं गया बाला ॥ ३७८ ॥
 तह कह वि कुम्भुत्ते निवट्टइ वल्लहो जीयन्ताणं ।
 जह फुडियमिप्पिसंपुड — दलं व बीयं न संघडइ ॥ ३८० ॥
 विरहेण मन्दरेण व हिययं दुद्धोदहिं व महिज्जण ।
 उम्भूलियाइ अब्बो अन्ह रयणाइ व सुहाइ ॥ ३८१ ॥
 अज्जं पुष्ठा अत्रहौ करेसु मुहमण्णं पयत्तेण ।
 अज्ज समप्पद विरहो इन्ते वि पिए अदन्ते वि ॥ ३८२ ॥
 खणमेत्तं संतावो सेत्रो मीयं तहेय रोमञ्चो ।
 अब्बो दूमह्णिज्जो पियविरहो मन्निवात्रो व्व ॥ ३८३ ॥
 उण्हण्हा रणरणया दुप्पेच्छा दूमहा दरालोया)
 मंत्रच्छरसयसरिसा पियविरहे दुग्गमा दिवहा ॥ ३८४ ॥
 मयणाणलसंधुक्किय — नेहिन्धणदुमहदूरपज्जलित्रो ।
 उहई सहि पियविरहे जलणो जलणो च्चिय वरात्रो ॥ ३८५ ॥
 थोरंसुसलिलसित्तो हियए पज्जलइ पियवित्रोयस्मि ।
 विरहो हले हयासो अउव्वजलणो कत्रो विहिणा ॥ ३८६ ॥
 विसहरविषग्गिसंग्गदूसित्रो उहइ चन्दणो उहउ ।
 पियविरहे महत्तोज्जं अमयमत्रो जं समी उहइ ॥ ३८७ ॥
 ओसरसु मयण घेत्तूण जीवियं हरज्जयासणुच्चरियं ।
 पियविरहजलणजालावल्लोहि सहसन्ति उज्झिहिमि ॥ ३८८ ॥
 जेहिं सोहग्गनिहौ दिट्ठो नयणेहि ते च्चिय इवन्तु ।
 अज्जाइ अपावियसज्जमाइ ता कौम झिज्जन्ति ॥ ३८९ ॥

कदा गतः प्रियः पुत्र्यद्याद्यैव कति दिनानि भवन्ति ।
 एकमेतावन्मात्रं भणित्वा मोहं गता बाला ॥ ३७९ ॥
 तथा कथमपि कुमुहूर्ते निवर्तते वल्लभो जीवतां ।
 यथा स्फुटितशुक्तिमण्डदलमिव द्वितीयं न संघटते ॥ ३८० ॥
 विरहेण मन्दरेणेव हृदयं दुग्धोदधिमिव मथित्वा ।
 उन्मूलितान्यहोऽस्माकं रत्नानीव सखानि ॥ ३८१ ॥
 अद्य पूर्णोऽवधिः कुरुष्व सुखमण्डनं प्रयत्नेन ।
 अद्य समाप्यते विरहो याते ऽपि प्रियेऽयाते ऽपि ॥ ३८२ ॥
 क्षणमात्रं मन्तापः खेदः श्रौतं तथैव रोमाञ्चः ।
 अहं दःसहनौयः प्रियविरहः मन्निपात इव ॥ ३८३ ॥
 उष्णोष्णा रणरणका दुष्प्रेक्ष्या दःसहा दरालोकाः ।
 संवत्सरगतमदृच्छाः प्रियविरहे दुर्गमा दिवसाः ॥ ३८४ ॥
 मदनानिलसंधुचितस्नेहेन्धनदुःसहदूरप्रज्वलितः ।
 दहति सखि प्रियविरहे ज्वलनो ज्वलन एव वराकः ॥ ३८५ ॥
 थोराश्रुसलिलमिक्तो हृदये प्रज्वलति प्रियवियोगे ।
 विरहो हले हताशो ऽपूर्वज्वलनः कृतो विधिना ॥ ३८६ ॥
 विषधरविषाग्निंसर्गदूषितो दहति चन्दनो दहतु ।
 प्रियविरहे महदाश्चर्यममृतमयो यच्छ्रौ दहति ॥ ३८७ ॥
 अपसर मदन गृहीत्वा जौवितं हरङ्गताशनोच्चरितं ।
 प्रियविरहज्वलनज्वालावलीभिः सहमा धक्ष्यसे ॥ ३८८ ॥
 याभ्यां सौभाग्यनिधिर्दृष्टो नयनाभ्यां तावेव रुदतां ।
 अङ्गान्यप्राप्तसङ्गमानि तावत्कस्मात्कीयन्ते ॥ ३८९ ॥

अणङ्गवज्जा ।

अन्नो को वि महावो वम्भहसिहिणो हला हयासस्स ।
 विज्जाइ नौरमाणं हियए सरमाण पज्जलइ ॥ ३९० ॥
 दिट्ठी दिट्ठीपसरो पसरेण रई रईए सभावो ।
 सभावेण थ नेहो पञ्च वि बाणा अणङ्गस्स ॥ ३९१ ॥
 उवरि महं चिय वम्भह पञ्च वि बाणा निसंस रे मुक्का ।
 अन्नं उण तरुणजणं किं हणिहिमि चावलट्ठीए ॥ ३९२ ॥
 इच्छानियत्तपसरो कामो कुलवालियाण किं कुणइ ।
 मीहो व्व पञ्जरगन्धो अङ्ग चिय झिज्जइ वराअो ॥ ३९३ ॥
 ए कुसुममरा तुह उज्झिहिन्ति मा भणसु मयण न ऊ भणियं ।
 पियविरहतावतविण मह हियए पक्खिवन्तस्स ॥ ३९४ ॥
 मदरा मयङ्ककिरण मज्जमासो कामिणीण उल्लावो ।
 पञ्चमसरस्स गेअो तलवग्गो कामदेवस्स ॥ ३९५ ॥
 वम्भह पसंसणिज्जो मि वन्दणिज्जो मि गुणमहग्घो सि ।
 गोरी हरस्स टेहट्ठुवासिणी जेण निम्मविया ॥ ३९६ ॥
 सच्चं अणङ्ग कोयण्डवावडो सरपज्जत्तलक्को मि ।
 तरुणीचलन्तलोयण — पुरअो जइ कुणमि संधाणं ॥ ३९७ ॥

पुरुसउल्लासवज्जा ।

कह सा न संभलिज्जइ जत्य वि निवसन्ति पञ्च वत्थूणि ।
 वीणावंसालावणि — पारावयकोदल्लालविधं ॥ ३९८ ॥
 कह सा न संभलिज्जइ जा सा अत्तत्तकणयतणुषोहा ।
 तिवलीतरङ्गमञ्जा हरइ मणं वरमइन्दाणं ॥ ३९९ ॥

अनङ्गपद्धति ।

अन्यः कोऽपि स्वभावो मन्मथशिखिनः सखि हताशस्य ।
 विधाति नौरसानां हृदये सरसानां प्रज्वलति ॥ ३९० ॥
 दृष्टिर्दृष्टिप्रसरः प्रसरेण रती रत्या सद्भावः ।
 सद्भावेन च स्नेहः पञ्चापि बाणा अनङ्गस्य ॥ ३९१ ॥
 उपरि ममैव मन्मथ पञ्चापि बाणा नृशंस हे मुक्ताः ।
 अन्यं पुनः तरुणीजनं किं हनिष्यसि चापयच्छा ॥ ३९२ ॥
 इच्छानिवृत्तप्रसरः कामः कुलवालिकानां किं करोति ।
 सिंह इव पञ्चरगतोऽङ्गैव चौर्यते वराको ॥ ३९३ ॥
 हे कुसुमशरान्तव धच्छन्ति मा भण मदन न खलु भणितं ।
 प्रियविरहतापतप्ते मम हृदये प्रक्षिपतः ॥ ३९४ ॥
 मदिरा मृगाङ्गकिरणा मधुमामः कामिनीनामुन्नापः ।
 पञ्चमस्त्रस्य गेयं तलवर्गः कामदेवस्य ॥ ३९५ ॥
 मन्मथ प्रशंसनीयोऽमि वन्दनीयोऽमि गुणमहाघोऽसि ।
 गौरौ हरस्य देहार्धवामिणी येन निर्मिता ॥ ३९६ ॥
 मत्प्रमनङ्ग कोट्टण्डव्यापृतः शरप्रभूतलक्षोऽसि ।
 तरुणीचलल्लोचनपुरतो यदि करोषि संधानं ॥ ३९७ ॥

पुरुषोत्तमपद्धतिः ।

कथं सा न संस्मर्यते यत्रापि निवसन्ति पञ्चवस्त्रनि ।
 वीणावंशास्त्रापिनीपारावतकोकिलाक्षपितं ॥ ३९८ ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सातप्तकनकतनुशोभा ।
 चिवल्लौतरङ्गमध्या हरति मनो वरमतीन्द्राणां ॥ ३९९ ॥

कह सा न संभलिज्जइ जा सा नवनलिणिकोमला बाला
 कररुहतणुक्किप्पन्ती अकाल घणभट्टवं कुणइ ॥ ४०० ॥
 कह सा न संभलिज्जइ जा सा घरवारतोरणनिसन्ना ।
 हरिणि व्व जूहभट्टा अक्कइ मगं पलोयन्ती ॥ ४०१ ॥
 कह सा न संभलिज्जइ जा सा नौमाममोसियसरौरा ।
 आसासिज्जइ सा सा जाव न मासा ममप्पन्ति ॥ ४०२ ॥

पियाणारायवज्जा ।

मुहराओ च्चिय पयडड जो जस्स पिओ क्किमेत्थ भणिएण ।
 साहेइ अङ्गणं च्चिय घरस्स अवन्तरे लच्छी ॥ ४०३ ॥
 उज्झन्ति कढन्ति समूसमन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।
 जीवन्ति जीवसेसा जे रमिया पोढमहिलाहिं ॥ ४०४ ॥
 कम्पन्ति वलन्ति समूसमन्ति ओ माए सिमिसिमायन्ति ।
 अङ्गाइ तस्स पुरओ न याणिमो कह धरिज्जन्ति ॥ ४०५ ॥
 नोससिउक्कम्मियपुलइएहि जाणन्ति नच्चिउं धन्ना ।
 अन्हारिसीण दिट्ठे पियमि अप्पा वि वीसरइ ॥ ४०६ ॥
 अक्कउ ता फंसुहं अमयरमाओ वि दूररमणिज्जं ।
 दंमणसेत्तेण वि पिययमस्स भण किं न पज्जत्तं ॥ ४०७ ॥
 अक्कउ ता लोयणगोयरमि पडिएण तेण जं सोक्खं ।
 आयसिए वि पियमहि पिए जणे होइ निव्वाणं ॥ ४०८ ॥
 हत्यफंसेण वि पिययमस्स जा होइ सोक्कसंपत्तौ ।
 सा सरभसगाढालिङ्गिए वि इयरे जणे कत्तो ॥ ४०९ ॥

कथं सा न संस्मर्यते या सा नवनलिनीकोमला बाला ।
 करदहतनुसृग्मन्थकाले घनभाद्रपदं करोति ॥ ४०० ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा घरद्वारतोरणनिषणा ।
 हरिणीव यूथभ्रष्टा तिष्ठति मार्गं प्रलोकयन्ती ॥ ४०१ ॥
 कथं सा न संस्मर्यते या सा निःश्वासशोषितशरीरा ।
 आश्वासते सा सा यावन्न श्वासाः ममाप्यन्ते ॥ ४०२ ॥

प्रियाणुरागपद्धतिः ।

मुखराग एव प्रकटयति यो यस्य प्रियः किमत्र भणितेन ।
 कथयत्यङ्गणमेव गृहस्थाभ्यन्तरे लक्ष्मीं ॥ ४०३ ॥
 दहन्ते कथन्ते समुच्छ्वसन्त्यहो मातः सिमिसिमायन्ते ।
 जीवन्ति जीवशेषा ये रमिताः प्रौढमहिलाभिः । ४०४ ॥
 कम्पन्ते वदन्ति समुच्छ्वसन्ति हे मातः सिमिसिमायन्ते ।
 अङ्गानि तस्य पुरतो न जानौमः कथं धायन्ते ॥ ४०५ ॥
 निःश्वसितोत्कम्पितपुलकितैर्जानन्ति नर्तितुं धन्याः ।
 अस्माद्दृश्या दृष्टे प्रिय आत्मापि विस्मर्यते ॥ ४०६ ॥
 तिष्ठतु तावत्स्पर्शसुखममृतरसादपि दूरं रमणीयं ।
 दर्शनमात्रेणापि प्रियतमस्य भण विं न पर्याप्तं ॥ ४०७ ॥
 आस्तां तावन्नोचनगोचरे पतितेन तेन यत्सुखं ।
 आकर्षितेऽपि प्रियसखि प्रिये जने भवति निर्वाणं ॥ ४०८ ॥
 हस्तस्पर्शनापि प्रियतमस्य या भवति सौख्यसंपत्तिः ।
 सा सरभसगाढास्त्रिङ्गितेऽप्यीतरस्त्रिङ्गने कृतः ॥ ४०९ ॥

ता किं करेमि माए लोयणजुयलसु हयमहावसु ।
 एकं मोत्तूण पियं लखेवि न लखए लखं ॥ ४१० ॥
 ता किं करेमि पियसहि पियसु मोहग्गभारभभिरसु ।
 रायङ्गणं व खुब्द जसु घरं दूदसंघेहिं ॥ ४११ ॥
 तह तेण वि सा दिट्ठा तीए तह तसु पेमिया दिट्ठी ।
 जह दोणह वि समयं चिय निव्वत्तरयाइ जायाइं ॥ ४१२ ॥

दूईवज्जा ।

दूद तुमं चिय कुमला कखडमउयाइ जाणसे वोत्तुं ।
 कण्डुइयपण्डुरं जह न होइ तह तं कुण्णिज्जासु ॥ ४१३ ॥
 किन्तियमेत्तं एयं एसावत्याउ महि मरीरसु ।
 महिला महिलाण गई जं जाणसि तं कुण्णिज्जासु ॥ ४१४ ॥
 जं तुह कख भण तं मह ति जं जाणितं भणेज्जासु ।
 ओ दूद सच्चवयणेण तं मि पारं गया अज्ज ॥ ४१५ ॥
 तिलयं विलयं विवरीयकच्चयं सेयभिन्नसव्वङ्गं ।
 पडिवयणं अलहन्ती दूई कलिज्जण सा हसिया ॥ ४१६ ॥
 जइ सो न एइ गेहं ता दूद अहोमुही तुमं कीस ।
 सो होही मज्झ पिओ जो तुज्झ न खण्डए वयणं ॥ ४१७ ॥
 दूद समागमसेउल्लयङ्गि दरल्लसियसिचयधम्मिल्ले ।
 थणजहणकवोत्तनहखएहि नाया सि जह पडिया ॥ ४१८ ॥
 इय रक्खमाण वि फुडं दूद न खज्जन्ति दूदया लोए ।
 अइ एरिसी अवत्या गवाण अन्हं वसे जाया ॥ ४१९ ॥

ततः किं करोमि मातर्लोचनयुगलस्य हतस्वभावस्य ।
 एकं मुक्त्वा प्रियं लक्षयित्वा न लक्षयति लक्षं ॥ ४१० ॥
 ततः किं करोमि प्रियमखि प्रियस्य सौभाग्यभारभ्रमणश्रीकस्य ।
 राजाङ्गणमिव चुभ्यते यस्य गृहं दूतिमंघैः ॥ ४११ ॥
 तथा तेनापि सा दृष्टा तथा तथा तस्य प्रेषिता दृष्टिः ।
 यथा द्वयोरपि सममेव निर्वृत्तरतानि जातानि ॥ ४१२ ॥

दूतीपद्धतिः ।

दूति त्वमेव कुशला कठिनमृदूनि जानासि वक्तुं ।
 कण्डूयितपाण्डुरं यथा न भवति तथा कुर्याः ॥ ४१३ ॥
 कियन्मात्रमेतद्देवावस्था हे सखि शरीरस्य ।
 महिला महिलानां गतिर्यज्जानामि तत्कुर्याः ॥ ४१४ ॥
 यत्तव कार्यं भण तन्मह्यं यज्जातुं भणेः ।
 हे दूति सत्यवचनेन त्वमसि पारं गताद्य ॥ ४१५ ॥
 तिलकं विलयं गतं विपरीतकञ्चुकं खेदभिन्नसर्वाङ्गं ।
 प्रतिवचनमलभमाना दूती कल्ययित्वा सा हसिता ॥ ४१६ ॥
 यदि स नैति गेहं ततो दूत्यधोमुखी त्वं किं ।
 स भविष्यति मम प्रियो यस्तव न खण्डते वचनं (वदनं) ॥ ४१७ ॥
 दूति समागमखेदार्राङ्गीषन्स्त्रसिचययतकेशपात्रे ।
 स्नानजघनकपोलनखचतैर्जातासि यथा पतितासि ॥ ४१८ ॥
 एवं राक्षसानामपि स्फुटं दूति न खाद्यन्ते दूतिका लोके ।
 अथेदृश्यवस्था गतानामस्माकं वशे जाता ॥ ४१९ ॥

अच्छुड ताव सविधम—कडरुक्विस्केवजम्पिरी दूर्द ।
 तग्गामकुडिलसुणहिल्लया वि दिट्ठा सुहावेद ॥ ४२० ॥
 वेल्लहलालाववियरुक्काणउ अडयणपउत्तिहरणाओ ।
 मो रणो नो गामो जत्थ न दो तिन्नि दूर्दओ ॥ ४२१ ॥

ओलुग्गावियवज्जा ।

तुह गोत्तायल्लणवियडरमणपञ्जरिथरमजलेणं व ।
 रइमन्दिरम्मि बाला अणुखन्ती परिधमद ॥ ४२२ ॥
 तुह सङ्गमदोहिल्लिणीए तीए सोहग्गविम्भियामाए ।
 नवसियसयाइ देन्तीए सुहयदेवा वि न ऊ पत्ता ॥ ४२३ ॥
 तुह अण्णैसणकज्जम्मि सुहय मा हरिमवियभियकवोला ।
 जं जत्थ न त्थि तं तत्थ मग्गमाणी चिरं भमिया ॥ ४२४ ॥
 अण्णियसेसजुवाणा बालय वोलीणलयमज्जाया ।
 अह मा भमद दिसामुह—पसारियच्छौ तुह कएण ॥ ४२५ ॥
 नयणाइ तुह विओए घोलीरबाहाइ सुहय तण्णइए ।
 हिययट्ठियसोयज्जयासधूमभरियाइ व गलन्ति ॥ ४२६ ॥
 वइमग्गपेसियाइ तीए नयणाइ तम्मि वोलीणे ।
 अज्ज वि गलन्ति पडिल्लग्गकण्ठयाइ व्व ओ सुहय ॥ ४२७ ॥
 संभरिक्कण य रुष्णं तीए तुमं तह विमुक्कपुक्कारं ।
 निहय जह सुहियस्सु वि जणस्सु ओ निवडिओ बाहो ॥ ४२८ ॥
 एक्केक्कमवइवेडिय—विवरन्तारतरलदिन्ननयणाए ।
 तए वोलन्ते बालय पञ्जरसउणाइयं तीए ॥ ४२९ ॥

आस्तां तावत्सविभ्रमकटाक्षविचेपजन्पनशीला दूती
 तद्गामकूटशूनकापि दृष्टा सुखयति ॥ ४२० ॥
 विकसदालापविचक्षण अमतीप्रवृत्तिहारिण्यः ।
 तदरुणं न ग्रामो यत्र न द्वे तिस्रो दूत्य ॥ ४२१ ॥

अवरुग्णपद्धतिः ।

लङ्कोत्राकर्णनविकटरमणप्रस्रुतरसजलेनेत्र ।
 रतिमन्दिरे बालाभ्युचन्ती परिभ्रमति ॥ ४२२ ॥
 तव संगमदोहदवत्या तथा सौभाग्यविजृम्भिताग्रया ।
 उपयाचितकशतानि ददत्या सुभगदेव्यपि न खलु प्राप्ता ॥ ४२३ ॥
 तवान्वेषणकार्ये सुभग सा हर्षविकसितकपोला ।
 यद्यत्र नास्ति तत्तत्र मार्गयन्ती चिरं भ्रमिता ॥ ४२४ ॥
 अगणितशेषयुवजना बालकातिक्रान्तलोकमर्यादा ।
 अथ सा भ्रमति दिङ्मुखप्रसारिताची लत्कृते ॥ ४२५ ॥
 नयने त्वद्वियोगे प्रसारितबाष्पे सुभग तन्व्याः ।
 हृदयस्थितशोककङ्कताग्रधूममृत इव गलतः ॥ ४२६ ॥
 वृत्तिमार्गप्रेषिते तस्या नयने तस्मिन्नतिक्रान्ते ।
 अद्यापि गलतः प्रतिलग्नकण्टके इव हे सुभग ॥ ४२७ ॥
 संस्मृत्य च रुदितं तथा त्वां तथा विमुक्तफूत्कारं ।
 निर्दय यथा सुखितस्यापि जनस्याहो निपतितो बाष्पः ॥ ४२८ ॥
 एकैकवृत्तिवेषितविवरान्तरतरलदत्तनयनया ।
 लय्यतिक्रान्ते बालक पञ्जरशकुनिवदाचरितं तथा ॥ ४२९ ॥

नयणधन्तरघोलन्तबाहभरमन्थराफ दिट्ठीए ।

पुणहत्तपेच्छिरीए बालय ता किं न भणिओ सि ॥ ४३० ॥

सुहय गयं तुह विरहे तिस्सा हिययं पि वैविरं अज्ज ।

करिचलणचम्यणुच्छलियतुच्छतोयं मिव दिसासु ॥ ४३१ ॥

सा तद् सहत्यदिन्नं अज्ज वि ओ सुहय गन्धरहियं पि ।

उव्वसियनयरघरदेवय व्व ओमालयं वहद् ॥ ४३२ ॥

तह झीणा तुह विरहे अणुदियहं सुन्दरङ्ग तणुयङ्गी ।

जह भिडिलवलयनिवडण—भरण उन्नियकरा भमद् ॥ ४३३ ॥

तुह विरहतावियाए तिस्सा बालाफ थणहरोच्छङ्गे ।

दिज्जन्ती अणुदियहं सुणालमाला क्कमच्छमद् ॥ ४३४ ॥

सा तुज्ज कए गयमथ—विल्लेवणा तह वणेक्कसाहारा ।

जाया निहय जाया मासाहारा पुल्लिन्दि व्व ॥ ४३५ ॥

हत्यट्टियं कवालं न सुयद् नूणं खणं पि खट्टङ्गं ।

सा तुह विरहे बालय बाला कावालिणी जाया ॥ ४३६ ॥

तह झीणा जह मउलिय—लोयणउडविहडणे वि असमत्या ।

मक्किहिद् दुक्करं घर—गयं पि दट्टुं तुमं बाला ॥ ४३७ ॥

नाहं दूई न तुमं पिओ त्ति को एत्य मज्ज वावारो ।

सा मरद् तुज्ज अजसो त्ति तेण धम्मस्करं भणिमो ॥ ४३८ ॥

बड्डसो वि कहिज्जन्तं तुह वथणं मज्ज हत्यसंदिट्टं ।

न सुयं ति जम्माणी पुणहत्तसयं कुणद् अज्जा ॥ ४३९ ॥

नयनाभ्यन्तरघोलद्वाप्यभरमन्धरया दृष्ट्या ।

पुनः पुनः प्रेक्षणशीलया बालक ततः किं न भणिनोऽसि ॥ ४ ३ ० ॥

सुभग गतं तव विरहे तस्या हृदयं वेपनशीलमद्य ।

करिचरणक्रमणोच्छालिततुच्छतोयमिव दिक्षु ॥ ४ ३ १ ॥

सा त्वया खहस्तदत्तामद्याप्यहो सुभग गन्धरहितामपि ।

उद्भासितनगरगृहदेवतेव निर्मात्यकं वहति ॥ ४ ३ २ ॥

तथा क्षीणा त्वद्विरहेऽनुदिवसं सुन्दराङ्ग तन्वङ्गी ।

यथा शिथिलवलयनिपतनभयेनोर्ध्वीकृतकरा भ्राम्यति ॥ ४ ३ ३ ॥

त्वद्विरहतापितायास्तस्या बालायाः स्तनभरोत्सङ्गे ।

दीयमानानुदिवसं मृणालमाला क्वमच्छमायते ॥ ४ ३ ४ ॥

सा त्वत्कृते गतमदविलेपना (गजमदं) तथा पानीथैकसाहारा ।

(वनैकसाधारा)

जाया निर्दय जाता मासाहारा (मांसाहारा) पुलिन्दीव ॥ ४ ३ ५ ॥

हस्तस्थितं कपालं न मुञ्चति नूनं क्षणमपि खट्वायामङ्गं (खट्वाङ्गं) ।

सा त्वद्विरहे बालक बाला कापालिनी जाता ॥ ४ ३ ६ ॥

तथा क्षीणा यथा सुकुलितलोचनपुटविघटनेऽप्यसमर्था ।

श्लथ्यति दुष्करं गृहगतमपि द्रष्टुं त्वां बाला ॥ ४ ३ ७ ॥

नाहं दूती न त्वं प्रिय इति कोऽत्र मम व्यापारः ।

सा म्रियते तवायग इति तेन धर्माक्षरं भणामः ॥ ४ ३ ८ ॥

वज्रशोऽपि कथ्यमानं तत्र वचनं मम हस्तमंदिष्टं ।

न श्रुतमिति जल्पमाना पुनरुक्तशतं करोत्यर्था ॥ ४ ३ ९ ॥

पवसियवज्जा ।

मज्झणहपत्तियस्स वि गिन्हे पत्तियस्स हरद्द संतावो ।
 द्विययट्ठियजायासुह—मयङ्कजोण्हाजलुप्पीलो ॥ ४४० ॥
 मा उण्हं पियसु जलं विरहिणिविरहाणल्लेण संतत्तं ।
 एत्थ सरे ए पत्तिय गयवद्दवज्जयाउ मज्जविया ॥ ४४१ ॥
 को देसो उव्वसिओ को वसिओ सुहय जत्थ चलिओ सि ।
 ओ पत्तिय पत्तयदीवय पुणो तुमं कत्थ दीसिहिमि ॥ ४४२ ॥
 दिट्ठो सि जेहि पत्तिय जेहि न दिट्ठो सि वे वि ते सुमिया ।
 एक्काण हिययहरणं अन्नाण वि निप्फलं जसं ॥ ४४३ ॥
 खरपवण्णाडुचालिर—कण्ठट्ठियदिक्ककप्पडो पत्तियो ।
 ददयादंसणत्तुरिओ अद्दुञ्जीणो व्व पत्तियाह ॥ ४४४ ॥
 ददयादंसणत्तिण्हाल्लयस्स पत्तियस्स चिरनियत्तस्स ।
 नयरासन्ने धुक्कोडिया वि हियए न मायन्ति ॥ ४४५ ॥

धाणवज्जा ।

ते धन्ना गहयनियम्बविम्बभारात्तसाहि तरुणीहिं ।
 फुरियाहरदरगग्गर—गिराहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४६ ॥
 ते धन्ना कठिणत्तुङ्गथोरथणवीढभारियङ्गीहिं ।
 सन्नावनेहउक्कण्ठिरीहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४७ ॥
 ते धन्ना ताण नमो ते च्चिय जीवन्ति वस्सहपमाया ।
 ईमीह्मसन्तनीवो—उलाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४८ ॥
 ते धन्ना समयगदन्दलीललीलायरीहि अणवरयं ।
 ह्णवासरमसहरवयणियाहि जे संभरिज्जन्ति ॥ ४४९ ॥

प्रवसितपद्धतिः ।

मध्याह्नप्रस्थितस्यापि यौग्ये पथिकस्य हरति संतापः ।
 हृदयस्थितजायामुखमृगाङ्गज्योत्स्नाजन्तोत्पीडः ॥ ४४० ॥
 मोष्णं पिब जलं विरहिणीविरहानलेन संतप्तं ।
 अत्र सरसि रे पथिक गतपतिवध्वो मञ्जिताः ॥ ४४१ ॥
 को देश उद्वसितः को वसितः सुभग यत्र चलितोऽसि ।
 हे पथिक पान्यदीपक पुनः त्वं कुत्र द्रक्ष्यसे ॥ ४४२ ॥
 दृष्टोऽसि यैः पथिक येन दृष्टोऽसि दावपि तौ मुषितौ ।
 एकेषां हृदयहरणमन्येषामपि निष्फलं जन्म ॥ ४४३ ॥
 खरपवनचाटुचालनश्रीलकण्डस्थितदत्तकर्पटः पथिकः ।
 दयितादर्शनत्वरितोऽर्धाङ्गीन इव प्रतिभाति ॥ ४४४ ॥
 दयितादर्शनदृष्टालोः पथिकस्य चिरनिवृत्तस्य ।
 नगरासन्ने संग्रथा अपि हृदये न मान्ति ॥ ४४५ ॥

धानपद्धतिः ।

ते धन्या गुरुनितम्बबिम्बभारालसाभिस्तरुणीभिः ।
 स्फुरिताधरदरगद्गदगीभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४६ ॥
 ते धन्याः कठिनोत्तुङ्गविस्तीर्णस्तनपीडभारिताङ्गीभिः ।
 सद्भावस्त्रेहोत्कण्ठितश्रीलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४७ ॥
 ते धन्यास्त्रेभ्यो नमस्त एव जीवन्ति मन्मथप्रसादतः ।
 ईषत्संसमाननीवीव्याकुलाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४८ ॥
 ते धन्याः समदगजेन्द्रस्त्रीलाक्षीलाचरन्तीभिरनवरतं ।
 चणवासरग्रधरवदनाभिर्ये संस्मर्यन्ते ॥ ४४९ ॥

हिययसंवरणवज्जा ।

झिञ्जउ हिययं फुट्टन्तु लोयणा होउ अज्ज मरणं पि ।
 मयणाणलो वियम्भउ मा माणं मुञ्च रे हियय ॥ ४५० ॥
 हा हियय झीणसाहस वियलियमाहप्पचिन्त भक्केमि ।
 जत्य गओ न गणिज्जमि तत्य तुमं बन्धसे नेहं ॥ ४५१ ॥
 हा हियय किं किलम्ममि दुक्कहजणगरुयसङ्गमासाए ।
 अघडन्नजुत्तिकज्जाणबन्धकरणे सुहं कत्तो ॥ ४५२ ॥
 अप्पच्छन्दपहाविर दुक्कहलाभं जणं विमग्गन्तो ।
 आयासं व भमन्तो मुहा वि केणावि खब्बिहिमि ॥ ४५३ ॥
 उज्जमि उज्जसु कड्डमि कड्डसु अह फुडमि हियय ता फुडसु ।
 जेण पुणो न कयाइय अन्नासत्ते मदं कुणमि ॥ ४५४ ॥

सुघरिणीवज्जा ।

भुञ्जइ भुञ्जियसेमं सुप्पइ सुप्पमि परिचणे मयले ।
 पढमं चेय विबुज्जइ घरस्स लच्छी न मा घरिणी ॥ ४५५ ॥
 तुच्छं तवणिं पि घरे घरिणी तह कह वि नेइ वित्थारं ।
 जह ते वि बन्धवा जलणिहि व्व थाहं न याणन्ति ॥ ४५६ ॥
 दुग्गयघरमि घरिणी रक्कन्ती आउलत्तणं पइणो ।
 पुच्छियदोहलमड्ढा उययं चिय दोहलं कहइ ॥ ४५७ ॥
 पत्ते पिथपाङ्गण मङ्गलवलयाइ विक्किणन्तीए ।
 दुग्गयघरिणीकुलवासियाइ गोवाविओ गामो ॥ ४५८ ॥
 बन्धवमरणे वि हहा दुग्गयघरिणीइ वि न तहा ह्णं ।
 अप्पत्तबलिविलरके वज्जहकाए समुड्डीणे ॥ ४५९ ॥

हृदयसंवरणपद्धतिः ।

खिद्यतु हृदयं स्फुटतां लोचने भवत्वद्य मरणमपि ।
 मदनानलो विजृम्भतां मा मानं मुञ्च रे हृदय ॥ ४५० ॥
 हा हृदय चौणसाहस विगलितमाहात्यचिन्त भज्यसे ।
 यत्र गतं न गण्यसे तत्र त्वं वध्नासि खेहं ॥ ४५१ ॥
 हा हृदय किं क्लाम्यसि दुर्लभजनगुरुसंगमाश्रया ।
 अघटमानयुक्तिकार्यानुबन्धकरणे सुखं कुतः ॥ ४५२ ॥
 आत्मच्छन्दप्रधावनशौल दुर्लभलाभं जनं विमार्गयत् ।
 आकाशमित्र भ्रमद्युधैव केनापि खादिष्यसे ॥ ४५३ ॥
 दह्यसे दह्यस्व कथ्यसे कथ्यस्वाय स्फुटसि हृदय तदा स्फुट ।
 येन पुनर्न कदाप्यन्यासक्ते मतिं करोषि ॥ ४५४ ॥

सुगृहणीपद्धतिः ।

भुङ्क्ते भुक्तशेषं खपिति सुप्ते परिजने सकले ।
 प्रथममेव विबुध्यते गृहस्य लक्ष्मणैर्न सा गृहिणी ॥ ४५५ ॥
 तुच्छं व्ययमपि गृहे गृहिणी तथा कथमपि नयति विस्तार ।
 यथा तेऽपि बान्धवा जलनिधिरिव स्नाघं न जानन्ति ॥ ४५६ ॥
 दुर्गतगृहे गृहिणी रक्षन्त्याकुलत्वं पत्युः ।
 पृष्टदोहदश्रद्धा उदकमेव दोहदं कथयति ॥ ४५७ ॥
 प्राप्ते प्रियप्राघुणके मङ्गलवलयानि विक्रौयमानया ।
 दुर्गतगृहिणीकुलबालिकया रोदितो शामः ॥ ४५८ ॥
 बान्धवमरणेऽपि हाहा दुर्गतगृहिण्यापि न तथा रुदितं ।
 अप्राप्तबलिविल्लचे वल्लभकाके समुड्डीने ॥ ४५९ ॥

अमुणियपियमरणाए वायसमुड्ढाविरीणं घरिणीए ।
 रोवाविज्जइ गामो अणुदियहं बद्धवेणीए ॥ ४६० ॥
 डिम्भाण भुत्तसेमं कुहाक्किन्ना वि देद दुहियाणं ।
 कुल्लगोरवेण वरईउ रोरघरिणीउ झिञ्जन्ति ॥ ४६१ ॥
 अहियादमाणिणो दुग्गयस्स काहिं पदस्स रक्कन्ती ।
 नियवन्भवाण जूरइ घरिणी विह्वेण पत्ताणं ॥ ४६२ ॥

सईवज्जा ।

उधेउ अङ्गुल्लौ सा विलया जा मइ पदं न कामेइ ।
 सो को वि जण्यउ जुवा जस्स मए पेमिया दिट्ठी ॥ ४६३ ॥
 चच्चरघरिणी पियदंसणा वि तरुणी पउत्त्यवइया वि ।
 असईसइञ्जिया दुग्गया वि न ऊ खण्डियं मीलं ॥ ४६४ ॥
 असरिसचित्ते दियरे सुद्धमणा पिययमे विसमसीले ।
 न कहइ कुडुम्भविहउण—भएण तणुयायए मुड्ढा ॥ ४६५ ॥
 घरवावारे घरिणी वेसा सुरयस्सि कुल्लवह्ण सुयणे ।
 परिणइमञ्जस्सि सही विउरे मन्ति व्व भिच्चो व्व ॥ ४६६ ॥
 कुल्लवाल्लियाउ पेच्छइ जोम्भणल्लावणविण्णमविल्लासा ।
 मव्वे वि अगचल्लिया पियस्सि कयनिच्छए गन्तुं ॥ ४६७ ॥
 पुरिसविसेसेण सदत्तणाइ न कुल्लक्कमेण महिल्लाणं ।
 मगं गए वि हाले न मुयइ गोला पदट्ठाणं ॥ ४६८ ॥
 इहपरलोयविरुद्धेण कस्सकडुएण गरहणिञ्जेण ।
 उभयकुल्लदूसणिञ्जेण दूइ किं तेण भणिएण ॥ ४६९ ॥

अज्ञातप्रियमरणया वायममुद्धापनश्रीलया गृह्णिष्या ।
 रोद्यते घामोऽनुदिवसं बद्धवेण्या ॥ ४६० ॥
 डिम्भानां भुक्तशेषं क्षुधाक्लान्तापि ददाति दुःखितेभ्यः ।
 कुलगौरवेण वराक्यो रङ्गगृह्णिष्यः चौयन्ते ॥ ४६१ ॥
 अभिजातिमानिनो दुर्गतस्य क्वायां पत्यु रचन्ती ।
 निजवान्धवेभ्यः क्रुध्यति गृह्णिषी विभवेन प्राप्तेभ्यः ॥ ४६२ ॥

सतीपद्धतिः ।

ऊर्ध्वीकरोलङ्गुल्लवीं सा वनिता या मम पतिं न कामयते ।
 स कोऽपि कथयतु युवा यस्य मया प्रेषिता दृष्टिः ॥ ४६३ ॥
 चत्वरगृह्णिषी प्रियदर्शनापि तरुणी प्रेषितपतिकापि ।
 असतौप्रातिवेशिका दुर्गतापि न खलु खण्डितं श्रीलं ॥ ४६४ ॥
 असदृशचित्ते देवरे शुद्धमना प्रियतमे विषमश्रीले ।
 न कथयति कुटुम्बविघटनभयेन तनूभवति सुग्धा ॥ ४६५ ॥
 गृहव्यापारे गृह्णिषी वेश्या सुरते कुलवधूः सुजने ।
 परिणतिमध्ये सखी विधुरे मन्त्रीव भृत्या इव ॥ ४६६ ॥
 कुलवाञ्छिकायाः प्रेक्षत यौवनलावण्यविभ्रमविलासाः ।
 सर्वेऽप्यपचक्षिताः प्रिये कृतनिश्चये गन्तुं ॥ ४६७ ॥
 पुरुषविशेषेण सतीलं न कुलक्रमेण महिलानां ।
 स्वर्गं गतेऽपि शाले न मुञ्चति गोदावरी प्रतिष्ठानं ॥ ४६८ ॥
 इहपरलोकविरुद्धेन कर्णकटुकेन गर्हणीयेन ।
 उभयकुलदूषणीयेन दूति किं तेन भणितेन ॥ ४६९ ॥

जइ सो गुणाणुराई गुणञ्जुओ मह गुणे पसंसेई ।
 पढमं चिय जइ असई गुणगणणा का तइ च्चेय ॥ ४७० ॥
 जइ उत्तमो वि भण्ड मह पुरओ सो वि सुयणु अणुदियहं ।
 मामि न उत्तमपुरिसा परस दादाइ पेच्छन्ति ॥ ४७१ ॥

असईवज्जा

नियडकुडङ्गं पच्छेजदेउलं बङ्गजुवाणसंकिणं ।
 थेरो पइ न्ति मा हवसु पुत्ति दिन्ना मि सुगामे ॥ ४७२ ॥
 मा हवसु ओणयमुही धवलायन्तेसु सालिकेत्तेसु ।
 हरियाल्लमण्डियमुहा नड व्व सणवाडया जाया ॥ ४७३ ॥
 पुव्वेण सणं पच्छेण वञ्जुला दाहिणेण वडविडओ ।
 पुत्तिय पुष्पेहि विणा न लम्भए एरिमो गामो ॥ ४७४ ॥
 पेक्कह महाणुओज्जं काणाघरिणौष्ठं जं कयं कज्जं ।
 चुम्बेवि न लज्ज नयणं झडन्ति नीसारिओ जारो ॥ ४७५ ॥
 पउरजुवाणो गामो मज्जमामो जोव्वणं पई थेरो ।
 जुल्लसुरा साहोणा असई म. ते. किं मरउ ॥ ४७६ ॥
 देवाण बभणण य पुत्ति पभाएण एत्तियं कालं ।
 न ज्ज जाओ अह घरे कइया वि मइत्तणकलङ्को ॥ ४७७ ॥
 मट्ठीष्ठ होइ सुहवा मएण रभन्तणं च पावेइ ।
 पुष्पे जारमहस्से इन्दो अट्ठामणं देइ ॥ ४७८ ॥
 जइ फुडु एत्थ मुयाणं जम्भफलं होइ किं पि अन्हाणं ।
 ता तेसु कुडङ्गेषु ह तेण ममं तइ नु कौलेज्जा ॥ ४७९ ॥

यदि म गुणानुरागौ गुणज्ञो मम गुणान् प्रशंसति ।
 प्रथममेव यद्यमती गुणगणना का तदैव ॥ ४७० ॥
 यद्युत्तमोऽपि भण्यते मम पुरतः सोऽपि सुतन्वनुदिवसं ;
 मामि नोत्तमपुरुषाः परस्य दारान पश्यन्ति ॥ ४७१ ॥

असती-पद्धतिः ।

निकटकुटङ्गकं प्रच्छन्नदेवकुलं वङ्गयुवमंकोणं ।
 स्वविरः पतिरिति मा रोदोः पुत्रि दत्तासि सुगामे ॥ ४७२ ॥
 मा रोदौरवनतमुखौ धवलीभवत्सु शालिचेत्रेषु ।
 हरितालमण्डितमुखा नटीव शणवाटिका जाता ॥ ४७३ ॥
 पूर्वस्यां शणं पश्चाद् वञ्जला दक्षिणेन वटविटपः ।
 पुत्रिके पुण्यैर्विना न लभ्यतेदृचो यामः ॥ ४७४ ॥
 प्रेक्ष्य महदाश्चयं काण्ठहिण्या यत्कृतं कार्यं ।
 चुम्बित्वा न लघु नयनं झटिति निःसारितो जारः ॥ ४७५ ॥
 प्रचुरतरूणो यामो मधुमामो यौवनं पतिः स्वविरः ।
 जौर्णसुरा स्वाधीनामती मा भवतु किं घियतां ॥ ४७६ ॥
 श्वानां ब्राह्मणानां च पुत्रि प्रमादेन एतावत्कालं ।
 । खलु जातो ऽस्मद्गृहे कदाचित्सतीत्वकलङ्गः ॥ ४७७ ॥
 ।द्या भवति सुभगा शतेन रम्भात्वं च प्राप्नोति ।
 पूर्णं जारसहस्र इन्द्रोऽर्धामनं ददाति ॥ ४७८ ॥
 यदि स्फुटमच मृतानां जन्मफलं भवति किमप्यस्माकं ।
 ततस्तेषु कुडङ्गेषु हा तेन समं तथाहो क्रीडियं ॥ ४७९ ॥

जो जं करेद पावद सो तं भोजण निग्गया असई ।
रमित्थं तेष ममं तत्थ जइच्छाए ता एण्हं ॥ ४८० ॥
असईहि सई भणिया निज्जयं होऊण कल्लमूलसि ।
नरथं वच्चमि पावे परपुरिमरसं अयाणत्ती ॥ ४८१ ॥
जत्थ न खुज्जयविडओ न नई न वणं न उज्जडो गेहो ।
तत्थ भण कह वसिज्जद सुविमत्थविवज्जिए गामे ॥ ४८२ ॥
रे रे विडण्य मा सुय—सु दुज्जणं गिलसु पुण्णिमायन्दं ।
अमयमयं मुच्चन्तो इयाम दौहाउओ होमि ॥ ४८३ ॥
क्किन्नं पुणो वि क्किज्जड मज्जमहचक्केण राज्जणो मौमं ।
गिलिओ जेण विमुक्को असईणं दूमओ चन्दो ॥ ४८४ ॥
तं किं पि कहवि होहिद लब्बद पुहवो वि ह्णिण्डमाणेहिं ।
जेणोसहेण चन्दो जौरिज्जद पुण्णिमामहिओ ॥ ४८५ ॥
किं विहिणा सुरलोए उक्का वि न पुंसलि त्ति निम्मविया ।
माहीणो जेण मभी न बोलिओ नौलरङ्गसि ॥ ४८६ ॥
पमरद जेण तमोहो फिट्टद चन्दस्स चन्दिमा जेण ।
तं सिद्धु सुमरि मिरिप व्वयाउ आणोसहं किं पि ॥ ४८७ ॥
मा पत्तियं पि दिज्जसु पुंसलि मित्रिणे वि कामडहणस्सु ।
जौ अन्हाण अमित्तं चन्दं मौसे ममुव्वहद ॥ ४८८ ॥
असईणं विप्पिय रे गव्वं मा व्हसु पुण्णिमायन्दं ।
दौसिहिमि तुमं कइया जह भग्गो वलयखण्डो व्व ॥ ४८९ ॥
अव्वो धावसु तुरियं कज्जल भरिऊण वे वि हत्थारं ।
दिट्ठो कूवापडिओ असईणं दूहओ चन्दो ॥ ४९० ॥

यो यत्करोति प्राप्नोति स तच्छ्रुत्वा निर्गतासतौ ।
 रमितथं तेन समं तत्र यदृच्छ्या तत इदानीं ॥ ४८० ॥
 असतीभिः मतौ भणिता निश्चतं भूत्वा कर्णमूले ।
 नरकं व्रजसि पापे परपुरुषरसमजानाना ॥ ४८१ ॥
 यत्र न कुञ्जविटपो न नदी न वनं नोदमं गेहं ।
 तत्र भण कथमुच्यते पुञ्जलविवर्जिते ग्रामे ॥ ४८२ ॥
 रे रे राहो मा सुञ्च दर्जनं गिल पूर्णिमाचन्द्रं ।
 अमृतमयं भुञ्जन्हताश दौर्घायुर्भविष्यसि ॥ ४८३ ॥
 द्विन्नं पुनोऽपि क्लिष्टतां मधुमथनचक्रेण राहोः शिरः ।
 गिलितो येनापि मुक्तो ऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४८४ ॥
 तत्किमपि कथमपि भविष्यति लभ्यते पृथ्वीमपि हिण्डमानैः ।
 येनौषधेन चन्द्रो जौर्यते पूर्णिमामहितः ॥ ४८५ ॥
 किं विधिना सुरलोक एकापि न पुञ्जलौ निर्मिता ।
 स्वाधौनो यथा शशी न निमज्जितो नीलरङ्गे ॥ ४८६ ॥
 प्रमरति येन तमशोघो भ्रंशते चन्द्रस्य चन्द्रिकायेन ।
 तत्सिद्धं सृत्वा श्रोपर्वतादानयौषध किमपि ॥ ४८७ ॥
 मा पत्निकामपि दद्याः पुञ्जलि स्वप्नेऽपि कामदहनस्य ।
 योऽस्माकममित्रं चन्द्रं शिरसि ममुद्धरति । ४८८ ॥
 असतीनां विप्रिय रे गर्वं मा वहस्व पूर्णिमाचन्द्र ।
 द्रक्ष्यसे त्वं कदापि यथा भग्नो वस्त्रयखण्ड इव ॥ ४८९ ॥
 अहो धाव त्वरितं कज्जलेन भूत्वा द्वावपि हस्तौ ।
 दृष्ट्वा कूपपतितोऽसतीनां दूषकश्चन्द्रः । ४९० ॥

मज्जएहि कौस पन्थिय जद हरसि नियंमणं नियम्माओ ;
 साहेमि कस्स पुरओ गामो दूरे अहं एक्का ॥ ४८१ ॥
 अत्ता बहिरन्धलिया बज्जविहवौवाहसङ्कुलो गामो ।
 मज्झ पई य विण्णे को तुज्झ वासरियं देइ ॥ ४८२ ॥
 जणमङ्कुलं न सुन्नं रुमद अत्ता न देइ ओवामं ।
 ता वच्च पहिय मा म - ग्ग वासयं एत्थ मज्झ हरे ॥ ४८३ ॥
 कह लब्धद मत्थरयं अन्हाण य पहिय पामरघरम्मि ।
 उन्नयपओहरे पे - च्छिक्खण जद वसमि ता वससु ॥ ४८४ ॥
 वम पहिय अङ्गण च्चिय फिट्ठ ता तुज्झ वमणदोहलओ ।
 इह गामे हेमन्तो नवरं गिन्हस्स सारिच्छो । ४८५ ॥
 दत्तो निवमइ अत्ता एत्थ अहं एत्थ परियणो मयलो ।
 ए पहिय रत्तियन्धय मा मह मयणे निमज्जिहिमि ॥ ४८६ ॥

जोइसियवज्जा ।

दौहरखडियाहत्थो जोइमिओ भमद नयरमज्झम्मि ।
 जाणइ सुक्कस्स गदं गणइ जद गणावए को वि ॥ ४८७ ॥
 जोइमिय मा विलम्बसु खडियं घेत्तूण गणसु मह तुरियं ।
 अङ्गारए पण्ठे सुक्कस्स गई तह च्चेय ॥ ४८८ ॥
 अत्थि घर च्चिय गणओ विचित्तकरणेहि निट्ठुरं गणइ ।
 न ज्ज जाणइ सुक्कगदं तेणाहं तुह घरे पत्ता ॥ ४८९ ॥
 जोइमिय कौस चुक्कमि विवित्तकरणाइ जाणमाणो वि ।
 तह कहवि कुणसु सिग्घं जह सुक्कं निच्चलं होइ ॥ ५०० ॥

मधुकैः किं पथिक यदि हरमि निवसनं नितम्बान् ।
 कथयामि कस्य पुरतो ग्रामो दूरेऽहमेका ॥ ४८१ ॥
 श्वश्रुर्बधिरान्धा बद्धविधविवाहसंकुलो ग्रामः ।
 मम पतिश्च विदेशे को तव वामं ददाति ॥ ४८२ ॥
 जनसंकुलं न शून्यं वृथ्यति श्वश्रुर्न ददात्यवकाशं ।
 ततो ब्रज पथिक मा मार्गय वामकमत्र मम गृहे ॥ ४८३ ॥
 कथं लभ्यते मस्तरकं (स्वम्बरतं) अस्माकं पथिक पामरगृहे ।
 उन्नतपयोधरान् (मेघान्-स्तनी) दृष्ट्वा यदि वमसि तदा वम ॥ ४८४ ॥
 वम पथिकाङ्गण एव भ्रश्यतु ततस्तव वमनदोहदः ।
 अत्र ग्रामे हेमन्तो नवरं गौमस्य मदृक्षः ॥ ४८५ ॥
 इतो निवसति श्वश्रुरचाहमत्र परिजनः सकलः ।
 हे पथिक राश्वन्ध मा मम शयने निमंक्ष्यसे ॥ ४८६ ॥

ज्यौतिषिक-पद्धति ।

दीर्घखटिकाहस्तो (दीर्घसेफहस्तो) ज्यौतिषिको भ्राम्यति नगरमध्ये ।
 जानाति शुक्रस्य गतिं (वीर्यस्य स्तम्भनं) गणयति (यमति)
 यदि प्रतिपादयति (याभयति) कोऽपि (कापि) ॥ ४८७ ॥
 ज्यौतिषिक मा विलम्बस्व खटिकां गृह्णीत्वा गणय मम त्वरितं ।
 अङ्गारके (अङ्गरते) प्रनष्टे शुक्रस्य गतिस्तथैव ॥ ४८८ ॥
 अस्ति गृह एव गणको विचित्रकरणैर्निष्ठुरं गणयति ।
 न खलु जानाति शुक्रगतिं तेनाहं तव गृहे प्राप्ता ॥ ४८९ ॥
 ज्यौतिषिक किं भ्रमसि विचित्रकरणानि जानन्नपि ।
 तथा कुरु कथमपि शौभ्रं यथा शुक्रो निश्चलो भवति ॥ ५०० ॥

विवरीण रदबिम्बे नखत्ताणं च ठाणगहियाणं ।

न पडइ जलस्स बिन्दू सुन्दरि चित्तट्टिए सुक्के ॥ ५०१ ॥

विउल्लं फल्लयं थोरा सलायया तुं पि गणय कुमलो सि ।

तहवि न आओ सुक्को मच्चं चिय सुच्चहियओ सि ॥ ५०२ ॥

उज्झउ सो जोदमिओ विचित्तकरणाद जाणमाणो वि ।

गणिलं सयवारं मे उट्टइ धूमो गणन्तस्स ॥ ५०३ ॥

जइ गणमि पुणो वि तुमं विचित्तकरणेहि गणय मविसेमं ।

सुक्कमेण रहियं न ऊ लग्गं मोहणं होइ ॥ ५०४ ॥

मोत्तूण करणगणियं अङ्गुलिमेत्तेण जइ वि सो गणइ ।

अदनिउणो जोदमिओ कड्डइ नाडीगयं सुक्कं ॥ ५०५ ॥

भणिओ वि जइ न कुप्पमि जइ न तुमं होमि कूडजोदमिओ ।

ता कौस तुज्झ जाया गणइ जइ गणावए को वि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारयं न याणमि न ऊ बुज्जमि हत्यचित्तमचारं ।

इय माइ कूडगणओ कह जाणइ सुक्कमचारं ॥ ५०७ ॥

ल्लेहयवज्जा ।

मसि मल्लिऊण न-याणमि लेहणि गह्णिऊण मूढ खल्लिओ सि ।

ओसरसु कूडल्लेहय सुल्लमियपत्तं विणासिद्धिसि ॥ ५०८ ॥

विपरौते रविबिम्बे (रतिबिम्बे) नक्षत्राणां (नखक्षतानां) च
स्यानगृहीतानां ।

न पतति जलस्य (बीजस्य) बिन्दुः सुन्दरि चित्रास्ये (चिन्तास्ये)
शुक्रे ॥ ५०१ ॥

विपुलं फलकं (रतिमन्दिरं) दीर्घां शलाका (दीर्घः प्रजापतिः)
त्वमापि गणक कुशलोऽसि (यभने प्रवीणोऽसि) ।

तथापि नागतः शुकः सत्यमेव शून्यहृदयोऽसि ॥ ५०२ ॥

दृष्टतां स ज्यौतिषिको विचित्रकरणानि जानानोऽपि ।

गणयित्वा शतवारं ममोत्तिष्ठति धूमो गणयतः ॥ ५०३ ॥

यदि गणयसि पुनरपि त्वं विचित्रकरणैर्गणय मविशेषं ।

प्रकृकमेण रक्षितं न खलु लग्नं शोभनं भवति ॥ ५०४ ॥

सुक्ता करणगणितमङ्गलिमात्रेण यदि मोऽपि गणयति ।

अतिनिपुणो ज्यौतिषिकः कर्षति नाडीगतं शुकं ॥ ५०५ ॥

भणितोऽपि यदि न कुर्यासि यदि न त्वं भवसि कूटज्यौतिषिकः ।

ततः किं तव जाया गणयति यदि प्रतिपादयति कोऽपि ॥ ५०६ ॥

अङ्गारकं (अङ्गरतं) न जानासि न खलु बुध्यसि हस्तचित्रासंचारं
(हस्तचिन्तासंचारं)

इति मातः कूटगणकः कथं जानाति शुकसंचारं

(बीजस्तम्भं) ॥ ५०७ ॥

लेखक-पद्धतिः ।

मर्षी (वौर्यं) मर्दितुं न जानासि लेखनीं (शेषं) यद्दत्तं

मूढ स्वलितोऽसि ।

अपसर कूटलेखक सुललितपत्रं (शय्याप्रच्छादनपटं)

विनाशयिष्यसि ॥ ५०८ ॥

ढल्लिया य ममी भग्गा य लेहणो खरडियं च तल्लवट्टं ।
 धिद्धि त्ति कूडलेहय अज्ज वि लेहत्तणे तण्हा ॥ ५०८ ॥
 पिङ्गलं ममिभायणयं अत्थि ममी वित्थरं च तल्लवट्टं ।
 अन्हारिमाण कज्जे हयलेहय लेहणो भग्गा ॥ ५१० ॥

विज्जवज्जा ।

विज्ज न एमो जरओ न य वाहो एम को वि संभूओ ।
 उवममद मल्लोणेणं विडङ्गजोयामयरसेणं ॥ ५११ ॥
 सच्च जरण कुमलो सरसुप्पन्ना य लक्कमे वाहो ।
 एयं पुणो वि अङ्गं विज्ज विडङ्गेहि पन्नत्तं ॥ ५१२ ॥
 पुक्कारयं पउञ्जसु बालाए रसुब्भवाए वाहोए ।
 अज्ज अणज्ज निज्ज — ज्ज विज्ज पेज्जाए न उ कज्जं ॥ ५१३ ॥
 मामा खामा न महे — इ महणं विज्ज कि विथप्पेणं ।
 अग्गङ्गुलीए टिज्जउ अवनेहो माउलिङ्गम्म
 (माउ लिङ्गम्म) । ५१४ ।
 पुक्कारएण विज्जय निव्विष्ठा तुह य ढीहमासेण ।
 मा वारिज्जउ बाला भुञ्जउ अन्नं जहिक्काए ॥ ५१५ ॥
 गहवदसुएण भणियं अउव्वविज्जत्तणं हयासेणं ।
 जेण पउञ्जद पुक्का — रयं पि पन्नत्तियाणं पि ॥ ५१६ ॥
 विज्ज तुहागमण च्चिय सुक्का जरएण किं न परिमुणमि ।
 ता निथसु मज्ज अङ्गे संपद मेओ मसुप्पन्नो ॥ ५१७ ॥
 विज्जय अन्नं वारं मह जरओ मयरएण पन्नत्तो ।
 जइ तुं नेक्कमि दाउं ता किं क्कामी वि मा होउ ॥ ५१८ ॥

स्खलिता च ममी (वौर्यं) भग्ना च लेखनी (शोफो) भग्नं च
तालपत्र (शय्याप्रच्छादनपटं) ।

धिग्धिगिति कूटलेखकाद्यापि लेखने (यभने) दृष्ट्या ॥ ५०८ ॥

पृथुलं ममीभाजनमस्ति ममी विस्तरं च तालपत्रं ।

अस्माद्दृशीनां कार्यं हतलेखक लेखनी भग्ना ॥ ५१० ॥

वैद्य-पद्धतिः ।

वैद्य नैष ज्वरो न च व्याधिरेष कोऽपि स्मृतः ।

उपशाम्यति मल्लवणेन विडङ्गयोगामृतरसेन ॥ ५११ ॥

मद्यं ज्वरे कुश्लः सरमोत्पन्नं च लक्ष्मि व्याधिं ।

इदं पुनरप्यङ्गं वैद्य विडङ्गेः प्रज्ञप्तं ॥ ५१२ ॥

पुष्कारयं (पुष्कारकं) प्रयुञ्च बालाया रमोद्भवायाः व्याधेः ।

अद्यानार्यं निर्लक्ष्म वैद्य पेयया (प्रेयसा) न खलु कार्यं ॥ ५१३ ॥

श्यामा खामा न महते मर्दनं वैद्य किं विकल्पेन ।

अद्याङ्गुल्या दीयतामवलेहो मातुलिङ्गस्य (मातर्लिङ्गस्य) ॥ ५१४ ॥

पुष्कारयेण वैद्य निर्विषा तव च दीर्घश्वासेन ।

मा वार्यतां बाला भुङ्क्षामन्नं (अन्यं विटं) यथेच्छया ॥ ५१५ ॥

गृहपतिसुतेन भणितमपूर्ववैद्यकं हताग्नेन

येन प्रयुङ्क्ते पुष्कारयं (फूत्काररतं) अपि (प्राप्तानामपि) ॥ ५१६ ॥

वैद्य तवागमन एव मन्त्रा ज्वरेण किं न जानामि ।

ततः पश्य मदङ्गे सम्यग्नि स्वेदः ममुत्पन्नः ॥ ५१७ ॥

वैद्यान्यं वारं मम ज्वर श्लेष्मेण (शतरतेन) प्रज्ञप्तः ।

यदि त्वं नेच्छामि दातुं तदा किं तक्रमपि (षडशीतिरपि)

मा भूत् ॥ ५१८ ॥

बालं जराविलङ्गिं कलमङ्गरपलाविणिं नियन्तस्म ।
 विज्जस्म सूसुओ सू - सुओ वि महसत्ति पन्नटो ॥ ५१८ ॥

मोत्तूण बालतन्तं तह य वसोकरणमन्ततन्नेहिं ।
 सिद्धत्येहि महम्मद तरुणौ तरुणेण विज्जेण ॥ ५१० ॥

अन्नं न रुच्चद च्चिय मज्झ पिथामाए प्ररियं हिययं ।
 नेहसुरयत्तयङ्गे तुह सुरयं विज्ज पडिहाइ ॥ ५११ ॥

धम्मियवज्जा ।

जो धम्मिओ न पावद कुरयं मन्दारयं च सुगरयं ।
 सो गहियकरणडो च्चिय कत्तो धुत्तोरयं लहइ ॥ ५२० ॥

धुत्तोरएण धम्मिय जद इच्छमि लिङ्गपूरणं काउं ।
 ता एव्वसु मज्झ परो - हडम्मि सूरम्मि अत्यमिण ॥ ५२० ॥

धुत्तोरयस्म कज्जं गहिराणि परोहडाइ वच्चन्तो ।
 धम्मिय सुरङ्गकाओ कुरयाण वि नवरि चुक्किहिमि ॥ ५०४ ॥

धुत्तोरयाण कज्जे ण धम्मिओ परपरोहडे भमइ ।
 अन्नेहि विलुप्पन्तं निययारामं न लक्खेइ ॥ ५१५ ॥

घेत्तूण करण्डं भम - इ वावडो परपरोहडे नूणं ।
 धुत्तोरएसु रत्तो एक्का वि न नेक्खए धम्मो ॥ ५२६ ॥

बालां ज्वराविलाङ्गी कलमधुरप्रच्छापिनीं पश्यतः ।

वैद्यस्य सुश्रुतः सुश्रुतोऽपि झटिति प्रनष्टः ॥ ५१८ ॥

मुक्त्वा बालतन्त्रं तथा च वशीकरणमन्त्रतन्त्रैः ।

मिद्धार्थैर्महम्मद तरुणौ तरुणेन वैद्येन ॥ ५२० ॥

(अन्यं) अन्नं न रोचत एव मम प्रियाशया पूरितं हृदयं ।

स्नेहसुरताद्राङ्गे तव सुरतं वैद्य प्रतिभाति ॥ ५२१ ॥

धार्मिक-पद्धतिः ।

यो धार्मिको न प्राप्नोति कुरवकं (कुरतं) मन्दारकं (मन्दारतं)

च मुद्गरकं (मुग्धारतं) ।

म गृह्यैतकरण्ड एव (करगृह्यैतमाधने) कुतो धत्तूरकं

(धूतारतं) लभते ॥ ५२२ ॥

धत्तूरकेन (धूतारतेन) धार्मिक यदीच्छेत्तौश्वरपूरणं (शेष०) कर्तुं ।

तत आगच्छेत्तम गृहपश्चाद्भागे सूर्येऽस्तमिते ॥ ५२३ ॥

धत्तूरकस्य कार्यं (धूतारतस्य) गभौरान् गृहपश्चाद्भागान्त्रजन् ।

धार्मिक सुरङ्गात् (सुरतकार्यं) कुरवकेभ्योऽपि (कुरतेभ्यो)

केवलं भ्रंशिश्यसि ॥ ५२४ ॥

धत्तूरकाणां (धूतारतानां) कार्येण धार्मिको परगृहपश्चाद्भाग-

न्भ्रमति ।

अन्यैर्विलुप्यमानं (रम्यमाणां) निजारामं (आत्मनो जायां)

न लक्षयति ॥ ५२५ ॥

गृह्यैत्वा करण्डं भ्राम्यति व्यापृतः परगृहपश्चाद्भागे नूनं ।

धत्तूरकेषु (धूतारतेषु) रक्त एकमपि (एकामपि) न मुञ्चति

धर्मि ॥ ५२६ ॥

सुलहाद् परोहडसं - ठियाद् धुत्तौरयाद् भोत्तूणं ।

कुरयाण कए रसं पेच्छह कह धम्मिओ भमद् ॥ ५२७ ॥

कच्चौरएहि कणवी - रएहि धुत्तौरएहि वज्जणहिं ।

जद् इच्छसि देहरयं धम्मिय ता मह घरे एज्ज ॥ ५२८ ॥

मन्दारयं विवज्जद् कुरधं परिहरद् चयद् भङ्गरयं ।

धुत्तौरयमलहन्तो गहियकरणडो गणो भमद् ॥ ५२९ ॥

वियमियमुहाद् वसु - ज्जलाद् मयरन्दपायडिळाद् ।

धुत्तौरयाद् धम्मिय पुखेहि विणा न लव्वन्ति ॥ ५३० ॥

एक्केण वि जह धुत्ती - रएण लिङ्गस्स उवरि लग्गेण ।

मन्दारयाण धम्मिय कोडीप्प न तं सुहं होद् ॥ ५३१ ॥

सिसिरमयरन्दपज्जर - णपउरपसरन्तपरिमल्लाद् ।

कणवीरयाद् गणहसु धम्मिय मव्भावरत्ताद् ॥ ५३२ ॥

जन्तियवज्जा ।

जन्तिय गुलं विमग्गमि न य मे इच्छाप्प वाहसे जन्तं ।

अरमच्च किं न याणमि न रसेण विणा गुलं

होद् ॥ ५३३ ॥

सुलभान् गृहपञ्चाङ्गागमस्थितान्धत्तूरकान् (धूर्तारतानि) सुक्ता ।

कुरवकाणां (कुरतानां) कृतेऽरण्यं पश्यत कथं धार्मिको भ्रमति ॥५०७॥

कञ्चौरएहि (काञ्चौरतैः) करवीरकैः (कन्यारतैः) धत्तूरकैः

(धूर्तारतैः) बह्वभिः ।

यदौच्छमि देवगृहं (देहरत) धार्मिक तदा मम

गृहमागच्छेः ॥ ५१८ ॥

मन्दारकं (मन्दारत) त्रिवर्जयति कुरवकं (कुरतं) परिहरति

त्यजति भृङ्गारकं (भङ्गरत) ।

धत्तूरकमलभमानो (धूर्तारतं) गृहौतकरण्डो (करगृहौतसाधनो)

गणो भ्रमति ॥ ५२८ ॥

विकसितमुखानि (विहसित ०) वर्णोज्ज्वलानि मकरन्दप्रकटानि ।

धत्तूरककुसुमानि (धूर्तारतानि) धार्मिक पुण्यैर्विना न

लभ्यन्ते ॥ ५३० - ॥

एकेनापि यथा धत्तूरकेन (धूर्तारतेन) लिङ्गस्योपरि लग्नेन

(साधनसृष्टेन) ।

मन्दारकाणां (मन्दारतानां) धार्मिक कोट्या न तत्सुखं भवति ॥५३१॥

शिशिरमकरन्दप्रचरणप्रचुरप्रसरत्परिमल्लार्द्राणि ।

करवीराणि (कन्यकारतानि) गृह्णाण धार्मिक

सङ्गावरक्तानि ॥ ५३२ ॥

यान्त्रिक-पद्धतिः ।

यान्त्रिक (मैथुनकर्तृ) गुलं (द्रवौकरणत्वं) विमार्गथमे न च

ममेच्छया वृहसे यन्त्रं (मैथुनं) ।

अरसञ्ज किं न जानामि न रसेन (शोभनमैथुनेन) विना गुल्लो

भवति । ५३३ ॥

वियडा वि जन्तवाया मउओ नालो रमाउलो उच्छू ।
 लट्टो वि सुप्पमाणा किं जन्तिय ऊणयं वहमि ॥ ५२४ ॥
 महालयं सरूवं वित्थिणं वररमं सुमद्महं ।
 जं एरिमयं जन्तं तत्थ सुहं जन्तिओ लहद ॥ ५३१ ॥
 तह जन्तिएण जन्तं अक्कन्तं नेहनिव्वररसेण ।
 जह पढमं चिय कुण्ठी भरिया एक्केण घाएण ॥ ५३६ ॥
 त जन्तं मा कुण्ठी मो उच्छू वहलपत्तलच्छाओ ।
 पौलावय तुज्झ गुणो अज्ज वि ऊणो रमो जाओ ॥ ५३७ ॥

मुसलवज्जा ।

चन्दणवलियं दिढक — च्चिवन्थण दौहरं सुपरिमाणं ।
 होइ घरे माहौणं मुमल धन्नाण महिल्लाणं ॥ ५३८ ॥
 थोरगह्याइ सुन्दरि कच्चौजुत्ताइ ऊन्ति नियगंहे ।
 धन्नाण महिल्लियाणं उक्कल्लमारिमाइ मुमलाइ ॥ ५३९ ॥
 सुहभारियाइ सुट्टु वि सुट्टु वि कच्चौष्ठ दिढनिवद्धाइ ।
 अन्नाहि पि ऊ जुष्णु — स्कलमि भज्जन्ति मुमलाइ ॥ ५४० ॥
 भमिओ चिरं असेसो गामो मद महियओ मयंवारं ।
 गेज्जस्कलपरिमाणे — ण मामि मुमलं चिय न दिट्ठं ॥ ५४१ ॥
 भद्दुसुहमण्डण चिय दरपिड्डलं तह य कच्चिसोहिल्लं ।
 अन्नेमिं पिय मुसलं पडिक्कन्दं तेण वच्चामो ॥ ५४२ ॥

बालासंवरणवज्जा ।

जस्स तुमं अणुरत्ता मो तुज्झ य मन्दनेहओ पुत्ति ।
 न ऊ दिज्जइ ताली दी — हरच्छि एक्केण हत्थेण ॥ ५४३ ॥

विकटा अपि यन्त्रपाटा मृदुको नालो रसाकुल इक्षुः ।
 यष्टिरपि सुप्रमाणा किं यन्त्रिकीनकं वहसि ॥ ५३४ ॥
 शब्दालयं मरूपं विस्तीर्णं वररमं सुमर्दमहं ।
 यदौदृशं यन्त्रं तत्र सुखं यान्त्रिको लभते ॥ ५३५ ॥
 तथा यान्त्रिकेण यन्त्रमाक्रान्तं स्नेहनिर्भररसेन ।
 यथा प्रथममेव कुण्डौ मृतैकेन घातेन ॥ ५३६ ॥
 तद्यन्त्रं मा कुण्डौ म इक्षुर्वज्रलपत्रच्छायः ।
 यान्त्रिक तव गुणोऽद्याप्यनो रसो जातः ॥ ५३७ ॥

मुसल-पद्धतिः ।

चन्दनवलितं दृढकाञ्चीबन्धनं दौर्घं सुपरिमाणं ।
 भवति घरे स्वाधीनं मुसलं धन्यानां महिलानां ॥ ५३८ ॥
 खलुदौर्घाणि सुन्दरि काञ्चीयुक्तानि भवन्ति निजगेहे ।
 धन्यानां महिलानामुदूखलमदृशानि मुसलानि ॥ ५३९ ॥
 मुखमृतानि सुष्टपि सुष्टपि काञ्च्या दृढनिबद्धानि ।
 अन्याभिरपि खलु जीर्णोदूखले भज्यन्ति मुसलानि ॥ ५४० ॥
 भ्रान्तश्चिरमशेषो ग्रामो मया सख्यः शतवारान् ।
 गेहोदूखलपरिमाणेन मामि मुसलमेव न दृष्टं ॥ ५४१ ॥
 भद्रमुखमण्डनमेवेषत्पृथुलं तथा च काञ्चिशोभितं ।
 अन्येषामेव मुसलं प्रतिच्छन्दं तेन व्रजामः ॥ ५४२ ॥

बालासंवरण-पद्धतिः ।

यस्य लमनुरक्ता स त्वयि च मन्दस्नेहः पुषि ।
 न खलु दौघते तालिका दौर्घाद्येकेन हस्तेन ॥ ५४३ ॥

जत्य गत्रो तत्य गत्रो सामलि मौहो न जुप्पद हल्लमि ।
 मप्पुरिमो वि तह च्चिय पुंससु नयणाद मा रुष्णं ॥ ५४४ ॥
 तदथा वारिञ्जन्तो पियहि पदं उम्मिरीहि अच्चीहिं ।
 एण्हिं विरहावत्या पुणो वहन्तो किलामिहिमि ॥ ५४५ ॥
 मा रुवसु पुत्ति केया — ण अग्गए खिञ्जिहिन्ति नयणादं ।
 न ऊ सिञ्जद ताण मणं सेल्ल मिव मल्लिलपूरेणं ॥ ५४६ ॥
 दाणं न देन्ति वड्डलं नेहं टरिमन्ति नेय हरिमन्ति ।
 गेण्हन्ति न देन्ति मणं पुत्ति च्छेया दराराहा ॥ ५४७ ॥
 रच्चन्ति नेय कम्म वि रत्ता पमयच्छि न ऊ विरच्चन्ति ।
 टिणथरकर व्व केया अट्टिट्टोमा वि रच्चन्ति ॥ ५४८ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि हरन्ति हिययं न देन्ति नियहिययं ।
 केया भुयङ्गमरिमा उम्मिञ्जण परम्महा होन्ति ॥ ५४९ ॥
 रच्चावन्ति न रच्चहि देन्ति अमोक्कं न दक्खिया ऊन्ति ।
 असुयविणय त्ति एण्हिं दक्काराहा जए केया ॥ ५५० ॥
 रत्ते रत्ता कसण — म्मि कसणया धवल्लयम्मि तह धवला ।
 फल्लिहमणि व्व कदम्मा ऊन्ति जणे पुत्ति मंपुष्सा ॥ ५५१ ॥

कुट्टिणीसिरकावज्जा ।

दरहमियकडरकानिरि — रक्खणाद सिङ्गारकम्ममणिणादं ।
 एयाद पुणो सिक्खसु निरुवममोहग्गदइथादं ॥ ५५२ ॥
 मग्गन्ती मूलियमू — ल्लियाद मा भमसु घरहरं पुत्ति ।
 क्खन्दाणवत्तणं पिय — यमसु एयं वमीकरणं ॥ ५५३ ॥

यत्र गतस्तत्र गतः श्यामले सिंहे न युज्यते हले ।
 सत्पुरुषोऽपि तथैव प्रोञ्क्त्वा नयने मा ह्यतां ॥ ५४४ ॥
 तदा वार्यमाणा पिब पतिमाद्राभ्यामच्छिभ्यां ।
 इदानौ विरहावस्थां पुनर्वहमाना क्रमिष्यसि ॥ ५४५ ॥
 मा रोदोः पुत्रि केकानामघे खेक्ष्येते नयने ।
 न खलु लीयते तेषां मनः शैल इव मल्लिलपूरेण ॥ ५४६ ॥
 दानं न ददति बज्रं स्नेहं दर्शयन्ति न च हर्षन्ते ।
 गृह्णन्ति न ददति मनः पुत्रि केका दराराधाः ॥ ५४७ ॥
 रज्यन्ते नैव कस्मिन्नपि रक्ताः प्रसृतास्त्रि न खलु विरज्यन्ते ।
 दिनकरकरा इव केका अदृष्टदोषा अपि रज्यन्ते ॥ ५४८ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्ते हरन्ति हृदयं न ददति निजहृदयं ।
 केका भुजङ्गमदृशा दृष्ट्वा पराङ्मुखा भवन्ति ॥ ५४९ ॥
 रञ्जयन्ति न रज्यन्ते ददत्यसौख्यं न दुःखिता भवन्ति ।
 अश्रुतविनया इतौदानौ दुःखाराधा जगति केकाः ॥ ५५० ॥
 रक्ते रक्ताः कृष्णे कृष्णा धवले तथा धवलाः ॥
 स्फटिकमणिरिव केका भवन्ति जने पुत्रि संपूर्णाः ॥ ५५१ ॥

कुट्टिनीशिक्षा-पद्धतिः ।

ईषद्भूषितकटाक्षनिरीक्षणानि शृङ्गारकर्ममसृणानि ।
 एतानि पुनः शिष्य निरूपमसौभाग्यदयितानि ॥ ५५२ ॥
 मार्ग्यमाणा मूलिका मूलिका मा भ्रम गृहं गृहं पुत्रि ।
 कन्दानुवर्तनं प्रियतमस्यैतद्वशीकरणं ॥ ५५३ ॥

भूषणपसाहणाड — मरेहि मा खिवसु पुत्ति अप्पाणं ।
 रञ्जिज्जइ जेण जणो अन्ने च्चिय ते अलङ्कारा ॥ ५५४ ॥
 अन्नासत्ते वि पिए अहिययरं आयरं कुणिज्जासु ।
 उद्धुष्कि वेयणाइ वि न मन्ति चरियाइ वि गुणेहिं ॥ ५५५ ॥
 न विणा सक्कावेणं घेप्पइ परमत्यजाणओ लोओ ।
 को जुलमञ्जरं क — अण्ण वेयारिउं तरइ ॥ ५५६ ॥
 जेण विणा न वल्लिज्जइ अण्णिज्जइ सो कयावराहो वि ।
 पत्ते वि नयरदाहे भण कस्स न वल्लहो अग्गी ॥ ५५७ ॥
 अब्बो जाणामि अहं तुम्ह पसाएण चाडुयसयाइं ।
 एक्कं नवरि न जाणे निन्नेहे रमणपञ्जरणं ॥ ५५८ ॥
 ताव च्चिय ठलहलया जाव च्चिय नेहपूरियमरीरा ।
 सिद्धत्या उण केया नेहविह्वणा खलीज्जन्ति ॥ ५५९ ॥

वेसावज्जा ।

अहिणि व्व कुडिलगमणा रोरहरे दीवअ व्व निन्नेहा ।
 सुक्कवि व्व अत्यकुदा वेसं दट्टूण वन्डामि ॥ ५६० ॥
 वल्लुङ्गा मुहरसिया नेहविह्वणा वि लग्गए कण्ठं ।
 पच्छा करइ वियारं बल्लहट्टयमारिमा वेसा ॥ ५६१ ॥
 महइ सलोहा घणघा — यताडणं तह य वाणमंबन्धं ।
 कुण्ठि व्व पउरकुडिला वेसा सुट्ठीए मंत्रहइ ॥ ५६२ ॥
 जाओ पियं पियं पइ एक्कं विज्जाइ तं च्चिय पल्लित्तं ।
 होइ अवरत्थिओ च्चिय वेसासत्थो तिणग्गि व्व ॥ ५६३ ॥

भूषणप्रसाधनाडम्बरैर्मा क्षिप पुञ्चात्मानं ।

रञ्ज्यते येन जनो ऽन्य एव ते ऽलङ्काराः ॥ ५५४ ॥

अन्यासक्ते ऽपि प्रिये ऽधिकतरमादरं कुर्वीथाः ।

ऊर्ध्वाक्षि वेदना अपि न मन्त्रिचरिता अपि गुणैः ॥ ५५५ ॥

न विना सद्भावेन गृह्यते परमार्थं जानानो लोकः ।

को 'जौणमार्जारं' काञ्चिकेन प्रतारयितुं तरति ॥ ५५६ ॥

येन विना न स्थीयते ऽनुनीयते स कृतापराधोऽपि ।

प्राप्तेऽपि नगरदाहे भण कस्य न वल्लभोऽग्निः ॥ ५५७ ॥

अहो जानाम्यहं युञ्जत्प्रसादेन चाटुशतानि ।

एकं केवलं न जाने निःस्वेहे रमणप्रचरणं ॥ ५५८ ॥

तावदेव मृदुका यावदं व स्नेहपुरितशरीराः (तैल ०) ।

सिद्धार्थाः पुनश्चेकाः (सर्षपाः) स्नेहविहीना खलीभवन्ति ॥ ५५९ ॥

वेश्या—पङ्क्तिः ।

अहिरिव कुटिलगमना दरिद्रगृहे दौषक इव निःस्वेहा ।

सुकविरिवार्थलुब्धा वेश्यां दृष्ट्वा वन्दे ॥ ५६० ॥

वर्णाद्या मुखरसिका स्नेहविहीनापि लगति कण्ठे ।

पश्चात्करोति विकारं चणकरोटिकामदृच्छा वेश्या ॥ ५६१ ॥

सहते सलोभा (सलोहा) घनघातताडनं तथा च पाणसबन्धं ।

मदंशिकेव प्रचुरकुटिला वेश्या मुञ्चा समुञ्जते ॥ ५६२ ॥

यातः प्रियं प्रियं प्रति (पदं पदं प्रति) एकं निर्वाति तदेव प्रदौषं ।

भवत्यपरस्थित एव वैश्यामार्थस्तृणाग्निरिव ॥ ५६३ ॥

निम्बलपविन्नहारा वज्जलोहा पुलहरण अङ्गेण ।
 खगलहरय व्व वेसा कोसेण विणा न संवहर ॥ ५६४ ॥
 घणसंचया सुगुञ्जा निबद्धलोहा भुयङ्गमहणिञ्जा ।
 मञ्जूविय व्व वेसा ठाणं चिय लोहवित्तस्स ॥ ५६५ ॥
 न गणेद रुववन्तं न कुलीणं नेय रुवमंपन्नं ।
 वेसा वाणरिसरिसा जत्य । फलं तत्य संकमद ॥ ५६६ ॥
 अञ्जुरायरमियं आमन्नपञ्चोहरं गुणविह्वणं ।
 थडुं महाववङ्गं वेमाहिययं सुरधणु व्व ॥ ५६७ ॥
 कवडेण रमन्ति जणं पियं पयम्यन्ति अत्यलोहेण ।
 ताण नमो वेसाणं अप्पा वि न वल्लहो जाण ॥ ५६८ ॥
 कुल्ललञ्जणं अकित्तौ अत्यस्स खञ्जो अमौल्लमंवासो ।
 गन्तुं चिय वेसहरं न जुञ्जए पण्डियजणस्स ॥ ५६९ ॥
 संपत्तियाए कालं गमेसु सुलहाए अप्पमुल्लाए ।
 देवसवाडयपत्तं तुट्टणमील्लं अदमंङ्गं ॥ ५७० ॥
 वेसाण कवडसयपू — रिद्याण सभावनेहरहियाणं ।
 अत्यरहिञ्जो न रुद्धं पच्चस्को कामदेवो वि ॥ ५७१ ॥
 अत्यस्स कारणेणं चुम्बन्ति मुहाइ वड्डविरसाइं ।
 अप्पा वि जाण वेसो को ताण परो पिञ्जो होइ ॥ ५७२ ॥
 सुपमाणा य सुसुत्ता वज्जरूवा, तइ य कोमल्ला सिमिरे ॥
 कत्तो पुल्लेहि विणा वेसा पडिय व्व संपडइ ॥ ५७३ ॥
 कुडिल्लत्तणं च वड्ड — त्तणं च वच्चत्तणं असच्चं च ।
 अञ्जाण उन्नि दोसा वेसाण पुणो अलङ्कारा ॥ ५७४ ॥

निर्मलपवित्रहारा (०त्राधारा) बद्धलोभा (० लोहा) पुष्पकिताङ्गेन ।

खड्गलतिकेव वेश्या कोशेन (प्रत्याकारेण) विना न समुह्यते ॥ ५६४ ॥

घनसंचया सुगुह्या निबद्धलोभा (लोहनिबद्धा) भुजङ्गमहनीया ।

मञ्जूषिकेव वेश्या स्थानमेव लोभवित्तस्य (लोह०) ॥ ५६५ ॥

न गणयति रूपवन्तं न कुलीनं नैव रूपसंपन्नं ।

वेश्या वानरौसदृचा यत्र फलं तत्र संक्रामति ॥ ५६६ ॥

अन्योन्यरागरसितमासन्नपयोधरं गुणविहीनं ।

स्तब्धं स्वभाववक्रं वेश्याहृदयं सुरधनुरिव ॥ ५६७ ॥

कपटेन रमयन्ति जनं प्रियं प्रजन्यन्त्यर्थलोभेन ।

ताभ्यो नमो वेश्याभ्य आत्मापि न वल्लभो यासां ॥ ५६८ ॥

कुललाञ्छनमकौर्तिरर्थस्य त्रयोऽशीलसंवामः ।

गन्तुमेव वेश्यागृहं न युज्यते पण्डितजनस्य ॥ ५६९ ॥

बालया कालं गमय सुलभयान्पमूल्यया ।

देवकुलवाटकपात्रं त्रुटनशौलमतिमहार्घं ॥ ५७० ॥

वेश्याभ्यः कपटशतपूरिताभ्यः स्वभावस्नेहरहिताभ्यः ।

अर्थरहितो न रुच्यते प्रत्यक्षः कामदेवोऽपि ॥ ५७१ ॥

अर्थस्य कारणेन चुम्बन्ति मुखानि वक्रविरसानि ।

आत्मापि यासां देव्यः कस्तामां परः प्रियो भवति ॥ ५७२ ॥

सुप्रमाणा च सुसूत्रा बद्धरूपा तथा च कोमला शिशिरे ।

कुतः पुण्यैर्विना वेश्या पटिकेव संपद्यते ॥ ५७३ ॥

कुटिलत्वं च वक्रत्वं च वक्ष्यकत्वमसत्यं च ।

अन्येषां भवन्ति दोषा वेश्यानां पुनरलङ्काराः ॥ ५७४ ॥

सरसा निहसणसारा गन्धुद्वा वड्ढुभुयङ्गपरिमलिया ।
 चन्दणलय व्व वेसा भण कस्स न वल्लहा होइ ॥ ५७५ ॥
 मा जाणह मरु सुहयं वेसाहिययं समखणुत्तावं ।
 सेवाल्ललित्तपत्थर — सरिमं पडणेण जाण्हिहिमि ॥ ५७६ ॥
 एकं खायइ मडयं अन्नं च कडक्करस्सियं धरइ ।
 अन्नस्स देइ दिट्ठी ममाणसिवसारिमा वेसा ॥ ५७७ ॥
 गहिऊण मयलगन्थं मोक्कं झायन्ति तग्गयमणाओ ।
 वेसा मुणिसारिक्खा निच्चं चिय कवल्लियाइत्था ॥ ५७८ ॥

किविणवज्जा ।

न ङ कस्स वि देन्ति धणं अन्नं देन्तं पि तह निवारन्ति ।
 अत्था किं किविणत्था सत्थावत्था सुयन्ति व्व ॥ ५७९ ॥
 निहणन्ति धणं धरणी — यल्लमि इय जाण्णिऊण किविणजणा ।
 पायाले गन्तव्वं ता गच्छुअ अग्गठाणं पि ॥ ५८० ॥
 करिणो हरिनहरविथा — रियस्स टौसन्ति मोत्तिया कुम्भे ।
 किविणण नवार मरणे पयड च्चिय ङ्गन्ति भण्डारा ॥ ५८१ ॥
 परिमुसइ करयलेण वि पेच्छइ अच्छीहि तं सया किविणे ।
 अल्लिहियभित्तिवाउ — ह्वयं व न ङ्ग भुञ्जिउं तरइ ॥ ५८२ ॥
 पुच्छिक्खन्ता नियपरि — यणेण पयडन्ति नेय तं अत्थं ।
 मन्नं पि धणं नत्थिन्ति जे भणन्ता महाधीरा ॥ ५८३ ॥
 अत्थं धरन्ति विथला न देन्ति पूयन्ति मयलभूयाइं ।
 पुण्णक्खण . सिक्खइ न संपया चायभोएण ॥ ५८४ ॥

मरसा निघर्षणसारा गन्धाद्या बद्धभुजङ्गपरिमृदिता ।
चन्दनलतेव वेश्या भण कस्य न वल्लभा भवति ॥ ५ ७५ ॥
मा जानीत मम सुभगं वेश्याहृदयं समन्मनोक्लापं ।
शैवाल्लिप्तप्रस्तरसदृशं पतनेन ज्ञास्यसि ॥ ५ ७६ ॥
एकं खादति मृतकमन्यं च कटाचरचितं धारयति ।
अन्यस्य ददाति दृष्टिं श्लथानशिवासदृशा वेश्या ॥ ५ ७७ ॥
गृह्णीत्वा सकलगन्धं मोक्षं ध्यायन्ति तद्गतमनसः ।
वेश्या मुनिमदृच्छा नित्यमेव कवलितहस्ताः (कपालहस्ताः) ॥ ५ ७८ ॥

रूपण—पद्धतिः ।

न खलु कस्यापि ददति धनमन्यं ददानमपि तथा निवारयन्ति ।
अर्थाः किं रूपणस्याः स्वस्यावस्थाः स्वपन्तौव ॥ ५ ७९ ॥
निखनन्ति धनं धरणौतल दति ज्ञात्वा रूपणजनाः ।
पाताले गन्तव्यं ततो गच्छत्वग्रस्थानमपि ॥ ५ ८० ॥
करिणो हरिनखरविदारितस्य दृश्यन्ते मौक्तिकानि कुम्भे ।
रूपणानां केवलं मरणे प्रकटान्येव भवन्ति भाण्डागाराणि ॥ ५ ८१ ॥
परिमृशति करतलेनापि पश्यत्यक्षिभ्यां तत्सदा रूपणः ।
आलिखितभित्तिपञ्चालिकाभिव न खलु भोक्तुं तरति ॥ ५ ८२ ॥
पृच्छ्यमाना निजपरिजनेन प्रकटयन्ति नेव तमर्थं ।
मदपि धनं नास्तीति ये भणन्ति ते महाधौराः ॥ ५ ८३ ॥
अर्थं धरन्ति विकला न ददति पूजयन्ति सकलभूतानि ।
पुण्यक्षयेण जीयते न मम्यत्यागभोगाभ्यां ॥ ५ ८४ ॥

देमि न कस्म वि जग्गद उद्धारजणस्स विविहरयणाद ।
चाएण विणा वि नरो पुणोवि लच्छीप्प पम्भुक्को ॥ ५८५ ॥

उड्डवज्ज ।

कुहद दढं कुहालं अदगमणे आउलं व पेत्तेद ।
विलिहद दो वि तड्डीओ आणद हियपाणियं उड्डो ॥ ५८६ ॥
सिरजाणए निउत्तो उड्डो हत्येण खणणकुमलेण ।
कुहालेण य रहियं कह उड्डो आणए उययं ॥ ५८७ ॥
निदयकुहालहत्य — यमज्जवज्जलुक्कलन्तजलमोत्तं ।
उड्डो लद्धप्परिमो भरियं पि न मेत्तए वाविं ॥ ५८८ ॥
कुहालघायघणता — उणेण पज्जरद वसुह न उ चोच्चं ।
मो उड्डो जस्स विटं — मणेण वडवा जलं देद ॥ ५८९ ॥

कण्हवज्जा ।

कुमलं राहे सुहिओ मि कम कंमो कहिं कहिं राहा ।
दय बालियाप्प भणिण विलक्कहमिरं हगिं नमह ॥ ५९० ॥
तं नमह जस्स गोट्टे मयणाणलतावियाउ गोवीओ ।
पायउकण्ठग्गहम — ग्गिरौउ रिट्ठं पसंमन्ति ॥ ५९१ ॥
कण्हो जयद जुवाणो राहा उक्कत्तजोव्वणा जयद ।
अउणा वज्जत्तरङ्गा ते दिवहा तेत्तिय च्चेव ॥ ५९२ ॥
तिज्जयणमिओ वि हरी निवडद गोवालियाप्प चलणेसु ।
मच्चं चिय नेह्निर — न्धलेहि दोषा न दौमन्ति ॥ ५९३ ॥

ददामि न कस्यापि निवेदयत्युदारजनस्य विविधरत्नानि ।
त्यागेन विनापि नरः पुनरपि लक्ष्म्या प्रमुक्तः ॥ ५८५ ॥

उड्डो—पङ्क्तिः ।

क्षिपति दृढं कुड्दालमतिगमन आकुलमिव प्रेरयति ।
विलिम्बति द्वेषपि तस्यावानयति हृदयेषितं पानीयमुड्डुः ॥ ५८६ ॥
शिरोजानुके नियुक्त उड्डो हस्तेन खननकुशलेन ।
कुड्दालेन च रहितं कथमुड्डु आनयत्युदक ॥ ५८७ ॥
निर्दयकुड्दालहस्तकमध्यबहुलोच्छलज्जलस्रोतस ।
उड्डो लब्धस्पर्शां मृतामपि न त्यजति वापीं ॥ ५८८ ॥
कुड्दालघातघनताडनेन प्रचरति वसुधा न स्वस्वास्वर्थं ।
म उड्डो यस्य दर्शनेन वडवा जलं ददाति ॥ ५८९ ॥

कृष्णा—पङ्क्तिः ।

कुशलं राधे सुखितोऽसि कंस कंसः क क राधा ।
इति बलिकया भणिते विललहमनश्रीलं हरिं नमत ॥ ५९० ॥
तं नमत यस्य गोष्ठे मदनानलतापिता गोष्यः ।
प्रकटकण्ठग्रहमार्गणश्रीला अरिष्टं प्रशंसन्ति ॥ ५९१ ॥
कृष्णो जयति युवा राधोक्मन्तयौवना जयति ।
यमुना बहुलतरङ्गा ते, दिवसास्तादृशा एव ॥ ५९२ ॥
त्रिभुवननमितोऽपि हरिर्निपतति गोपालिकायाः चरणयोः ।
मत्यमेव स्नेहान्धैर्दोषा न दृश्यन्ते ॥ ५९३ ॥

कण्हो कण्हो निसि च -- न्दवज्जया निविडवेडसा जउणा ।

भमरौ होहौ जद लह -- सि पुत्ति वयणस्सु गन्धेण ॥ ५८ ४ ॥

केसिवियारणरुहिह -- लकुप्परुग्घसणलउक्कणग्घवियं ।

न सुएद कण्ह जुष्ं पि कञ्जुयं अज्ज वि विमाहा ॥ ५८ ५ ॥

राहाए कवोलतल -- च्चलन्तगोणहानिवायधवलङ्गो ।

रदरहसवावडाए धवलो आलिङ्गिओ कण्हो ॥ ५८ ६ ॥

धवलं धवलच्छौए मङ्गरं मङ्गराउरौए मञ्जुस्सि ।

तक्कं विक्कन्तीए कण्हो कण्हो त्ति वाहरिओ ॥ ५८ ७ ॥

सच्चं चिय भुयङ्गौ विसाहिया कण्ह तण्हहा होद ।

मन्ने वि विणयतणए जौए घुम्माविओ तं सि ॥ ५८ ८ ॥

केसव पुराणपुरिसो सच्चं चिय तं सि जं जणो भणद ।

जेणं विसाहियाए भममि मया हत्थरुग्गाए ॥ ५८ ९ ॥

किसिओ सि कौम केसव किं न किओ धन्नमंग्हो मृढ ।

कत्तो मणपरिओसो विसाहियं भुञ्जमाणस्स ॥ ६०० ॥

विहडड मण्डलिवन्धो भज्जउ रामो न सुञ्चए कण्ह ।

नवभियसएहि लद्धो तुह हत्थो मञ्जु हत्थेण ॥ ६०१ ॥

कण्हो देवो देवा वि पत्थरा सुयणु निम्माविज्जन्ति ।

असूहि न मउदज्ज -- न्ति पत्थरा किं व रुणेण ॥ ६०२ ॥

मङ्गरारम्भे वि हरौ न सुयद गोवालियाण तं पेम्भं ।

खण्डन्ति न सप्परिसा पणवपरुढाद पेम्भादं ॥ ६०३ ॥

सच्चं चिय चवद जणो अमुणियपरमत्थनन्दगोवालो ।

खणजौवणो सि केसव आभीरो नत्थि संदेहो ॥ ६०४ ॥

कृष्णः कृष्णो निशा चन्द्रवर्जिता निविडवेतसा यमुना ।
 भ्रमरी भव यदि लभसे पुत्रि वदनस्य गन्धेन ॥ ५८४ ॥
 केशविदारणरुधिरार्द्रकूर्परोद्धर्षणलाञ्छनपूर्णं ।
 न त्यजति कृष्ण जौर्णमपि कञ्चुकमद्यपि विशाखा ॥ ५८५ ॥
 राधया कपोलतलोच्छलज्ज्योत्स्नानिपातधवलाङ्गः ।
 रतिरभमव्यापृतया धवल आलिङ्गितः कृष्णः ॥ ५८६ ॥
 धवलं धवलाद्या मधुरं मथुरापुर्था मध्ये ।
 तक्रं विक्रौणानया कृष्ण कृष्णेति व्याहृतं ॥ ५८७ ॥
 मत्यमेव भुजङ्गी विशाखा कृष्णदण्डका भवति ।
 मत्यपि विनतातनये यया घूर्णापितस्त्वमसि ॥ ५८८ ॥
 केशव पुराणपुरुषः मत्यमेव त्वमसि यं जनो भणति ।
 येन विशाखया भ्रमसि सटा हस्तलग्नया (‘यश्चा’) ॥ ५८९ ॥
 कृष्णोऽसि किं केशव किं न कृतो धन्यासंगहो (धान्य-) मूढ ।
 कुतो मनःपरितोषो गोपौ (विभाधिकं) भुञ्जानस्य ॥ ६०० ॥
 विघटतु मण्डलिवन्धो भज्यतां रामो न मुच्यते कृष्ण ।
 नवसितशतैर्लब्धस्त्व हस्तो मम हस्तेन ॥ ६०१ ॥
 कृष्णो देवो देवा अपि प्रसराः सुतनु निर्मिता भवन्ति ।
 अश्रुभिर्न मृदूभवन्ति प्रसराः किं वा रुदितेन ॥ ६०२ ॥
 मथुराराज्येऽपि हरिर्न मुञ्चति गोपालिकानां तत्प्रेम । ।
 खण्डयन्ति न सत्यरूषाः प्रणयप्ररूढानि प्रेमाणि ॥ ६०३ ॥
 सत्यमेव वदति जनो ऽज्ञातपरमार्थनन्दगोपालः ।
 सान्यजीवनोऽसि केशवाभौरो नास्ति संदेहः ॥ ६०४ ॥

संभरसि कण्ठे कालि — न्दिमज्जणे मह कडिलपङ्कुरणं ।
एण्हं मङ्गरारज्जे आलावणस्स वि संदेहो ॥ ६०५ ॥

रुहवज्जा ।

रदकलहकुविथगोरी — चलणाहयनिवडिए जडाजूडे ।
निवडन्तचन्दरुम्भण — विलोलहृत्यं हरं नमह ॥ ६०६ ॥
परिहासवासकोडण — करकिमलयरुद्धनयणजयलस्स ।
रुहस्स तदयनयणं पव्वदपरिचुम्बियं जयइ ॥ ६०७ ॥
संघासमए परिकुवि — यगोरियामुद्विहडणं विउलं ।
अद्भुत्तिसल्लपलोय — न्तलोयणं तं हरं नमह ॥ ६०८ ॥
चन्दाहयपडिभिन्ना — ष्ट जाष्ट मुक्कट्टहासभीयाष्ट ।
गोरीष्ट माणविहडण — घडन्तटेहं हरं नमह ॥ ६०९ ॥
नमिऊण गोरिवयण — स्स पव्वं ललियकमलसरभमरं ।
कयरइमयरन्दकलं ललियमुहं तं हरं नमह ॥ ६१० ॥

हियालौवज्जा ।

विनरीयरया लच्छी वम्भं दट्टूण नाहिकमलत्तयं ।
हरिणो टाहिणनयणं रमाउला कौम झम्पेइ ॥ ६११ ॥
ठक्कसि हत्थेण मुहं जं जम्पसि अणिमिसं पलोयन्तो ।
हमिरं च वहसि वयणं तुह नाह न निव्वया दिट्ठी ॥ ६१२ ॥
जद सा सहीहि भणिया तुण्ण मुहं पुत्तधन्दसारिच्छं ।
ता कौम मुद्धुडमुही करेण गण्डत्तलं पुंसइ ॥ ६१३ ॥

संस्मरन्नि कृष्ण कालिन्दीमञ्जने मम कटीवस्त्रप्रावरणं ।
इदानीं मथराराज्य आलापनस्यापि संदेहः ॥ ६०५ ॥

रुद्र—पङ्क्तिः ।

रतिकलहकुपितगौरीचरणाहतनिपतिते जटाजूटे ।
निपंतच्चन्द्रो धनविलोलहस्तं हरं नमत ॥ ६०६ ॥
परिहासवासच्छोटनकरकिमलयरुद्धनयनयुगलस्य ।
रुद्रस्य तृतीयनयनं पार्वतीपरिचुम्बितं जयति ॥ ६०७ ॥
सन्ध्याममये परिकुपितगौरीमुद्राविघटनं विपुलं ।
अर्धोन्मीलप्रलोकयल्लोचनं तं हरं नमत ॥ ६०८ ॥
चन्द्राहतप्रतिबिम्बाया जाते मुक्तादृहासभीतायाः ।
गौर्या मानविघटनघटमानदेहं हरं नमत ॥ ६०९ ॥
नत्वा गौरीवदनस्य पल्लवं ललितकमलधरोध्मरं ।
कतरतिमकरन्दकलं ललितमुखं तं हरं नमत ॥ ६१० ॥

हृदयाली—पङ्क्तिः ।

विपरीतरता लक्ष्मोर्ब्रह्माणं दृष्ट्वा नाभिकमलस्यं ।
हरेर्दक्षिणनयनं रसाकुला किं पिदधाति ॥ ६११ ॥
छाद्यसि हस्तेन मुखं यज्जल्पस्यनिमिषं प्रलोकयन् ।
हसनग्रीलं च वहसि वदनं तव नाथ न निर्वृता दृष्टिः ॥ ६१२ ॥
यदि सा मखीभिर्भणिता तत्र मुखं पूर्णचन्द्रसदृचं ।
ततः किं मुग्धमुखी करेण गण्डस्थलं मृशति ॥ ६१३ ॥

अञ्जीहि पदं सिद्धिणे — हि दिववरं गुरुयणं नियम्णेण ।
 तिन्नि वि जूरेद वङ्ग न याणिमो केण कज्जेण ॥ ६१४ ॥
 जइ सा पदणा भणिया तिलयं विरएमि अत्तणो तुज्झ ।
 ता कौम मुद्दुडमुहौ हसिऊण परम्पुहौ ठाइ ॥ ६१५ ॥
 हियए रोसुग्गिणं पायपहारं भिरम्मि पत्यन्तो ।
 तह उ त्ति पिओ माणं--सिणीए थोरंसुयं रुणं ॥ ६१६ ॥
 तं दट्ठुण जुवाणं परियणमज्झम्मि पोढमहिलाए ।
 उप्फुल्लदलं कमलं करेण मउलाइयं कौम ॥ ६१७ ॥
 हन्तूण वरगइन्दं वाहो एक्केण नवरि बाणेण ।
 धुवइ सरं पियइ जलं तं जाणउ केण कज्जेण ॥ ६१८ ॥
 कुडुमकयङ्गरायं पडिहत्थपओहरी कुरङ्गच्छौ ।
 सयणम्मि नावगूहइ रमणं भण केण कज्जेण ॥ ६१९ ॥
 मासन्तयं पयं ऊ — हएसु तह कउजलं च चलणेसु ।
 पट्टीए तिलयमालं वहन्त कह मे रयं पत्तो ॥ ६२ ॥
 अहिणवपेससमागम — जोव्वणरिद्धीवमन्तमामम्मि ।
 पवसन्तस्स वि पदणो भण कम्म पलोइयं भौमं ॥ ६०१ ॥
 जइ देवरेण भणिया खग्गं घेत्तूण राउले वच्च ।
 ता कौम मुद्दुडमुहौ हसिऊण पलोयण सेउजं । ६०० ॥
 जइ मासुयाए भणिया पियवमहिं पुत्ति दौवयं देहि ।
 ता कौम मुद्दुडमुहौ हसिऊण पलोयण हिययं ॥ ६०३ ॥
 जइ सा सहीहि भणिया तुज्झ पई सुन्नदेउलममाणो ।
 ता कौम मुद्दुडमुहौ अहिययरं गव्वमुव्वहइ ॥ ६२४ ॥

अक्षिभ्यां पतिं स्तनाभ्यां द्विजवरं गुरुजनं नितम्बेन ।
 त्रीण्यपि निन्दति वधूर्न जानौमः केन कार्येण ॥ ६१४ ॥
 यदि सा पत्या भणिता तिलकं विरचयाम्यात्मनस्तव ।
 ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा पराङ्मुखी तिष्ठति ॥ ६१५ ॥
 हृदये रोषोद्गोषं पादप्रहारं शिरसि प्रार्थयमानः ।
 तथैवेति प्रियो ममस्त्रिन्या स्त्रूलाश्रु रुदितं ॥ ६१६ ॥
 तं दृष्ट्वा युवानं परिजनमध्ये प्रौढमहिष्या ।
 उत्फुल्लदलं कमलं करेण मुकुलीकृतं कम्पात् ॥ ६१७ ॥
 हत्वा वरगजेन्द्रं व्याध एकेन केवलं बाणेन ।
 धावति शरं पिबति जलं तज्जानीत केन कार्येण ॥ ६१८ ॥
 कुङ्कुमलताङ्गरागं पूर्णपयोधरा कुरङ्गाक्षी ।
 शयने नावगूहति रमणं भण केन कार्येण ॥ ६१९ ॥
 मालककं पद्मवर्षास्तया कञ्जलं च चरणयोः ।
 पृष्ठे तिलकमालां वहन्कथं तस्या रतं प्राप्तः ॥ ६२० ॥
 अभिनवप्रेमसमागमयौवनर्द्धिवसन्तमासे ।
 प्रवसतोऽपि पत्युर्भण कुतः प्रलोकितं शिरः । ६२१ ॥
 यदि देवरेण भणिता खड्गं गृहीत्वा राजकुले व्रज ।
 ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा प्रलोकयति शय्यां ॥ ६२० ॥
 यदि श्वश्रु भणिता प्रियवसतौ, पुत्रि दीपकं देहि ।
 ततः किं मुग्धमुखी हसित्वा प्रलोकयति हृदयं ॥ ६२० ॥
 यदि सा मखीभिर्भणिता तव पतिः शून्यदेवकुलसमानः ।
 ततः किं मुग्धमुख्यधिकतरं गर्वमुदहति ॥ ६२४ ॥

ससयवज्जा

दुदुदुल्लान्तो रच्छा — मुहेसु वरमहिलियाण हत्येसु ।
 खन्धारहारिससओ व्व पुत्ति ददओ न कुट्टिहिद ॥ ६२५ ॥
 तिलत्तुसमेत्तेण वि वि — प्पिएण तह होद गत्यसंतावो ।
 सुहय विवज्जद ससओ चक्खेएण वि वराओ ॥ ६२६ ॥
 इह इन्दधणू इह मे — हगज्जियं इह मिहीण उल्लावो ।
 पहिओ हारो ससओ व्व पाउसे कह न भालेद ॥ ६२७ ॥
 जा इच्छा कावि मणो — पियस्स तग्गयमणस्मि पुच्छामो ।
 ससय वहिल्लो सि तुमं औविज्जद अन्नहा कत्तो ॥ ६२८ ॥
 अल्लिएण व सञ्जेण व गेण्हसि नामं पि द्ढुगमणस्स ।
 सुहय विवज्जद ममओ चक्खेएण वि वराओ ॥ ६२९ ॥

वसन्तवज्जा ।

वणयत्तुरथाह्निहूढो अलिउलझंकारत्तरनिग्घोसो ।
 पत्तो वमन्तराओ परज्जयवरघट्टजयमद्दो ॥ ६३० ॥
 परिधूसरा वि महया — रमञ्जरौ वहउ मञ्जरौनामं ।
 नीसेसपसूणपर — ब्बुहं कयं औप्प भमरउलं ॥ ६३१ ॥
 उम्भिज्जद सहयारो वियमद कुन्दो य वियमद असोओ ।
 मिसिरपरिणामसुहियं उम्भीलं पक्कयं सहसा ॥ ६३२ ॥
 हन्दारविन्दमन्दिर — मयरन्दाणन्दियालिरिउक्कोली ।
 रणण्णद कसणमणिमे — हल व्व मज्जमासलक्खीए ॥ ६३३ ॥

शशक—पद्धतिः ।

परिभ्रमन् रथ्यामुखेषु वरमहिलानां हस्तेषु ।
 स्कन्धावारहारिशशक इव पुत्रि दयितो न कुट्टति ॥ ६२५ ॥
 तिलतुषमात्रेणापि विप्रियेण तथा भवति गुरुसंतापः ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६२६ ॥
 अत्रेन्द्रधनुरत्र मेषगर्जितमत्र शिखिनामुल्लापः ।
 पथिको हारिशशक इव प्रवृषि कथं न पश्यति ॥ ६२७ ॥
 येच्छा कापि मनःप्रियस्य तद्गतमनसि पृच्छामः ।
 शशक शीघ्रोऽसि त्वं जीव्यतेऽन्यथा कुतः ॥ ६२८ ॥
 अलौकेन वा सत्येन वा गृह्णामि नामापि दग्धगमनस्य ।
 सुभग विपद्यते शशकश्चर्मच्छेदेनापि वराकः ॥ ६२९ ॥

वसन्त—पद्धतिः ।

वनजतुरगाधिरूढो ऽलिकुलझंकारद्वरनिर्घोषः ।
 प्राप्नो वसन्तराजः परभृतवरघृष्टजयशब्दः ॥ ६३० ॥
 परिधूसरापि सहकारमञ्जरी वहतु मञ्जरीनाम ।
 निःशेषप्रसूनपराङ्मुखं कृतं यथा भ्रमरकुलं ॥ ६३१ ॥
 उद्गच्छति सहकारो विकसति कुन्दस्य विकसत्यशोकः ।
 शिशिरपरिणामसुखितमुन्मीलं पङ्कजं सहसा ॥ ६३२ ॥
 विपुलारविन्दमन्दिरमकरन्दानन्दितालिपङ्क्तिः ।
 रणश्लणति कृष्णमणिमेखलेव मधुमासलक्ष्म्याः ॥ ६३३ ॥

संधुक्किञ्जद हियए परिमलयाणन्दियालिमालाहिं ।
 उल्लाहि वि दिमिमणिम — झरौहि लोयस्स मयणग्गी ॥ ६३४ ॥
 गहिज्जण चूमञ्जरि कौरो परिभमद पत्तलाहृत्यो ।
 ओसरसु भिमिरनरवर लद्धा पुह्वी वसन्तेण ॥ ६३५ ॥
 किं करद तुरियतुरियं अलिउलघणवम्भलो य सहयारो ।
 पहियाण विणासास — द्विय व्व लच्छी वसन्तस्स ॥ ६३६ ॥
 लङ्कालयाण पुत्तय वसन्तमासमि लद्धपमराणं ।
 आवीयजोहियाणं बीहेद जणो पलामाणं ॥ ६३७ ॥
 एक्को चिय दुव्विसहो विरहो मारेद गयवई भीमो ।
 किं पुण गहियसिलीसुह -- समाहवो फग्गुणो पत्तो ॥ ६३८ ॥
 होसद किल साहारो साहारे अङ्गणमि वडुन्ते ।
 पत्ते वसन्तमासे वसन्तमासाद सोसेद ॥ ६३९ ॥
 किङ्करि करि म अजुत्तं जणेण जं बालओ त्ति भणिओ मि
 धवत्तत्तं देत्तो क — एट्याण साहाण मल्लिणत्तं ॥ ६४० ॥
 मा रच्च सुहंजणए सोहञ्जणए य दिट्ठमत्तमि ।
 भञ्जिहिसिय साहसिया सा हसिया सव्वलोएण ॥ ६४१ ॥

गिम्हवज्जा ।

अवरेण तवद्द सूरौ सूरुएण थ ताविया तवद्द रेणू ।
 सूरुएणऽपरेण पुणो दोहिं पि ऊ ताविया पुह्वी ॥ ६४२ ॥

संधुक्ष्यते हृदये परिमलानन्दितालिमालाभिः ।

आर्द्राभिरपि दिङ्गुणिमञ्जरौभिलोकस्य मदनाग्निः ॥ ६३४ ॥

गृहीत्वा चूतमञ्जरीं कौरः परिभ्रमति प्रतीहारः ।

अपसर शिशिरनरवर लब्धा पृथिवी वसन्तेन ॥ ६३५ ॥

किं करोति त्वरितत्वरितमलिकुलघनशब्दस्य सहकारः ।

पथिकानां विनाशाशङ्कितेव लक्ष्मीर्वमन्तस्य ॥ ६३६ ॥

शाखालयेभ्यो (लङ्कालयेभ्यः) पुत्रक वसन्तमासे (वसान्त्रमांसे)

लब्धप्रसरेभ्यः ।

आपौतलोहितेभ्यो (० रुधिरेभ्यो) बिभेति जनः पलाशेभ्यः

(राक्षसेभ्यः) ॥ ६३७ ॥

एक एव दुर्विषहो विरहो (विरथो) मारयति गतपत्नीः (गजपत्नीन्)

भीमः ।

किं पुनो गृहीतशिलीमुख (बाण) ममाधवः फाल्गुनः (अर्जुनः)

प्राप्तः ॥ ६३८ ॥

भविष्यति किल साधारः सहकारेऽङ्गणे वर्धमाने ।

प्राप्ते वसन्तमासे वसान्त्रमांसानि शोषयति ॥ ६३९ ॥

किङ्करि कुरु मायुक्तं जनेन यद्दालक इति भणितोऽसि ।

धवलत्वं ददानः कण्टकानां शाखानां मलिनत्वं ॥ ६४० ॥

मा रक्ष्य शुभंजनके शोभाञ्जनके च दृष्टमात्रे ।

भङ्ग्यस इति साहसिका सा हसिता सर्वलोकेन ॥ ६४१ ॥

ग्रीष्म—पङ्क्तिः ।

अपरेण (ग्रीष्मेण) तपति सूर्यः सूर्येण च तापिता तपति रेणुः ।

सूर्येणापरेण पुनर् द्वाभ्यामपि खलु तापिता पृथिवी ॥ ६४२ ॥

गिन्हे दवग्गिमभिमइ — लियाइ दौमन्ति विञ्ज्जसिहराई ।
 आमसु पउत्थवदए न छन्ति नवपाउमभाई ॥ ६४० ॥
 उह्ज्जण निरवसेमं ममावयं सुक्खरुक्खमारूढो ।
 किं सेमं ति दवग्गी पुणो वि रणं पलोएइ ॥ ६४४ ॥
 मूलाहिंतो साहा — ण निग्गमो होइ मयलरुक्काणं ।
 साहाहि मूलवन्धो जेहि कओ ते तरू धन्ना ॥ ६४५ ॥

पाउसवज्जा ।

भग्गो गिन्हेप्पमरो मेहा गज्जन्ति लद्धमंमाणा ।
 मोरेहि वि उग्घुट्टं पाउमराथा चिरं जयउ ॥ ६४६ ॥
 कक्कायपिङ्गलच्छो कमणङ्गो चडुनविञ्जुजोहालो ।
 पहिय घरिणीए दिट्ठो मेहो उक्कापिसाओ व्व ॥ ६४७ ॥
 गज्जन्ति घणा भग्गा य पन्थया पमरियाउ सरियाओ ।
 अज्ज वि उज्जयसौले पियस्स पन्थं पलोएसि ॥ ६४८ ॥
 अणुञ्जिज्जिरोउ आलो — इज्जण पहियस्स पहियजाथाओ ।
 धारामोक्खनिहेणं मेहाण गलन्ति असूणि ॥ ६४९ ॥
 उच्चं उच्चावियक — भ्वरेण भणियं व पाउसे सिद्धिणा ।
 के के इमे पउत्था मोत्तूण घरेसु घरिणीओ ॥ ६५० ॥
 जा नौलजलहरोदा — रगज्जिए मरइ नेय तुह जाया ।
 ता पहिय तुरियतुरियं वह वह उल्लवइ कलकण्ठी ॥ ६५१ ॥
 अमुणियपयसंचारा दौमन्ति भयंकरा भुयङ्ग व्व ।
 विसविसमा दुल्लङ्गा मेहा महिमण्डले लगा ॥ ६५२ ॥

ग्राश्वे द्वाग्निमघौमलिनीकृतानि दृश्यन्ते विन्ध्यशिखराणि ।
 आश्वसिहि प्रोषितभर्तके न भवन्ति नवप्रावृडभाणि ॥ ६४३ ॥
 दग्ध्वा निरवशेषं सश्रापदं शुष्कवृक्षमारूढः ।
 किं शेषमिति द्वाग्निः पुनरप्यरण्यं प्रलोकयति ॥ ६४४ ॥
 मूलेभ्यः शाखानां निर्गमो भवति सकलवृक्षाणां ।
 शाखाभिर्मूलबन्धो यैः कृतस्ते तरवो धन्याः (अग्नये) ॥ ६४५ ॥

प्रावृट्—पद्धतिः ।

भग्नो यौगप्रसरो मेघा गर्जन्ति लम्बमन्मानाः ।
 मयूरैरप्युद्गुष्टं प्रावृट्प्राजस्त्रिरं जयतु ॥ ६४६ ॥
 कषायपिङ्गलाक्षः कृष्णाङ्गश्चटुलविद्युज्जिह्वः ।
 पथिक गृह्णिष्या दृष्टो मेघ उल्कापिशाच इव ॥ ६४७ ॥
 गर्जन्ति घना भग्नाश्च पन्थानः प्रसृताः सरितः ।
 अद्याप्युज्ज्वीले प्रियस्य पन्थानं प्रलोकयसि ॥ ६४८ ॥
 अनुचौणशीला आलोक्य पथिकस्य पथिकजायाः ।
 धारामोक्षनिभेन मेघानां गलन्त्यश्रूणि ॥ ६४९ ॥
 अत्यूर्ध्वीकृतकन्धरेण भणितमिव प्रावृट्काले शिखिना ।
 के क इमे प्रोषिता सुक्ता गृहेषु गृह्णिणौः ॥ ६५० ॥
 यावन्नौलजलधरोदारगर्जिते स्थिते न तव जाया ।
 तावत्पथिक त्वरितत्वरितं वह वहेत्युल्लपति कलकण्ठी ॥ ६५१ ॥
 अज्ञातपदसंचारा दृश्यन्ते भयंकरा भुजङ्गा इव ।
 (विषविषमा) दुर्लङ्गा मेघा महीमण्डले लम्बाः ॥ ६५२ ॥

सरयवज्जा ।

सुषद् व पङ्कं न वह — न्ति निञ्जरा वरहिणो न नञ्चन्ति ।
 तणुयायन्ति नईओ अत्यमिण पाउसनरिन्दे ॥ ६५३ ॥
 उयह तरुकोटराओ गच्छन्ती पूसयाण रिञ्जोली ।
 सरण जरिओ व्व दुमो पित्तं व मलोद्धियं वमद ॥ ६५४ ॥

हेमन्तवज्जा ।

जाणिञ्जद न उ पियम — प्पियं पि लोयाण तस्मि हेमन्ते ।
 सुयणसमागम वऽगौ निच्चं निच्चं सुहावेद ॥ ६५५ ॥

सिसिरवज्जा ।

इञ्जन्तु सिमिरदियहा पियमप्पियं जणो वह्द ।
 दहवयणस्स व हिये मीयायवणस्सओ जाओ ॥ ६५६ ॥
 अवधूययलक्खणधू — सराउ दौसन्ति फरमलुक्खाओ ।
 उय सिमिरवायलदया अलक्खणा दौणपुरिम व्व ॥ ६५७ ॥
 चोराण कामुयाण य पामरपहियाण कुक्कुडो रडद ।
 रे पल्लह रमह वाहय — ह वहह तणुदञ्जेण रयणी ॥ ६५८ ॥

जरावज्जा ।

ता धणरिद्धौ ता सु — न्दरत्तणं ता वियद्धिमा लोए ।
 जा तरुणीयणकडुय — त्ताणद न उ उन्ति पलियादं ॥ ६५९ ॥
 न तहालोयस्मि कड — स्सियस्मि न उ जम्पियं तह च्चेव ।
 जह जह तरुणीयणलो — यणेषु सीसे पडन्ताणं ॥ ६६० ॥

शरत्—पङ्क्तिः ।

शुष्यतीव पङ्कं न वहन्ति निर्झरा बर्हिणो न नृत्यन्ति ।

तनुकायन्ते नद्यो ऽस्तमिते प्रावृट्कालनरेन्द्रे ॥ ६५३ ॥

पश्यत तरुकोटराङ्गच्छन्ती शुकानां पङ्क्तिः ।

शरद्वि ज्वरित इव द्रुमः पित्तमिव सलोहितं वमति ॥ ६५४ ॥

हेमन्त—पङ्क्तिः ।

ज्ञायते न तु प्रियमप्रियमपि लोकानां तस्मिन्हेमन्ते ।

सुजनसमागम इवाग्निर्नित्यं नित्यं सुखयति ॥ ६५५ ॥

शिशिर—पङ्क्तिः ।

दहन्तु शिशिरदिवसाः प्रियमप्रियं जनो वहति ।

दशवदनस्येव हृदये भौता० (श्रीत) तपनचयो जातः ॥ ६५६ ॥

श्रवधूतालक्षणधूमरा दृश्यन्ते परुषरूचाः ।

पश्य शिशिरवातपरिहिता अलक्षणानि दीनपुरुषा इव ॥ ६५७ ॥

चौराणां कामुकानां च कर्षकाणां पथिकानां च कुक्कुटो रटति ।

रे पलायत रमध्वं वाहयत (चेत्राणि) वहत मार्गं तनूभवति
रजनी ॥ ६५८ ॥

जरत्—पङ्क्तिः ।

तावद्धनर्द्धिस्तावत्सुन्दरत्वं तावद्विदग्धता लोके ।

यावत्तरुणीजनकटकत्वानि न भवन्ति पलितानि ॥ ६५९ ॥

न तथालोके कटाचे न खलु जल्पितं तथैव ।

यथा यथा तरुणीजनलोचनेषु शौर्षे पतसु ॥ ६६० ॥

रमियं जहिष्कियाए धूलीधवल्लमि गाममज्जमि ।
 डिम्भत्तणस्स दिवहा य णं कथा जरयदियह व्व ॥ ६६१ ॥
 मंकुइयकम्पिरङ्गो समङ्करो दिन्नमयलपथमगो ।
 पल्लियाण लज्जमाणो न गणेइ अइत्तए दिन्नं ॥ ६६२ ॥
 वक्खभरक्खणदिव्वो — महीए अङ्गं कुणइ जरराओ ।
 पेक्खह निट्टुरहियओ एण्हं सेवेइ तं कामो । ६६३ ॥
 उज्जसु विमयं परिहर — सु दक्खयं कुणसु नियमणे धम्मं ।
 ठाऊण कल्लमूले इट्ठं मिट्ठं व पल्लिएण ॥ ६६४ ॥
 जीयं जलविन्दुममं उप्पज्जइ जोव्वणं मह जराए ।
 दिवहा दिवहेहि ममा न ऊन्ति किं निट्टुरो लोओ ॥ ६६५ ॥
 वरिसमयं नरथाऊ तस्स वि अट्ठेण ऊन्ति राईओ ।
 अट्ठस्स य अट्ठयरं हरइ जरा बालभावेण ॥ ६६६ ॥
 को एत्थ मया सुहिओ कस्स व लक्खौ थिराइ पेष्साइं ।
 कस्स व न होइ पल्लियं भण को न ऊ खण्डिओ विहिणा
 ॥ ६६७ ॥

महिलावज्जा ।

गहचरियदेवचरियं ताराचरियं चराचरे चरियं ।
 जाणन्ति मयल्लचरियं महिलाचरियं न याणन्ति ॥ ६६८ ॥
 बद्धकूडकवडभरिया मायाकवेण रञ्जए हिययं ।
 महिलाए मक्खावं अज्ज वि बहवो न याणन्ति ॥ ६६९ ॥
 घेप्पइ मक्खाण पए आयासे परिकणो य पथमगो ।
 एकं नवरि न घेप्पइ दक्खत्तं कामिणौहिययं ॥ ६७० ॥

मितं यथेष्टितं धूलौधवले ग्राममध्ये ।

द्विभ्रतस्य दिवसा ननु कृता जरादिवसा इव ॥ ६६१ ॥

मकुचितकम्पनश्रीलाङ्गः मगद्गनगौलो दत्तमकलपदमार्गः ।

पलितेहसितानां स्वभे. न गणयति—दत्तं ॥ ६६२ ॥

मन्मथभक्षणदिव्यापगन्ते बान्धवोति जराराजः ।

प्रेतध्वं निष्ठुरहृदय इदानो व्ययति तं कामः ॥ ६६३ ॥

त्यज विषयं परिहर द्यूकृतं कुरु निजमनमि धर्मं ।

स्थित्वा कर्णमूल इष्टं कथितमिव पलितेन ॥ ६६४ ॥

जौवं जलबिन्दुमममुत्पद्यते यौवनं मह जरया ।

दिवसा दिवसैः ममा न भवन्ति किं निष्ठुरो लोकः ॥ ६६५ ॥

वर्षगतं नरायणस्याप्यर्धन भवति रात्रयः

अर्धस्य चार्धतरं हरति जरा बालभावेन ॥ ६६६ ॥

कोऽत्र मदा सुखितः कस्य वा लक्ष्मोः (स्थिरा) स्थिराणि
प्रेमाणि ।

कस्य वा न भवति पलितं भाण को न खलु, खण्डितो विधिना
॥ ६६७ ॥

महिला—पङ्क्तिः ।

ग्रहचरितं देवचरितं ताराचरितं चराचरे चरितं ।

जानन्ति सकलचरितं महिलाचरितं न जानन्ति ॥ ६६८ ॥

बहुकूटकपटभरिता मायारूपेण उञ्जयति हृदयं ।

महिलायाः सद्भावमद्यापि बहवो न जानन्ति ॥ ६६९ ॥

गृह्यते मक्यानां पयस्याकाशे पलित्य पदमार्गः ।

एकं नवरं न गृह्यते दुर्लभ्यं कामिनीहृदयं ॥ ६७० ॥

पुव्वकयकम्मवज्जा ।

इह लोए चिय दौसइ मग्गो नरओ य किं परत्तेण ।
 धणविन्नामियाण मग्गो नरओ दाह्लिहियइ ५ दिन्ने ॥ ६६२ ॥
 विहडन्ति सुया विहड - न्ति बाह्ल कण ५६६ मंचिउ अत्यो ।
 एहं नवरि न विहडइ नरस्स पुव्वकयं कम्मं ॥ ६७२ ॥ °
 अवहरइ अं न विहियं अं विहियं तं पुणो न नासेइ ।
 अइण्णिउणो नवरि विहो मित्तं पि न वड्डिउं देइ ॥ ६७३ ॥
 अं चिय विहिया ल्हियं तं चिय परिणमइ मयल्लोयस्स
 इय जाण्णुण धौरा विज्जरे वि न कायरा ज्जन्ति ॥ ६७४ ॥
 पाविज्जइ जत्थ सुहं पाविज्जइ मरणवन्धणं जत्थ ।
 तेण तहिं चिय निज्जइ नियकम्मगलत्थिओ जीवो ॥ ६७५ ॥
 ता किं भएण किं चि - न्तिएण किं जूरिएण बड्डएण ।
 जइ सो च्चेव वियभइ पुव्वकओ पुसुपरिणामो ॥ ६७६ ॥
 को दाऊण समत्थो को वा हरिऊण जस्स अं विहियं ।
 परिणमइ फलं पुत्तय पुव्वकम्माणमारेण ॥ ६७७ ॥

थाणवज्जा ।

रायङ्गणमि परिमं - ठियस्स जइ कुञ्जरस्स माहण्यं ।
 विज्जइमिहरमि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७८ ॥
 अज्झाकवोत्तपरिमं - ठियस्स जइ चन्दणस्स माहण्यं ।
 मल्लयमिहरे वि न तहा ठाणेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६७९ ॥ °

पूर्वकृतकर्म—पद्धतिः ।

इह लोक एव दृश्यते स्वर्गा नरकश्च किं परत्रेण ।
 धनविलसितानां स्वर्गो नरको ददिद्रजनानां ॥ ६७१ ॥
 विघटन्ते सुता विघटन्ते बान्धवा विघटते मंचितोऽर्थः ।
 एवं केवलं न विघटते नरस्य पूर्वकृतं कर्म ॥ ६७२ ॥
 अपहरति यन्न विहितं यद्विहितं तत्पुनर्न नाशयति ।
 अतिनिपुणः केवलं विधिः मिथ्यमपि न वर्धितुं ददाति ॥ ६७३ ॥
 यदेव विधिना लिखितं तदेव परिणमति मकल्ललोकस्य ।
 इति ज्ञात्वा धीरा विधुरेऽपि न कातरा भवन्ति ॥ ६७४ ॥
 प्राप्यते यत्र सुखं प्राप्यते मरणबन्धनं यत्र ।
 तेन तत्रैव नीयते निजकर्मगलहस्तितो जौवः ॥ ६७५ ॥
 ततः किं भयेन किं चिन्तितेन किं खिन्नेन बद्धना ।
 यदि स एव विजृम्भते पूर्वकृतः पुण्यपरिणामः ॥ ६७६ ॥
 को दातुं ममर्थः को वा हर्तुं यस्य यद्विहित ।
 परिणमति फलं पुत्रक पूर्वकर्मानुसारेण ॥ ६७७ ॥

स्थान—पद्धतिः ।

राजाङ्गणे परिमंस्थितस्य यथा कुञ्जरस्य माहात्म्यं ।
 विन्ध्यशिखरे न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७८ ॥
 प्रौढयुवतीकपोलसंस्थितस्य यथा चन्दनस्य माहात्म्यं ।
 मलयशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६७९ ॥

वरतरुणिनयणपरिमं — ठियस्स जह कज्जलस्स माहप्पं ।
 दौवमिहरे वि न तथा ठाण्णेषु गुणा विमट्टन्ति ॥ ६८० ॥
 केसाण दन्तनहठ — कुराण वज्जयाण वज्जयणे तह य ।
 यणयाण ठाणचुक्का — ण मामि को आयरं कुणइ ॥ ६८१ ॥
 ठाणं न सुयइ धीरो ठक्करमंघस्स दट्टवग्गस्स
 ठन्तं पि देइ जुज्झं ठाणं ठाणे जमं लहइ ॥ ६८२ ॥
 गहियविमुक्का तेयं जिणन्ति मामादणो नरिन्दाण ।
 दण्डो तह च्चिय द्विय आमलो हणइ टङ्कारो ॥ ६८३ ॥
 उवहिवडवाणलाणं परोप्परुल्लहनणमोभणमणाणं ।
 अमुणियमज्झपजलणा — ण वदयरो जिणइ त्रियलोए ॥ ६८४ ॥

गुणवज्जा ।

जइ नत्थि गुणा ता किं कुलेण गुणिणो कुलेण न ज्ज कज्जं ।
 कुलमकलङ्कं गुणव — ज्जियाण गरुयं चिय कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहौणा जे पुरिमा कुलेण गळं वहन्ति ते मुढा ।
 वंसुप्पन्नो वि धणू गुणरहिण नत्थि टङ्कारो ॥ ६८६ ॥
 जम्भन्तरं न गरुयं गरुयं पुरिमस्स गुणगणारुहणं ।
 सुत्ताहल्लं हि गरुयं न ज्ज गरुयं मिप्पिसंपुडयं ॥ ६८७ ॥
 खरफस्सं मिप्पिउडं रयणं तं, होइ जं अणग्घेयं ।
 जाईए किं व किज्जइ गुणेहि दोसा फुमिज्जन्ति ॥ ६८८ ॥
 जं जाणइ भणइ जणो गुणाण विहवाण अन्तरं गरुयं ।
 लब्भइ गुणेहि विहवो विहवेहि गुणा न घेप्पन्ति ॥ ६८९ ॥

। रतङ्गुलीनयनपरिमंथितस्य कज्जलस्य यथा माहात्म्यं ।
 दीपशिखरेऽपि न तथा स्थानेषु गुणा विघटन्ते ॥ ६८० ॥
 केशानां दन्तनखठकुराणां बहूनां वधूजने तथा च ।
 स्नानानां स्थानभ्रष्टानां मखि क आदरं करोति ॥ ६८१ ॥
 स्थानं न मुञ्चति धीरः ठकुरमंघस्य दृष्टवर्गस्य ।
 तिष्ठदपि ददाति युद्धं स्थाने स्थाने यशो लभते । ६८२ ॥
 गृहीतविमुक्तास्तेजो जयन्ति मामाजिका नरेन्द्राणां ।
 दण्डस्तथैव स्थित आमूलं हन्ति टङ्कारः ॥ ६८३ ॥
 उर्ध्ववडवानलयोः परस्परविधापनशोषणमनमोः ।
 अजातमध्यप्रज्वलनयोर्धृतिकरो जयति जीवलोके ॥ ६८४ ॥

गुण—पद्धतिः ।

यदि न मन्ति गुणास्तातः किं कुलेन गुणिनः कुलेन न खलु कार्यं ।
 कुलमकलङ्कं गुणवर्जितानां गुरुकमेव कलङ्कं ॥ ६८५ ॥
 गुणहौना ये पुरुषाः कुलेन गर्वं वहन्ति ते मढाः ।
 वंशोत्पन्ने ऽपि धनुषि गुणरहिते नास्ति टङ्कारः ॥ ६८६ ॥
 जन्मान्तरं न गुरु पुरुषस्य गुणगणारोहणं ।
 मुक्ताफलं गुरु न खलु गुरु शक्तिसपुटकं ॥ ६८७ ॥
 अतिपुरुषं शक्तिपुटं रत्नं तद्भवति यदनर्घयं ।
 जात्या किमिव क्रियते गुणैर्दोषाः प्रोञ्ज्यन्ते ॥ ६८८ ॥
 यज्जानाति भणति जनो गुणानां विभवानामन्तरं गुरुक ।
 लभ्यते गुणैर्विभवो विभवेन गुणा न गृह्यन्ते ॥ ६८९ ॥

ठाणं गुणेहि लब्धद ता गुणगहणं श्रवस्म कायस्म ।
 हारो वि नेय पावद गुणरहिओ तरुणियणवट्टं ॥ ६८० ॥
 पामपरिमंठियस्म वि गुणहौणे किं करेद गुणवन्तो ।
 जायन्धयस्म दीवो हत्यकओ निप्फलो चेव ॥ ६८१ ॥
 परलोयगयाणं पि उ पच्छत्ताओ न ताण पुरिसाणं ।
 जाण गुणच्छाहेणं जियन्ति वसे समुप्पन्ना ॥ ६८२ ॥

गुणनिन्दावज्जा ।

मुत्ताहलं व पड्डणो गुणिणो किं करद वेहरहियस्म ।
 जत्य न पविसद सूई तत्य गुणा बाहिर चेय ॥ ६८३ ॥
 पियकेलिसङ्गमोमा — रिण हारेण चिन्तियं एयं ।
 श्रवमररहिया गुणव न्तया वि दूरे धरिञ्जन्ति ॥ ६८४ ॥
 ता निग्गणो च्चिय वरं पड्डनवलम्भेण जाण परिओमो ।
 गुणिणो गुणाणरूवं फलमलहन्ता किलिस्सन्ति ॥ ६८५ ॥
 निग्गुणगुणेहि नियनि — गुणत्तणं देहि अन्ह मड्ढीए ।
 कलिकाले किं कौरद गुणेहि पड्डणो न घेप्पन्ति ॥ ६८६ ॥
 सब्बत्तो वमद धरा मन्ति नरिन्दा गुणा वि अग्घन्ति ।
 ता किं सहन्ति गुणिणो अणायरं अत्यवन्ताणं ॥ ६८७ ॥

गुणसलाहावज्जा ।

जस्स न गेएहन्ति गुणा सुयणा गोट्ठीसु रणमुहे सुहडा ।
 नियजणणिजोव्वणत्तु — रणेण किं तेण जाएण ॥ ६८८ ॥

म्यानं गुणैर्लभ्यते ततो गुणग्रहणमवश्यं कर्तव्य ।
 हारो ऽपि नैव प्राप्नोति गुणरहितस्तरुणौस्तनपटं ॥ ६८० ॥
 पार्श्वपरिसंस्थितो ऽपि गुणहोने किं करोति गुणवान् ।
 नात्यन्धस्य दौषो हस्तकृतो निष्फल एव ॥ ६८१ ॥
 परलोकगतानामपि खलु पश्चात्तापो न तेषां पुरुषाणां ।
 येषां गुणोत्साहेन जीवन्ति वंशे ममुत्पन्नाः ॥ ६८२ ॥

गुणांन्दा—पद्धतिः ।

मुक्ताफलं प्रभोर्गुणिनः किं करोति वेधरहितस्य ।
 यत्र न प्रविशति सूचौ तत्र गुणा बहिरेव ॥ ६८३ ॥
 प्रियकेलिरंगमावसारितेन हारेण चिन्तितमेतद् ।
 अवसररहिता गुणवन्तोऽपि दूरे भ्रियन्ते ॥ ६८४ ॥
 ततो निर्गुण एव वरं प्रभुनवलम्बेन येषां परितोषः ।
 गुणिनो गुणानुरूपं फलमलभमानाः क्रियन्ति ॥ ६८५ ॥
 निर्गुण गुणैर्निजनिर्गुणत्वं देह्यन्मभ्यं द्रव्यविनिमयेन ।
 कलिकाले किं क्रियते गुणैः प्रभवो न गृह्यन्ते ॥ ६८६ ॥
 सर्वत्र वसति धरा मन्ति नरेन्द्रा गुणा अप्यर्घ्यन्ते ।
 ततः किं सृहन्ति गुणिनो ऽनादरमर्थवतां ॥ ६८७ ॥

गुणस्नाघा—पद्धतिः ।

यस्य न गृह्यन्ति गुणान् सुजना गोष्ठौपु रणमुखे सुभटाः ।
 निजजननौधौवनोक्षुरणेन किं तेन जातेन ॥ ६८८ ॥

किं तेण जादण वि पुरिमे पयपूरणे वि अममत्ये ।
 जेण न जमेण भरियं मरि व्व भुवणन्तरं मयलं ॥ ६९९ ॥
 देसे गामे नयरे रायपहे तिथचउक्कमग्गे वा ।
 जस्स न पसरद किन्ती धिरत्यु किं तेण जाएण ॥ ७०० ॥
 किं तेण आदण व किं वा पमयच्छि तेण व गएण ।
 जस्स कए रणरणयं नयरे न घराघरं होद ॥ ७०१ ॥

पुरुसनिन्दावज्जा ।

उड्डं वच्चन्ति अहो वयन्ति मूलङ्कर व्व भुवणस्मि ।
 विज्जाहियए कत्तो कुलाहि पुरिमा ममुप्पन्ना ॥ ७०२ ॥
 नियक्कमेहि वि नौयं उच्चं पुरिमा नहन्ति मंठाणं ।
 सुरमन्दिरकृवयरा उड्डुमुहा य वच्चन्ति ॥ ७०३ ॥
 एकस्मि कुले एक — स्मि मन्दिरे एककुस्सिमभृया ।
 एक्को नरमयमामौ अन्नो एकस्म अममत्यो ॥ ७०४ ॥
 मज्जणमलाहणिज्जे पयस्मि अप्पा न ठाविओ जेहिं ।
 सुममत्या जे न परो — वयारिणो तेहि वि न किं पि ॥ ७०५ ॥

कमलवज्जा ।

हिट्टकयकण्टयाणं पयडियकोमाण मित्तममुहाणं ।
 मामि गुणवन्तयाणं कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०६ ॥
 अस्सालगकथप त्तपरियण निहयगरुजडाजाले ।
 मित्तालोयणसुहिण कह कमले वसउ न ऊ कमला ॥ ७०७ ॥

किं तेन जातिमतापि पुरुषेण पदप्ररणे ऽप्यममर्थेन ।
 येन न यशसा मृतं मरिदिव भुवनान्तरं सकलं ॥ ६८८ ॥
 देवः यामे नगरे राजपथे त्रिकचतुष्कमार्गे वा ।
 यस्य न प्रमरति कौतिर्धिगस्तु किं तेन जातेन ॥ ७०० ॥
 किं तेनागतेनैव किं वा प्रसृतानि तेनैव गतेन ।
 यस्य हृते रणरणको नगरे न गृहे गृहे भवति ॥ ७०१ ॥

पुरुषनिन्दा-पद्धति ।

उग्रं व्रजन्यधो व्रजन्ति मलाङ्कुरा इव भुवने ।
 विश्याधिके कुतः कुलात्पुरुषाः ममुत्पन्नाः ॥ ७०२ ॥
 निजकर्मभिरपि नोचमुच्चं पुरुषा लभन्ते मंस्थानः ।
 सरमन्दिरकृपतरा ऊर्ध्वाधोमुखाश्च व्रजन्ति ॥ ७०३ ॥
 एकस्मिन्कुले एकस्मिन्मन्दिर एकस्यां कुलौ ममुद्भूतौ ।
 एको नरगतस्वाम्यन्य एकस्याममर्थः । ७०४ ॥
 मज्जनशाघनौघे पद आत्मा न स्थापितौ यैः ।
 सुममथा ये न परोपकारिणस्तेरपि न किमपि ॥ ७०५ ॥

कमल-पद्धतिः ।

अधःकृतकाण्टकानां (दर्जनानां) प्रकटितकोशानां मित्रमंमुखानां ।
 मखि गणवतां कथं कमले वमतु न खलु कमला (श्रीः) ॥ ७०६ ॥
 अन्योन्यलघ्नकृतपत्रपरिजने (अज्ञानलघ्नकृतपात्रपरिजने) निहत-
 गुरुजटाजाले ।
 मित्रालोकनसुखिते कमले कथं वमतु न खलु कमला ॥ ७०७ ॥

पयडियकोसगुण्डे तह य कुलीणे सुपत्तपरिवारे ।
 एवंविहे वसन्तौ कमले कमले कयत्या मि ॥ ७० ८ ॥
 जडमंवाहियफहम — त्तणस्स निक्कवियनियगुणोहस्स ।
 रे कमल तुज्झ कमला निवसद रत्ताण पत्ताण ॥ ७० ९ ॥
 जह पलहिगुणा परिक्खि — इकायणे तह नु कमल जइ तुज्झ ।
 ता इह मयले लोए का उवमा तुह ठविज्जन्ति ॥ ७१ ० ॥

कमलनिन्दावज्जा ।

अन्निथालावे वियम — न्तकमल कलिओ मि रायहंसेहि ।
 ता सुन्दरं न होहौ तुज्झ फलं कालपरिणामे ॥ ७१ १ ॥
 अण्णा परं न थाणमि नूणं मण्णो मि लक्खिपरियरिओ ।
 उज्जलममुहो पेक्कह ता वयणं पि ऊ न ठावेद ॥ ७१ २ ॥
 लक्खौण परिगहिया उड्डुमुहा जद न ऊन्ति ता पेक्क ।
 जेहि चिय उड्डुविया तं चिय नालं न पेक्कन्ति ॥ ७१ ३ ॥
 लक्खिनिज्जयत्तणत्ता णवयण गुणिणो मयाणल्लगस्स ।
 नियनालस्स वि विमुहो ता पङ्कय कस्स ममुहो मि ॥ ७१ ४ ॥
 वड्डावियकोमो जं मि कमल परिभोमिणहि पत्तहिं ।
 अक्खुता लक्खिवओ तं चिय नामं पि हारिहिमि ॥ ७१ ५ ॥
 मित्तो भूरो कयप त्तपरियरो लक्खियालओ कमलो ।
 पयहौणस्स महारो केणावि न मक्खिओ निमिमं ॥ ७१ ६ ॥
 मरमाण सूरपरिमं — ठियाण कमलाण कीम उवथारो ।
 उक्कयमूला सुरा — न्तपङ्कया कह न संटविया ॥ ७१ ७ ॥

प्रकटितकोशगुणाद्ये तथा च कुलौने सुपत्नपरिवारे (सुपात्र०) ।

एवंविधे वसन्ती कमले हे कमले ह्यतार्यासि ॥ ७०८ ॥

जडमंवाहितपदुषत्वस्य निङ्गुतनिजगुणौघस्य ।

रे कमल तव कमला निवसति रक्तानां पत्राणां (पात्राणां)

॥ ७०९ ॥

यथा कर्पासगुणाः परिच्छिद्रच्छादने तथाहो कमल यदि तव ।

तत इह सकले लोके काउपमास्तव स्याथन्ते ॥ ७१० ॥

कमलनिन्दा-पद्धतिः ।

अन्धालापे (अलौकिकं ?) विकसन्कमल कलितोऽसि राजहंसैः ।

ततः सुन्दरं न भविष्यति तव फल कालपरिणामे ॥ ७११ ॥

अत्मानं परं च न जानौषे नूनं मगुणो मि लक्ष्मौपरिकरितः ।

उज्ज्वलमम्रहः(!) पश्यत ततो वदनमपि खलु न स्यापयति ॥ ७१२ ॥

लक्ष्म्या परिगृहीतान्धूर्ध्वमुखानि यदि न भवन्ति ततः पश्य ।

येरेवोर्ध्वोक्तानि तान्येव नालानि न पश्यन्ति ॥ ७१३ ॥

लक्ष्मौनिलयनोत्तानवदन गुणिनः मदानुलग्नस्य ।

निजनालस्यापि त्रिमुखस्ततः पङ्कज कस्य संमुखोऽसि ॥ ७१४ ॥

वर्धितकोशो यदसि कमल परिशोषितः पत्रैः ।

आस्तां तावन्नक्ष्मौपदं तदेव नामापि हारिष्यसि ॥ ७१५ ॥

मित्रं सूर्यः ह्यतपत्रपरिकरो लक्ष्म्यालयः कमलः ।

पटहौनस्य सधारः केनापि न शक्ते' निमिषं ॥ ७१६ ॥

मरसानां सूर्यपरिसंस्थितानां कमलानां कौटुगुपकारः ।

उत्खातमूलाः शूश्र्वन्तः पङ्कजाः कथं न मंस्यापिताः ॥ ७१७ ॥

हंसममाणवज्जा ।

कृण्डज्जइ हंस मर कत्तो वामो परम्भुहे दिव्वे ।
 जाव न ठवेद चल्णे कृडवओ मत्थए एण्हिं ॥ ११८ ॥
 पढम चिय जे विगया घणागमे माऊ ताण हंमाणं ।
 जेहि न दिट्ठं उच्चा - मणट्ठियं खलवयकुडुम्भं ॥ ११९ ॥
 इयरविहङ्गमपयप न्तिचित्तला जत्थ पुलिणपेरन्ता ।
 तत्थ मरे न ऊ जत्तं वमियन्त्त रायहंमाणं ॥ १२० ॥
 विविहविहङ्गमनिवहं - ण मण्डयं पेच्छिऊण कमन्तवणं ।
 मुक्क माणअरिए - हि माणमं रायहंसेहिं ॥ १२१ ॥

चक्रवायवज्जा ।

अद्दत्थमिए सूरु जे दूकं होद चक्रवायस्स ।
 तं होउ तुह रिऊण अहवा ताणं पि मा होउ ॥ १२२ ॥
 भूमौगय न चत्ता सूरु दट्टूण चक्रवाएण ।
 जौयगल व्व दिक्खा मुणालिया विरहभौएण ॥ १२३ ॥
 अगि व्व पउममणं चिय व्व नलिणी मडो व्व अण्णाणं ।
 चक्केण पियाविरहे ममाणमरिमं मरं दिट्ठं ॥ १२४ ॥
 आभामिज्जइ चक्को जलगयपडिबिम्बटंमणामाए ।
 त पि हरन्ति तरङ्गा पेच्छह निउणत्तणं विहिणो ॥ १२५ ॥
 आभन्ति मङ्गमामा गमन्ति रयणिं सुहेण चक्काया ।
 दियहा न ऊन्ति विशो - यकायरा कह नु वोल्हन्ति । १२६ ॥

हंससमान-पद्धतिः ।

यज्यते हंस मरः कुतो वामः पराङ्मुखे देवे ।
 शत्रुं स्थापयति चरणौ कूटबको मस्तक इटानौ ॥ ७१८ ॥
 प्रथममेव ये विगता घनागमे माधु तेषां हंसानां ।
 येन दृष्टमुच्चासनास्थितं खलबककुटुम्बं ॥ ७१९ ॥
 इतरविहङ्गमपदर्पाङ्गुलिचित्रला यत्र पुलिनपर्यन्ताः ।
 तत्र मरमि न खलु युक्तं वमितव्यं राजहंसानां ॥ ७२० ॥
 विविधविहङ्गमनिवहेन मण्डितं प्रेक्ष्य कमलवन ।
 मुक्तं मानभूतैर्मानसं राजहंसैः ॥ ७२१ ॥

चक्रवाक-पद्धतिः ।

अधास्तमिते सूर्ये यद्दुःखं भवति चक्रवाकस्य ।
 नङ्गवत् तत्र रिपुणामथवा तेषामपि सा भवत् ॥ ७२२ ॥
 भूमिगतं न त्यक्त्वा सूर्ये दृष्ट्वा चक्रवाकेन ।
 जौवागला टत्तेव मृणालिका विरहभोतेन ॥ ७२३ ॥
 आग्रिवि पद्मषण्डं चित्तव नखिनीं मृतकमिवात्मा ।
 चक्रेण प्रियाविरहे अशानमदृश मरो दृष्टं ॥ ७२४ ॥
 आश्वास्यते चको जलगतप्रतिबिम्बदृग्गनाशया ।
 तामपि हरन्ति तरङ्गाः पश्यत निपुणत्वं विधेः ॥ ७२५ ॥
 आसते मङ्गमागा गमयन्ति रजनौ सुखेन चक्रवाकाः ।
 दिवसा न च भवन्ति वियोगकातराः कथं नु व्यतिक्रामन्ति ॥ ७२६ ॥

अनियं जम्बेद जणो अं पेम्भं होद अत्यलोहेण ।
 सेवालजीवियाणं कम्मो धणं चक्कवायाणं ॥ ७२ ७ ॥

चन्दणवज्जा ।

सुभिएण निहमिएण वि तह कह वि ऊ चन्दणेण महमहियं ।
 मरमा वि कुसुममाला जह जाया परिमल्लविसास्का ॥ ७२ ८ ॥
 परसुच्छेयपहरणे — ण निहमणे नेय उञ्झिया पयई ।
 चन्दण मल्लयमीमो तेण तुमं वन्दए लोओ ॥ ७२ ९ ॥
 उत्तमकुलेसु जम्भं तुह चन्दण तरुवराण मञ्ज्झि ।
 दञ्जोहाण खन्नाण य निच्चं चिय तेण अणुरत्तो ॥ ७३ ० ॥
 एको चिय दोमो ता — रिमस्स चन्दणदमस्स विहिघडिओ ।
 जीसे दट्टभुयङ्गा खणं पि पासं न मेष्णन्ति ॥ ७३ १ ॥
 बज्जतरुवराण मञ्ज्झे चन्दणविडवो भुयङ्गदोसेण ।
 किञ्जद निरावराहो माऊ अ अमाऊमङ्गेण ॥ ७३ २ ॥

वडवज्जा ।

जाओ मि कौस पन्थे अहवा जाओ मि कौस फल्लिओ मि ।
 अह फल्लिओ मि महादम ता मउणविडम्भणं सहसु ॥ ७३ ३ ॥
 नौरमकरौरखरखद — रमङ्कुले विममसमिमह्हेसे ।
 का होञ्ज गई पहिया -- ण अं सि वडपायव न होन्तो ॥ ७३ ४ ॥
 भूमौगुणेण वडपा — यवस्स अइ तुङ्गिमा इहं होद ।
 तह वि ऊ फलाण रिद्धी होसइ बीयाणुसारेण ॥ ७३ ५ ॥

कलोकं जल्पति जनो यत्प्रेमा भवत्यर्थलोभेन ।

गंवालजीविकानां कुतो धनं चक्रवाकानां ॥ ७२ ० ॥

चन्दन-पद्धतिः ।

शोषितेन निघर्षितेनापि तथा कथमपि खलु चन्दनेन प्रसृतं ।

मरुसापि कुसुममाला यथा जाता परिमलविल्लक्षा । ७२८ ॥

परशुच्छेदप्रहरणेन निघर्षणेनैव त्यक्ता प्रकृतिः ।

चन्दन मंनतशिरास्तेन त्वां वन्दते लोकः ॥ ७२९ ॥

उत्तमकुलेषु जन्म तव चन्दन तरुवराणां मध्ये ।

द्विजिज्ञानां खलानां नित्यमेव तेनानुरक्तः ॥ ७३० ॥

एक एव दोषस्तादृशस्य चन्दनद्रुमस्य विधिघटितः ।

यस्य(!) दृष्टभुजङ्गाः क्षणमपि पाशै न मुञ्चन्ति ॥ ७३१ ॥

बहुतरुवराणां मध्ये चन्दनविटपो भुजङ्गदोषेण ।

क्विक्षते निरपराधः साधुरिवासाधुमङ्गेन ॥ ७३२ ॥

वट-पद्धतिः ।

जातोऽसि किं पथ्यथवा जातोऽसि किं फलितोऽसि ।

अथ फलितोऽसि महाद्रुम तदा शकुनविडम्बनां महस्य ॥ ७३३ ॥

नौरमकरौरस्वरस्वदिरमङ्गले विषमशमीमरुद्देशे ।

का भवेद्गतिः पथिकानां यदि वटपादप नाभविष्यः ॥ ७३४ ॥

भूमिगुणेन वटपादपस्य यदि तुङ्गत्वमिह भवति ।

तथापि खलु फलानामृद्धिर्भविष्यति बीजानुसारेण ॥ ७३५ ॥

तालवज्जा ।

किं ताल तुञ्ज तुङ्ग — क्षण गयणद्वुद्वुमगेण ।
 कृहजलणतावियेहि वि उवहंष्यमि जं न परिणहिं ॥ १३६ ॥
 कायारहियस्स निरा — मयस्स दूरथरटावियफलस्स ।
 दोसेहि ममा जा का — वि तुङ्गिमा तुञ्ज रे ताल ॥ १३७ ॥
 जेहिं नौओ वड्ढिं तालो मयमलिलदाणसेवाए ।
 नस्सेव जो न फलिओ मो फलिओ कह नु अन्नस्स ॥ १३८ ॥

पलामवज्जा ।

मउलन्तस्स य मुक्का तुञ्ज पलामा पलाम मउणेहिं ।
 जेण मङ्गमामममए नियवयणं झत्ति मामलियं ॥ १३९ ॥
 अक्खउ ता फल्लनिवहं फल्लणटियहस्सि कलुमियं वयणं ।
 दय कलिऊण पलामो झडत्ति मुक्को मपत्तेहिं ॥ १४० ॥
 दट्टूण किंसुयामा — हा तं बालाए कौम वेलविओ ।
 अहवा न तुञ्ज दोमो को न ऊ कलिओ पलासेहिं । १४१ ॥
 गुहविहववित्यरुत्थ — मिगे वि किविणस्सि अत्थिणो विह्वला ।
 भण फलिए वि पलासे मणोरंहा कस्स जायन्ति ॥ १४२ ॥
 मच्चं पलाम जं फु — मिओ मि फलिओ मि रहनिउञ्जेसु ।
 जइ होज्ज सुवज्जफलो मणं पि ता तुञ्ज को मुक्को ॥ १४३ ॥

ताल-पद्धतिः ।

किं ताल तव तुङ्गत्वेन गगनार्धरुद्धमार्गण ।
 ज्वाञ्जलनतापितैरप्युपगच्छसे यन्न पथिकैः ॥ १०६ ॥
 कायारहितस्य निराश्रयस्य दूरतरदर्शितफलस्य ।
 दोषैः समं यत्किमपि तुङ्गत्वं तव रे ताल ॥ १०७ ॥
 येर्नातो वृद्धिं तालः शतमल्लिलटानसेवया ।
 तस्यैव यो न फलितः स फलितः कथं नु अन्यस्य ॥ १०८ ॥

पलाश-पद्धतिः ।

मुकुलयतश्च मुक्तास्तत्र पलाशाः पलाश शकुनैः ।
 येन मधुमामममये निजवदन झटिति श्यामलितं ॥ १०९ ॥
 आस्तां तावत्फलनिवहः फलनदिवसे कल्पितं वदनं ।
 इति कलयित्वा पलाशो झटिति मुक्तः स्वपत्नैः ॥ ११० ॥
 दृष्ट्वा किंशुकशाखास्त्वं बालया किं वञ्चितः ।
 अथवा न तव दोषः को न खलु क्लितः पलाशः ॥ १११ ॥
 गुरुविभवविस्तरोत्तम्भनशीलेऽपि हृपणेऽर्थिनो विफलाः ।
 भण फलितेऽपि पलाशे मनोरथाः कस्य जायन्ते ॥ ११२ ॥
 मन्थं पलाश यत्पुष्पितोऽसि फलितोऽसि रहोनिकुञ्जेषु ।
 यदि भवेः सुखाद्यफलो मनागपि ततस्तत्र किं मन्थं ॥ ११३ ॥

वडवाणलवज्जा ।

मांमणमई उ निवमसु वडवाणल सुणद जाव न समुद्धो ।
 जाव य जाणिहिद फुडं ता न तुमं नेय भुवणयलं ॥ ७४४ ॥
 का मममौषी तियमि — न्दयाण वडवाणलस्स मरिमंमि ।
 उवममियमिहौपमरो मयरहरो इन्धणं जस्स ॥ ७४५ ॥

रयणायरवज्जा ।

रयणायरेण रयणं परिमुक्कं जइ वि अमुणियगणेण ।
 तह वि ऊ मरगयखण्डं जत्य गयं तत्य वि महग्घं ॥ ७४६ ॥
 जलणिहिमुक्केण वि कु — त्युहेण पत्तं मुरारिवच्छयलं ।
 तेण पुण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्टविश्रां ॥ ७४७ ॥
 मा दोमं चिय गेण्हह विरले वि गुणे पमंसह जणस्स ।
 अक्कपउरो वि उवहौ भण्हद रयणायरो लोए ॥ ७४८ ॥
 वेलामहल्लकको — लपेणियं जइ वि गिरिणदं पत्तं ।
 अणुसरद मगलगं पुणो वि रयणायरे रयणं ॥ ७४९ ॥
 लच्छौ ष विणा रयणा — थरस्स गम्भीरिमा तह च्चैव ।
 मा लच्छौ तेण विणा भण कस्स न मन्दिरं पत्ता ॥ ७५० ॥
 वडवाणलेण गहिओ महिओ, सुरासुरेहिं मयलेहिं ।
 लच्छौ उवहि मुक्को पेच्छह गम्भीरिमा तस्स ॥ ७५१ ॥
 जलणं जलं च अमियं विसं च कण्हो मदा नवो च्चैव ।
 खौरोयहि तुज्झ तहा परमहिमा अहिययहियथरो ॥ ७५२ ॥

वडवानल—पद्धतिः ।

शोषणमतिनिवम वडवानल जानाति यावन्न समुद्रः ।
यावत्समुद्रो ज्ञास्यति स्फुटं तावन्न त्वं नैव भुवनतलं ॥ ७४४ ॥
का स्यर्धा त्रिदशेन्द्राणां वडवानलेन सह ।
उषशमितशिखिप्रसरौ मकरगृह इन्धनं यस्य ॥ ७४५ ॥

रत्नाकर—पद्धतिः ।

रत्नाकरेण रत्नं परिमुक्तं यद्यप्यज्ञातगुणेन ।
तथापि खलु मरकतखण्डं यत्र गतं तत्रापि महार्घं ॥ ७४६ ॥
जलनिधिमुक्तेनापि कौस्तुभेन प्राप्तं सुरारिवचःस्तलं ।
तेन पुनस्तस्य स्थाने न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७४७ ॥
मा दोषमेव गृह्णीत विरलानपि गुणान् प्रशंसत जनस्य ।
अक्षप्रचुरोऽप्युदधिः कथ्यते रत्नाकरो लोके ॥ ७४८ ॥
वैलापृथुलकम्बोलप्रेरितं यद्यपि गिरिणदौ प्राप्तं ।
अनुसरति मार्गलग्नं पुनरपि रत्नाकरे रत्नं ॥ ७४९ ॥
लक्ष्म्या विना रत्नाकरस्य गम्भीरता तथैव ।
मा लक्ष्म्यौक्तेन विना भण कस्य न मन्दिरं प्राप्ता ॥ ७५० ॥
वडवानलेन गृहीतो मथितः सुरासुरैः सकलैः ।
लक्ष्म्योदधिर्मुक्तः पश्यत गम्भीरतां तस्य ॥ ७५१ ॥
ज्वलनं जलं चामृतं विषं च कृष्णः सदा नव एव ।
चौरोदधे तव तथा परमहिमाधिकोऽधिकतरः ॥ ७५२ ॥

रयणेहि निरन्तरपु — रिणहि रयणायरस्स न ऊ गब्बो
 करिणो मुत्ताहल्लमं — मण वि मयभिञ्जला दिट्ठी ॥ ७५३ ॥
 अणवरथं देन्तस्स वि तुट्ठन्ति न मायरे वि रयणादं ।
 पुण्णकणण खिञ्जद न ऊ लच्छो चायभोएहिं ॥ ७५४ ॥
 रयणायरस्स न ऊ हो — इ तुच्छिमा निग्गएहि रयणेहिं ।
 तह वि ऊ चन्दमरिच्छा विरला रयणायरे रयणा ॥ ७५५ ॥
 रयणायरचत्तेण वि पत्तं चन्देण हरह तिलयत्तं ।
 तेण उण तस्स ठाणे न याणिमो को परिट्ठविञ्चो ॥ ७५६ ॥
 जइ वि ऊ कालवसेण ममौ ममुदाओ कह वि विक्कुडिओ ।
 तह वि ऊ तस्स पयावं आणन्दं कुणइ दूरे वि ॥ ७५७ ॥
 रयणाइ सुराण मम — ष्णऊण वडवाणल्लस्स कुहियत्तं ।
 अष्सा देन्तेण तए ममुद मुदाइयं भुवणं ॥ ७५८ ॥
 अत्थि अमह्वा मह्वा धवला रयणायरस्स संभया ।
 न ऊ ताण मट्ठलद्धी जा जाया पञ्चजन्नस्स ॥ ७५९ ॥
 जाएण तेण धवलौ — कओमि नूणं ममुद मह्वेण ।
 अत्थिन्तेण हत्थं पमारियं जस्स कण्हेण ॥ ७६० ॥

समुहनिन्दावज्जा ।

माहौणामयरयणो अमरमरोर च भुवणमकरेल्लो ।
 उच्चमिरौहि न लज्जमि लहरौहि तरङ्गिणीनाह ॥ ७६१ ॥
 रयणायर त्ति नामं वहन्त ता उवहि किं न सुमिओ सि ।
 मण्णे न जाणवन्तौ अत्थत्यी जं गथा पारे ॥ ७६२ ॥

रत्नान्तरपरितै रत्नाकरस्य न खलु गर्वः ।
 क्रूरिणो मुक्ताफलसंग्रहेऽपि मदविह्वला दृष्टिः ॥ ७५३ ॥
 अनवरत ददतोऽपि चौथन्तं न मागरेऽपि रत्नानि ।
 पृण्यलयेण लौयते न खलु लक्ष्मौस्त्यागभोगाभ्यां ॥ ७५४ ॥
 रत्नाकरस्य न खलु भवति तुच्छत्व निर्गतै रत्नैः ।
 तथापि खलु चन्द्रमदृत्ताणि विरलानि रत्नाकरे रत्नानि ॥ ७५५ ॥
 रत्नाकरत्यक्तेनापि प्राप्त चन्द्रेण हरस्य तिलकत्वं ।
 तेन पनप्तस्य स्थाने न जानीमः कः परिस्थापितः ॥ ७५६ ॥
 यद्यपि खलु कालवगेन शशी ममुद्रात्कथमपि विरहितः ।
 तथापि खलु तस्य प्रतापमानन्दं करोति दूरेऽपि ॥ ७५७ ॥
 रत्नानि सुरेभ्यः समर्थं वडवानलस्य क्षुधितस्य ।
 आत्मानं ददता त्वया ममुद्र मुद्राङ्गिन भुवनं ॥ ७५८ ॥
 मन्त्रमङ्गाः शङ्खा धवला रत्नाकरे मभृताः ।
 न खलु तेषां शब्दलक्ष्मिणा जाता पाञ्चजन्यस्य ॥ ७५९ ॥
 जातेन तेन धवलौकृतोऽसि नृनं ममुद्र शङ्खेन ।
 अर्थित्वेन हस्तः प्रमारितो यस्य कृष्णेन ॥ ७६० ॥

समुद्रनिन्दा—पङ्क्तिः ।

स्वाधीनामृतरत्नोऽमरमरङ्ग च भुवनमकुर्वन् ।
 उन्नमनशौलाभिर्न लज्जसे लहरीभिस्तरङ्गिणीनाथ ॥ ७६१ ॥
 रत्नाकर इति नाम वहन्तत उद्धे किं न शुष्कोऽसि ।
 मध्यं न यानवर्तिनोऽथार्थिनो यद्गताः पारे ॥ ७६२ ॥

उवहि लहरौहि गव्विर — गज्जन्तो किं न दौह सुमिओ सि ।
 जीसे गिण्णपिवामा वल्लन्ति वि वरम्भुहा पहिया ॥ ७६३ ॥
 मायर लज्जाए कह न मुओ चिन्ताए कह न विसओ ।
 पद उल्ले बोहित्यय — हि किओ जलसंगहो अओ ॥ ७६४ ॥
 बद्धो मि तुमं पीओ मि पव्वयं लद्धिओ मि तं उवहि ।
 किं गज्जमि अलियजए न लज्जसे उयहि किं भणिमो ॥ ७६५ ॥
 निद्धोयउटयकद्धिर पत्थिय मा वच्च मायरो एम ।
 जत्थ नियत्तद तण्हा अन्न चिय ते मरुट्टेमा ॥ ७६६ ॥

सुवस्सवज्जा ।

जल्लणपवेमो चामो — थरस्स कह महि न ज्जण काउं ।
 हद्धो जस्स परिक्ख — न्ति पत्थरा नवरि गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥
 जल्लणडङ्गणेण न तथा पत्थरघसणेण खण्डणे तह य ।
 गज्जाहलममत्तुल्लणे जं दक्कं होद कणयस्स ॥ ७६८ ॥
 झूरिज्जद किं न जए किं न जरा आवए अकालस्मि ।
 जह मग्गकर तुल्लद खल्लो निरग्गरो कच्चणं खण्डं ॥ ७६९ ॥
 नाराय निरग्गकर लो — हवन्त दोमुह य तुज्ज किं भणिमो ।
 गज्जाए मम कणय तोलन्तो कह न लज्जेमि ॥ ७७० ॥
 जह कणय तह पाडिमा — णपत्थरं पेच्छ तुल्लद नाराओ ।
 अहवा निरग्गराणं गुणदोसत्रियारणा कत्तो ॥ ७७१ ॥

उदधे लहरौभिर्गर्वाद्बह्वनशौलगर्जन् किं न दीर्घं शुष्कोऽसि ।
यस्माद्भीष्मपिपामा वल्लभ्यपि पराङ्मुखाः पथिकाः ॥ ७६३ ॥
मागर लज्जया कथं न मृतश्चिन्तया कथं न त्रिषलः ।
त्वयि सत्यपि प्रवहणस्थितैः कृतो जलमंग्रहोऽन्यः ॥ ७६४ ॥
बद्धोऽसि त्वं पीतोऽसि पर्वतं लङ्घितोऽसि त्वमुदधे ।
किं गर्जसेऽस्त्रीकजगति न लज्जसे उदधे किं भणामः ॥ ७६५ ॥
निर्धौतोऽककाङ्क्षणशौल पथिक मा व्रज मागरोऽयं ।
यत्र निवर्तते तृष्णान्य एव ते मरुतदृग्नाः ॥ ७६६ ॥

सुवर्ण—पङ्क्तिः ।

ज्वलनप्रवेशश्चामीकरस्य कथं मखि न युज्यते कते ।
हा धिग्गस्य परौजयन्ति प्रस्तराः केवलं गुणनिवहं ॥ ७६७ ॥
ज्वलनदहनेन न तथा प्रस्तरघर्षणेन खण्डने तथा च ।
गुञ्जाफलममत्तुलने यद्दुःखं भवति कनकस्य ॥ ७६८ ॥
खिद्यते किं न जगति किं न जरागच्छत्यकाले ।
यथा मात्सर्यमूलयति खटिकां निरक्षरः काञ्चनखण्डं ॥ ७६९ ॥
नाराच निरक्षर लोहवन्दिमुख च तत्र किं भणामः ।
गुञ्जाफलेन समं कनकं तोलयन् कथं न लज्जसे ॥ ७७० ॥
यथा कनकं तथा प्रतिमानप्रस्तरं पश्य तोलयति नाराचः ।
अथवा निरक्षराणां गुणदोषविचारणा कुतः ॥ ७७१ ॥

आदित्तवज्जा ।

भमिअं भि भममि भमिहिमि अणुदिणु पाममि मेरुमिहरस्स
 जद पावमि कञ्चणमा — मयं पि ता सूर सूरु म्मि ॥ ७७० ॥
 वियलियतेण वि मम — हरेण जह दमिअो दिणे अण्णा ।
 तह जद रयणोप तुमं ता मच्चं सूर सूरु म्मि ॥ ७७१ ॥
 उयणं भुवणक्कमणं अत्यमणं एकदिवममज्झमि ।
 सरस्स वि तिन्नि दसा का गणणा दयरलोयस्स ॥ ७७४ ॥

दौवयवज्जा ।

मगणो नेहमउणो लोदको लोयनोयणाणन्दो ।
 नामियतमोहपमरो किं सुयणो नेह जोदरको ॥ ७७५ ॥
 जोदरको गिलद तम तं चिय उगिलद कज्जलमिसेणं ।
 अहता सुद्धमहावा हियण कलमं न धारेन्ति ॥ ७७६ ॥
 निययालणस्स मलिणा कुणन्ति मलिणत्तणं जइच्छाए ।
 गणनेहकन्तिजत्तय न जज्जण तुज्झ जोदरको ॥ ७७७ ॥
 नियगणनेहखयंकर मलिणं निययाल्लयं कुणन्तस्स ।
 जोदरको तुज्झ काया परिचत्ता तेण सुयणेहिं । ७७८ ॥
 किं तुज्झ पहाप किं गणण किं दौव तुज्झ नेहेण ।
 काय जस्स विभिद्रा दूरे वि चयन्ति निन्दन्ता ॥ ७७९ ॥

आदित्य—पङ्क्तिः ।

भ्रान्तोऽसि भ्रमसि भ्रमिष्यस्यनुदिवसं पार्श्वं मेरुशिखरस्य ।
यदि प्राप्नोषि काञ्चनमाषकमपि ततः सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७२ ॥
विगलिततेजसापि शशधरेण यथा दर्शितो दिन आत्मा ।
तथा यदि रजन्यां त्वं ततः सत्यं सूर्यं सूर्योऽसि ॥ ७७३ ॥
उदयो भुवनाक्रमणमस्तमनमेकदिवसमध्ये ।
सूरस्यापि तिस्रो दशाः का गणनेतरलोकस्य ॥ ७७४ ॥

दीपक—पङ्क्तिः ।

मगुणः स्नेहसंपूर्णं आलोकवाक्त्रोक्तलोचनान्दः (मवर्तिकः तैल
मपूर्णः उद्धोतयुक्तः) ।
नाशिततमश्रोघप्रसरः किं सुजनो न हि ज्योतिष्कः ॥ ७७५ ॥
ज्योतिष्को गिलति तमस्तदेवोद्गलति कज्जलमिर्षण ।
अथवा शङ्खभावा हृदये कलषं न धारयन्ति ॥ ७७६ ॥
निजालयेषु मलिनाः कुर्वन्ति मलिनत्वं यदृच्छया ।
गणस्नेहकान्तियुक्तं न युज्यते तव ज्योतिष्क ॥ ७७७ ॥
निजगुणस्नेहलयंकर मलिनं निजालयं कुर्वतः ।
ज्योतिष्क तव काया परित्यक्ता तैः सज्जनैः ॥ ७७८ ॥
किं तव प्रभया किं गुणेन किं दीप तव स्नेहेन ।
कायां यस्य विशिष्टा दूरेऽपि त्यजन्ति निन्दन्तः ॥ ७७९ ॥

पियोस्त्रासवज्जा ।

॥ ३० ॥ विणा पियमा — णुमेण वज्जयाद् ऊन्ति दुरकादं ।
 आन्तस्सो रणरणओ निदा पुलओ मसज्जसओ ॥ ७८० ॥
 एङ्गेण विणा पियमा — णुमेण मभावनेहभरिएणं ।
 जणमङ्कुला वि पुहवी अब्बो रणं व पडिहाद् ॥ ७८१ ॥
 मो क्तय गओ मो सुय — णवल्लहो मो सुहाण मयल्लणी ।
 मो मयणग्गिविणाओ मो भो सोमेद् मह हिययं ॥ ७८२ ॥
 मो होहिद्द को वि दिणो जत्थ पिओ बाङ्गपन्नरविल्लीणो ।
 रद्दरहमखेयस्सिओ निज्जुरद्द पवामदस्कादं ॥ ७८३ ॥
 आविहिद्द पिओ चुम्बिहि — द निद्रुरं चुम्बिऊण पुष्किहिद्द ।
 द्दए कुमल त्ति तुमं नमो नमो ताण दिवमाणं ॥ ७८४ ॥
 धन्नं तं चेव दिणं मा रयणी मयल्लरकणमउल्ला ।
 अमयं तं पि मुज्जत्तं जत्थ पिओ झत्ति टोमिहिद्द ॥ ७८५ ॥
 दूरयरदेमपरिसं — ठियस्स पियमङ्गमं महन्तस्स ।
 आमाबन्धो हिय मा णमस्स अवल्लम्बण जीवं ॥ ७८६ ॥
 हिययट्ठिओ वि सुहवो तह वि ऊ नयणाण होद्द दप्पेक्को ।
 पेक्कह विहिणा न कया मह हियए जालयगवस्का ॥ ७८७ ॥

दोमियतज्जा ।

॥ ३१ ॥ लण्हं वज्जसु — त्तरन्दय कडियलम्बि सुहजणयं ।
 तह वामं च महग्घं दोमिय कडिक्कह पडिहाद् ॥ ७८८ ॥

प्रियोस्नास—पङ्क्तिः ।

एकेन विना प्रियमानुषेण बहूनि भवन्ति दुःखानि ।
 आनस्यं रणरणकोऽमिद्रा पुलकः समाध्वसः ॥ ७८० ॥
 एकेन विना प्रियमानुषेण सङ्गावस्त्रेहभृतेन ।
 जनसूक्त्यापि पृथ्व्यहोऽरण्यमिव प्रतिभाति ॥ ७८१ ॥
 म कुत्र गतः म सुजनवल्लभः म सुखानां शतखानिः ।
 म मदनाग्निविनाशकः म स शोषयति मम हृदयं ॥ ७८२ ॥
 म भविष्यति कोऽपि दिवसो यत्र प्रियो बाहुपञ्जरविलौनः ।
 रतिरभसस्त्रेदखिन्नः प्रचरति प्रवासदुःखानि ॥ ७८३ ॥
 आगमिष्यति प्रियः चुम्बिष्यति निष्ठुरं चुम्बित्वा प्रक्ष्यति ॥
 दयिते कुशलेति त्वं नमो नमस्तेभ्यो दिवसेभ्यः ॥ ७८४ ॥
 धन्यं तदेव दिनं सा रजनौ सकललक्षणसंपूर्णा ।
 अमृतं मोऽपि मुहुर्तो यत्र प्रियो झटिति द्रक्ष्यते ॥ ७८५ ॥
 दूरतरदेशपरिसंस्थितस्य प्रियसङ्गमं महतः ।
 आशाबन्ध एव मानुषस्यावलम्बते जौवं ॥ ७८६ ॥
 हृदयस्थितोऽपि सुभगस्तथापि खलु नयनयोर्भवति दृष्येच्चः
 प्रेक्षत विधिना न कृता मम हृदये जानकगवाक्षाः ॥ ७८७ ॥

दोसिय—पङ्क्तिः ।

दौर्घं स्रच्छां बङ्गसूत्रविपुलं कटितले सुखजनकं ।
 तथा वासस्य महार्घं दोसियाधोवस्त्रमस्त्रभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८८ ॥

माणविहणं हन्वी — ष्ठ ङोडयं मिलधोयगयकारं
 जं वसणं न सुहावद् सुय दूरं नमयाडं तं ॥ ७८८ ॥
 पम्पुहसुत्तं अट्टी — सुहावयं जणियरायपुलदङ्गं ।
 दोमिय दिक्कन्तं पि ड नारङ्गं अन्ह पडिहाइ ॥ ७८९ ॥
 जं पस्काऱियसारं जं गहयं चैव खममहग्घं च ।
 तं दोमिय अन्हाणं दंमिक्कउ किं विथारेण ॥ ७९० ॥
 दोमिय घणगुणमारं सुविणौयं सुट्टु मोहमंजणयं ।
 दंमहि मा कुण खेयं तं अन्ह जणेइ परिओमं ॥ ७९१ ॥
 जह पढमे तह दीसइ अनमाणे माडयस्स निव्वहणं ।
 तं फुट्टु अन्ह नियमे दोमिय फुट्टं पि पडिहाइ ॥ ७९२ ॥

इय कइयणेहि रइए वज्जालए मयललोयभिट्टिए ।
 पत्यावे गोट्टिट्टिय — दंक्कियगाहा पडिक्कन्ति ॥ ७९३ ॥
 एयं वज्जालगं ठाणं गहिऊण पढइ जो को वि ।
 निथठाणे पत्यावे गुरुत्तणं लहइ सो पुरिमो ॥ ७९४ ॥

मानविहीनं रुद्रत्वेन ह्रस्वं शिलाघौतगतच्छायं ।
 यद्वसनं न सुखयति सुञ्च दूरं नर्मदातटे तत् ॥ ७८८ ॥
 प्राङ्मुखसूत्रमस्थिसुखजनकं जनितरागपुलकितं ।
 दोषिय दौयमानमपि खलु नारङ्गमस्मभ्यं प्रतिभाति ॥ ७८९ ॥
 यत्प्रचालितसारं यद्गुरुकं चैव महद्गर्हाघं च ।
 तद्दर्शयतां दोषियाम्मभ्यं किं विचारेण ॥ ७९० ॥
 दोषिय घनगुणसारं सुविनीतं सुष्ठु शोभासंजनकं ।
 दर्शय मा कुरु खेदं तदस्माकं जनयति परितोषं ॥ ७९१ ॥
 यथा प्रथमे तथा दृश्यतेऽवसाने शाटकस्य निर्वहणं ।
 तत्स्फुटमस्मभ्यं नितम्बे दोषिय स्फुटितमपि प्रतिभाति ॥ ७९२ ॥

इति कविजनै रचिते वज्जालये मकललोकाभीष्टे ।
 प्रस्तावे गोष्ठीस्थितेऽस्मितगाथाः पद्यन्ते ॥ ७९४ ॥
 इदं वज्जालगं स्थानं गृहीत्वा पठति यः कोऽपि ।
 निजस्थाने प्रस्तावे गुरुत्वं लभते स पुरुषः ॥ ७९५ ॥

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY.

- १ अतदेवतां सरस्वतीं । सर्वज्ञो जिनः ।
- १ २ मच्छान्दिया गाथापक्षे कन्दःशान्त्रं तत्सहिता कामिनौ-
पक्षे कन्दानुवर्तनं गार्हपत्ये पद्यमानानुभूयमाना च ।
- १ ६ यथक्षयार्थिर्भक्ष्यमाणा लघूभवति तथा सर्वेण पद्यमाना
गाथा लघूभवति सर्वाक्षरानुचरणात् ।
- १ ७ एतेषां रसमजानाना देवहृत्का उदरभरयो वधेयाः ।
- ० ८ कन्दं कन्दःशान्त्रं पक्षे कन्दानुवर्तनं ।
- १ १ पूरणगुणसहितार्थानां कर्तिरि षष्ठो तेनोदकेन तस्मिं
न प्रजाम् ।
- १ २ किमपि चिन्तयन् कश्चिन्मकलं वृत्तं तदाध्यास्यामि
कथमित्येवार्थं गृह्येत्वा यास्यामि ।
- ० ४ कन्दं कन्दानुवर्तने च ।
- ० ६ मस्त्रतादपि प्राकृतमतिरिच्यत आबालगोपालप्रसिद्धत्वा-
त्सुगमत्वाच्च तस्य ।
- ३ ० सर्वस्वामिनोऽज्ञतया कन्दोलक्षणविक्रमं गाथादिकं पठतो
ऽवलोक्य पण्डिता अक्षिप्तिकोचनेन तानुपहसन्ति ।
- ४ ० इदमत्रेतिह्य यथा केशरिणि मति मत्तस्यापि हस्तिनो
विस्फूर्जितं न विनमस्तं तथा मत्पुरुषे भुवनमलकुर्वति
कलिकालविलसितं न परिस्फुरति ।
- ४ ६ अथ कथमपि प्रतिपद्यन्ते तदा दुःखैः कृच्छ्रेण तेषां
प्रतिपत्तिः प्रसाररेखामया ।

- ४ ७ उक्तं च दिग्गजकमठकुलाचलफणिपतिविधृतापि चलति
वसुधेयं प्रतिपन्नममलमनसां न चलति पुंसां युगान्तेऽपि
- ४ ८ यथा चन्दनतरुनिष्फलस्तथापि निजशरीरपेषणपङ्केन
दाघार्तानां तापोपशान्तये भवति तद्वद् दुर्गतोऽपि
सृजनो दुःखितानां लोकानां निजशरीरेण ।
- ५ १ नखमांसभेदजनको द्वयोरपि प्रीत्या मिलितयोर्नखमांसयो-
रिव भेदनं विधोजनं जनयतीति जनको) दुर्मुखः
पश्चादन्यत्पूरस्वान्यदादी -- मथा वलितश्चित्तवक्रः -- भेदः
क्रेटनं - मथावलितो मध्ये वक्रौहृतः)
- ५ २ अकुलीनो जारजातो दिमुखो द्विजङ्गः -- यावदेव
भोजनादि दीयते तावन्मधुरो हृष्टः -- अकुलीनोऽस्पृष्ट
भूमिर्यतोऽङ्गे धृत्वा वाद्यते ।
- ५ ३ निर्धर्मा धर्मशब्देन धनुरुच्यते -- स्नानानि आलौढ
वेशास्त्रप्रत्याखीटादीनि ।
- ५ ४ अयमत्र भावो यत्कदाचिक्काचिन्न संघटते तद्वृत्मानमिव
साचाञ्जनपत्ति ।
- ५ ७ परस्य विवरं क्लिष्टं तत्र लब्धलक्षे पक्षे परविवरं अनेन
मूषकादिना कृतं विवरं -- वक्रपरि० सौहृगत्यर्थो
वक्रगमनशीले ।
- ५ ८ अममर्थाणि मन्त्रतन्त्राणि येषु ते -- अकुलीनेभ्यः पक्षेऽष्टौ
नागानां कुलानि तद्भ्रातरिकेभ्यः -- निःफलेभ्यः ।
- ६ १ शुनकपक्षे निर्वर्तितं कार्यं सुरतं तत्र पराङ्मुखानां

स्वभाव एष तेषां कृतसुरता योनिस्थितमेक्ष्णा अपि
पराङ्मुखा भवन्ति ।

१०० यथा हरः सप्तभुवनाधिपतिर्हस्यश्चादि परिहृत्यागतं
वृषभमङ्गौचकार तथा निर्गुणं सगुणमपि पुरुषं महान
प्रतिपद्यत इति ।

८५ समाप्यन्ते म्रियन्ते ।

१०६ विधिना पुराकृतकर्मणा ।

१०५ अयं याचको मामपि याचिष्यते नैतः सन्निति न नौयते ।

१०५ सुन्दरं एयमिति पाठः ।

१०६ पङ्कजलीलां कमलसादृश्यं । विकसति विक्रमं लभते
हस्तपाठ प्रसारयति श्रौताभावात् ।

१०७ सुपत्त्राणि विदुषः ।

१०८ उक्तं च यतः । सेवया धनमिच्छद्भिः सेवकैः पश्य यत्कृतं ।

स्वातन्त्र्यं यच्छरौरस्य मूढेस्तदपि हारितं ॥

१०९ तालस्य शतवर्षे यावटेकदा फलति ।

१०८ अयमत्र भावः । कृष्णमलिनचित्ताः प्रभोरभ्यन्तरस्थिता
विभवजातं भुञ्जते, ये पुनः शुद्धस्वभावान्तं बहिः स्थिता
एव केवलं क्लेशमनुभवन्ति ।

१०९ सेवया पर्याप्तं । अयं भावः धेनुवृषभरालेकधान्येषु
विद्यमानेषु सेवयत्नं ।

१०९ उक्तं च । एको पात्र पयाले बाँओ वंभंडमंडलविन्तगो ।

तदशो रोमफुरतो वल्लिवधे वामणो जयल ॥

- १७८ संचूर्णितश्चासौ विस्तौर्णशोभश्चेति कर्मधारयः ।
- १८७ मा रेवा नर्मदा । करिणीसंधाता गणिकारिकावृन्दानि
- ०१८ मृत इत्यध्याहार्ये ।
- ०१० नन्दने वने । मरुविलमितानि कण्टकिजालभक्षणानि ।
- ०१५ कश्चन युवा कांचनापूर्वां तरुणीमवलोक्य विरुद्धामपि प्र
रामितामनाकल्प्य तामलभमानः शिरो धूनयति थूत्क
रोति च तं तादृशावलोक्य मा रूपवतौ सखीं प्रति ब्रूते ।
- ०१६ इयं मत्सखी रन्तुं मौभाग्ययुक्तरपि युवभिर्न प्रापे त्वद्भा
ग्याच्च स्वयमप्यागतामिमां किमित्यवगणयामि यदन्याम-
वलोकयामि, को नाम तवाग्रह इति ध्वन्यते ।
- ०१७ भावार्थस्त्वयं । कांचन नायिकामागत्य दूतौ वक्ति हे
महौमण्डलस्थितयुवप्रार्थनीये सौभाग्यवति त्वद्विरहे
मकलमपि युवजातं तथा तामत्रमालम्बते यथा द्वित्रेषु
दिनेष्वनिष्टभाग्नविष्यतीति ।
- ०२८ भावार्थः पुनरेषः । हे तामरसाक्षि निर्भरथौवनरमणीये
भवतौ सर्वावयवरूढप्रौढयौवनामवलोक्य सर्वेऽपि युवान-
स्त्वामेवाहमहमिकथा वाञ्छन्तु भविष्यत्प्रौढतादृश्यारूढां
नायिकां प्रति सखीवाक्यमिति ।
- ०२९ अथमभिप्रायोः भवन्तु सर्वा अपि स्त्रियो, यूनाः पुनः
कस्यचित्कर्णान्तविश्रान्तलोचना कुचयुगलपौड्यमानचिबुका
सम्पककलिकागौराङ्गवतीर्णतादृश्या युवतौ रणरणक-
हेतुर्भवति ।

- २०० अयं भावः । कश्चिद्युवानवतीर्णतारुण्यां नायिकां दृष्ट्वा
तामवाच्छंस्तत्स्थोच्यते । हे युवन् किं पराङ्मुख
मंजातो ऽस्यस्याः ? म कोऽपि यौवनभरः ममुल्लसिष्यति
येन सकलनगरनारीरप्यतिशेयत इति ।
- २०१ अयं भावः । कश्चन युवासंपूर्णकुचयुगलां मुग्धां वामाक्षी-
मालोक्य तत्स्थोच्यते । अस्याः सुरतपाण्डत्येन गुणा-
तिशयं ज्ञास्यस्येतां लब्धीं मुग्धां मा जामोरिति ।
- २०४ भावोऽयं । काचन नारी सर्वाङ्गरूपवती सुभगा गर्वण
वक्त्रि । मद्रूपश्रियमवलोक्यायं युवा मामागच्छति तमेतं
निवारयतु कश्चन यस्य शक्तिरस्ति ।
- २०६ अयं भावः । काचन नायिकानवतीर्णतारुण्यापि प्रियेः
पातुमारब्धा ।
- २०७ अयं भावः । मकला अपि नारीर्दंशं परिभ्रमति परमेका-
मपि न कामयते सर्वाङ्गसुन्दरीमलभमान, एवंस्थिते काचन
वक्त्रि सर्वत्र परिभ्रमति परं कापि स्थितिं न विधत्तेऽय-
मित्युपास्यते ; तदुपास्यं श्रुत्वान्यः कश्चन व्रतं यदि मनो-
गतां सर्वगुणपरिपूर्णां प्राप्नोति तर्हि न भ्राम्यतीत्यर्थः ।
- २०८ अयं भ्रमरः भ्रमन् रौतौति भ्रमर इति ।
- २०९ अयमर्थो यथा कश्चन युवातिक्रान्ततारुण्यामपि गुणगण-
युक्तां नारीं प्रथमोपभुक्तां न त्यजति ।
- २१० यथा कश्चित्कामुकः कांचनानवतीर्णतारुण्यां कथाचन
युक्तां सुरतचमां विधाय तामुपभुङ्क्ते न निपुणो भवेत्

- २५३ अयं भावः प्रधानस्थितां निविडकुचयुगलभरभज्यमान-
मध्यां मध्ववयसं नारीं रमिलेदानीं चेतनारीं कामय
मानो न लज्जसे हे यवन्नित्यपालम्भोक्तिः ।
- २५४ सर्वगुणपरिपूर्णायाः कर्णान्तविश्रान्तलोचनायाः सुरतेन
सुखीकृतहृदयस्य यूनो हृदयं सामान्यनारीरतं यदा
नानन्दयति तदा केनचिदेवमुच्यते ।
- २५५ मकल्यो नियमः ।
- २५६ अयमभिप्रायो ; यथा कश्चिद्विपश्चित्प्रकाण्डः सकलपरि-
षन्नाण्डनभूतः मक्कनशिरोमणिर्दर्शनभंसन्मध्यगतः केन-
चिदेवमुच्यते ।
- २५७ इयं शृङ्गारे वर्तते यथा कश्चन युवा कांचन विदग्ध-
वनितां चलच्चमृचक्षुषमुपभुज्य निकृष्टां कामयमानः
केनचित्सख्यैवमुच्यते ।
- २५८ यथा यथा पुमानर्थेन गुणगणेन परिपूर्णा भवति तथा
तथा गर्वायत इति निर्मदो भाग्यवानेको न तु सर्वे
लक्ष्मीप्रियता इति ।
- २५९ महतां हानिवृद्धौ भवतः चुद्राणां रुर्वदा लघूनां
हानिरेवेत्यर्थः ।
- २६० जल्पितं जामात्यर्थादक्रभणितौः ।
- २६१ वरतरुणौकर्णलगेन कर्णान्तविश्रान्तेन पुनः कथंभूतेन
घोलन्ती तारा कनौनिकाया वर्षस्तेनोज्ज्वलं तेन तथा ।

- ००१ यथा दरिद्रचिन्ता हृदये न माति दर्गतमनोरथा
बहवोऽपि निष्फला भवन्तीत्यर्थः ।
- ००६ अन्यदपि पानौयादि भिन्नानि स्थानानि संप्रणोक्तयोद्धृत
सदितः प्रसरतीति ।
- ००१ अयं भावः । स्वभावसुरते वलयनूपुरयो रवौ न संगच्छेते
अतः कारणाद् द्वात्रापि श्रुत्वा कस्यापि धन्यस्य पुरुषायितं
क्रियमाणं वर्तत इत्यनुमीयते ।
- ००७ यथा पाण्डवकौरवौ युद्धोद्यतौ किमपि न गणयतस्तथा
सुरतसंमर्दनौ दम्पती ।
- ००४ इदमत्र तावत् । काचिन्नारी कस्मिंश्चिद्दुर्लभेऽनुरक्ता
तमलभमाना मानमवलम्ब्य पुनरन्यं वाञ्छन्ती पुनस्त-
वानुरक्ता मती जनान् हामयति ।
- ००५ मखीशिक्षोक्तिरियमथवा भर्तुः कृतापराधस्य ।
- ००६ अयं भावः । कश्चिद्युवा कांचन स्त्रियं गते दिवस उपभुज्य
द्वितोयदिनरात्रौ मानमवलम्ब्य स्थितां वामाक्षीं मद्य
पात्रपुष्पाद्युपभोगवस्त्वानीय तामनुनयन्निदमाह ।
- ००७ इति मखीशिक्षोक्तिर्नायिकां प्रति ।
- ००८ गजेन्द्रतुल्यौ मानभर्तारौ प्रतीहि इति मखीशिक्षोक्तिः ।
- ००९ तुला जलोदञ्चनघटौकाष्ठदवरकं यस्यागे टेङ्गुलीति
कथ्यते ।
- ०१० शशिनो वाहनमीश्वरस्तस्य वाहनं वृषभः । शैलसुतायाः
पार्वत्याः सुतः षण्मुखस्तस्य वाहनं मयूरः । प्रावृद्धाक्षे ।

२७९ लक्ष्म्या वासः कमलं तस्य वासः पानीयं ।

२७४ अयं भावः । काचिन्नारौ तत्क्षणादेव प्रवसितं प्रियं दृष्ट्वा
विरहासहत्वात्प्रर्लापतुमिदमारब्धवती । तस्मिन् मत्प्रिये
प्रोषिते जनस्याद्योज्जागरः चोरभयत्वात् तेन सुभटेन
तिना को नाम रचां करोत्यद्यैव हरिद्रापिञ्जराणि
गोदावर्यास्तटानि तस्मिन् सति सर्वा अपि नीर्य
आत्मवपुंषि हरिद्रापिञ्जराणि प्रत्यहं चकुरिदानीं च
तस्मिन् प्रोषिते किमनेन हरिद्रारागेणास्माकमिति
गोदावर्यां तत्क्षणादेव गत्वाचालयन्निति नदीतटपौतलं
तद्वहं तटं ।

२७५ अयं भावः । पूर्वं नगरनार्यस्तद्रूपं दिदृच्छाललाभाः सत्यो
यत्र यत्र गमनागमनं स मत्प्रियो विधत्ते स्म तत्र
तत्रैव रथ्यामुखदेवकुलचत्वेरब्वादावेवागत्यास्युरिदानीं तु
तस्मिन् प्रोषिते हृदयेन साकं शून्यान्यभूवन्निति
निजपुरुषस्य रूपमौभाग्यप्रकटनोक्तिः ।

२७६ तस्यास्तेन पत्या विना रक्तसितासितप्रान्तमध्ये नयने
सर्वत्र परिभ्रमतः परं क्वापि न पश्यतो; मौक्तिकमपि
कूटत्यक्तं सत्सर्वत्र पतितं न कोऽपि गृह्णाति ।

२८१ अद्य विरह उभयथापि समाप्तिं यास्यति : यदि प्रियो
ऽद्यागात् तर्हि दिष्ट्या मण्डनं, उत नाथासीत् तदान्य-
मण्डनं भावीति ।

२८२ कुलबालिकाः कामं हृद्येव मारयन्तीति भावः ।

- ३८७ अयं भावः । तावदेव कामः स्वपरवशौ दम्पती मार-
यति यावत्कामिनौकटाक्षबाणपूरिताङ्गो न भवति :
पश्चात्सोऽपि तादृम्विधः स्वैरेव वाणैर्मार्थते प्रत्युतेति ।
- ४११ यं सुभगयुवावतंसं सर्वा अपि नार्यो दूतौः प्रेषयित्वा
प्रत्यहं कामयन्ते तत्र मादृशो जनस्य मानवैरौ कथम-
वकाशं लभतामिति ।
- ४१३ तथा त्वं कुर्या यथा स्वयमेव प्रियमपि संभारेऽप्येति
लघुतां यथा न यामि कार्यं च यथा सिध्यतीति
कण्डूयितपाण्डुरं यथा न संपद्यत इति ।
- ४१४ मम भर्तुः परसहस्रापराधास्तेषु मत्सु यदि मानमवलम्ब्येयं
तर्हि शरीरस्येयमवस्थानः कारणादेवविधे व्यतिकरे त्वमन
मम शरणं, येन केन प्रकारेण स आगच्छति तदि
दधीया इति भावः ।
- ४१७ यस्तव वचनं न स्वण्डिष्यते तवादेशं करिष्यति । कथा-
चिन्स्त्रिया प्रेषिता दूतौ प्रियं प्रति तत्रैव तेन मह
सुरतसुखमनुभूय स्वण्डिताधरैर्विधं मुखं कथं दर्शया-
मौत्यधोमुखागतवती तां च तथाविधामवलोक्य मान्तः
भिक्षा हे मखि कथमधोमुखी भवामि यस्त्वददनोष्ठ
स्वण्डयति स मम , प्रियः त्वां सेवमानो मम
वैरीति भावः ।
- ४१२ • विकटकटिस्थलप्रसृत • ।
- ४४५ जीवन्तीं मृतां वा प्राणेश्वरीं द्रक्ष्यामीति हृदये मंगथाः ।

- ४५० काचित्खण्डिता मानमवलम्बमाना विरहावस्थामसहमाना
च खहृदयं मंठ्णोति ।
- ४५१ काचित्कांचन वाञ्छन्ती तेनाप्यवगणिता हृदय
प्रतीदमाहेति ।
- ४५८ B अप्राप्तबलिदाने वक्त्रभागमनसूचके चुधार्त उड्डीने ।
C. E. G. अयं भावो वक्त्रभागमनार्थं पृष्ठः काकः किंन
स्वरचेष्टाविशेषेण तदागमनं शकुनमवकथयति । तत्पू-
जार्थं बल्यर्थं तत्किमपि नास्ति येन बलिं संपाद्य
तस्मै निवेदयति । पश्चान्तस्मिन्नुड्डीने ऽहोऽहं दर्भगशिरो-
मणिर्यदस्मै प्रियशकुनसूचकाय कवलमपि न न्यवेदय
मिति तारतारं हरोद ।
- ४६० वायममागत व्रीक्ष्य प्रोषितपतिभ्रात्रादथ स्त्रिय एव
कुर्वन्तीति तामां स्वभावः ।
- ४६२ क्वायां शोभां मम पत्युर्दारिश्येण भोजनादिपूजामकुर्वतो
मानहानिस्तेषु बान्धवेष्वगतेषु मा भूदिति तानपि हेष्टि ।
- ४६८ अयमर्थः । काचन दूतो केनचित्पुरुषेण प्रेरिता सतीम-
तक्षिकामागत्यामुकं भजस्वित्युक्तवती तां चैव ब्रुवाणां
प्रत्युत्तरयति ।
- ४७० मम गुणान् वज्र मन्यतेऽहं चामती भवेयं यदि तदा
मम क इमं गुणाः ।
- ४७१ काचन सत्यमावुत्तमस्त्वद्गुणान् वज्र मन्यत इति ब्रुवाणां
दूतीं प्रत्युत्तरयति ।

- ७३ अन्यदाख्यानान्तरमौदृशीनां गायानां औचिभुवनपाल-
विवृतितम्बेकोक्तिविचारलौलायां जय यत इह
(ऽहं E) लेखक एत ।
- ४८१ कर्णे लगित्वेत्यर्थः ।
- ४८८ पत्रिकामपि मा दद्याः पृजां मा कृथाः ।
- ४८० काचन खैरिणी कूपान्तःस्थां चन्द्रप्रतिमामवलोक्य
मखीमुवाचेति कञ्जलेनामुं मलिनं कुरु येन ज्योत्स्नाजाल
न विकिरति ।
- ४८२ अयं भावः । अश्रुस्तावन्न पश्यति न गृणोति गामलोकस्य
गृहे विवाहव्ययो मम पतिश्चात्र नास्ति तस्मात्सवतोऽपि
भौतं परित्यज्य सकलां रात्रिमारमस्वेति भङ्गोक्तवतौ
काचन कुलटा ।
- ४८० भावार्थस्त्वयं । हे पथिक एतन्स्थानं जनरुंकुलं न वर्तते
शून्यमेवात्ता न दध्यति ददाति स्वप्नमवकाशं तदा मा
व्रज किं तु वासं याचस्वात्र मम गृहे ।
- ४८४ कोऽर्थः । यद्यत्र वक्ष्यसे तदा मत्कुचोक्षणं गतगौतो
गतामपि रात्रिं न ज्ञास्यस इत्यर्थः ।
- ४८८ करणानि वववालवादीनि मम । त्वं तथा कुर्वाथा
यथा शुक्रो निश्चलः स्यादिति ।
- ५०७ मंचारः कोकप्रणीतोऽत्र बोद्धव्यो ग्रन्थगौरवभयान्न
लिख्यते ऽचेति ।
- ५०८ कश्चन यन्मनिपुणः कथाचिन्ताधिकयैवमुच्यते ।

- १७२ सात्त्विकभावभावितप्रस्रवद्रवत्पानौयानि कन्यकारतानि ।
- १७३ अयं भावः । सर्वमपि ग्रामं परिभ्रान्तास्मि परमात्मभग-
योग्यं कस्यापि साधनं न दृष्टं ।
- १७४ काश्चन खण्डिता या मानसवस्त्रस्य यावत्तिष्ठति
तावदागत्य भर्त्रानुनोतापि मानं न तत्याज गतः
सोऽपि निजगृहे । एवंविधे व्यतिकरे कामपरवशा
यावन्न पतिर्मानं त्यजति तावद्रोदितुं प्रवृत्ता सती
सख्योच्यते एवमिति ।
- १७६ तद्रोदनेनैतेषां क्लेशानां मनो नो दूयते प्रत्युत क्ल-
शरोदनेन मां प्रतारयत्येषेति मन्यन्ते ।
- १७८ दिनकरकिरणपक्षे दोषा रात्रिर्येते ।
- १७९ रक्ते ऽनुरक्ते जने रक्ता कृष्णे दृष्टदृष्टे कृष्णा धवले
शुद्धदृष्टे धवलाः ।
- १८० सुकविरर्थो ऽभिधेयस्तत्र रुच्यः । दृष्टा दूरत एव ।
- १८१ वर्णाद्या सरूपा । पक्षे वर्णाद्या पौतच्छकित्वात् ।
सुखे रसिका आगच्छ प्राणताय मां दाम्नीं किमिति
दृशापि न संभावयसीति । पक्षे सुखरसिका भक्ष्य-
माणा स्वादर्भवति । स्नेहविहीनापि कण्ठे लगति
क्वचिमप्रेमप्रकटनात् । पक्षे तैलादिरक्षिता कण्ठे
तालुनि लगत्यातिरूक्षलात् । पश्चात्करोति विकारं
निर्द्रव्यं पुरुष कृत्वा विकारं कुर्वन्ति वेष्ट्या निष्काम-

यन्तीत्यर्थः । पक्षे पद्यादिकारमुद्रागमने ऽजोर्णाति-
मारादिकं करोति ।

५ ६ ४ न संवहति न वशीभवति । मंजातरोमाञ्चिनाङ्गेन पर-
द्रव्यं दृष्टोत्कण्ठितशरीरा ।

५ ६ ५ निवड्डलोभा । पक्षे प्राकृते पूर्वनिपातो लोहेन निवड्डा ।
स्थानमेव लोभ एव वित्तं लोभद्रव्यं ।

५ ६ ७ नानजनरागि । पक्षे ऽन्योन्य योऽमौ रागः पञ्चवर्णत्वात् ।

५ ६ ८ आत्मानं द्रव्यलोभेन कुष्ठिने ऽप्यर्पयन्ति ।

५ ७ १ यद्यात्मा देष्टो न भवेत् ततः कुरुपान् कुष्ठिनोऽपि
कथं भजन्ति ।

५ ७ ६ यथा शैवाललिप्रप्रस्तरपतनं दुःखाय मंपद्यते तथा
वेष्ट्याहृदयविश्रामः ।

५ ७ ७ मृतकमात्मवशौभृतं मृतकप्रायमिव । अन्यं चाजिगमिषुं
व्यसनितं कटाक्षरक्षितं धारयति । अमौ धनौ यद्या-
गच्छति तदात्मवशमानयामौति दृष्टिं ददाति । पक्ष
ऽन्यस्य च दृष्टिं ददाति श्वः परश्वः कं मृतक
भक्षयिष्यामि ।

५ ७ ८ ग्रन्थमर्थं मोक्ष तस्माद्भूमिनो धारयन्ति । कर्त्तव्यत-
हस्ता कर्त्तव्यत्वेन भक्षयित्त्वेन हस्तो यस्याः मा । ग्रन्थ
शास्त्रं । मोक्ष शिवं धारयन्ति । तद्गतमनसः तस्मिन्
मोक्ष एव गतं मनो येषां ते ।

५ ८ ० विद्यमानमपि धनं लोपयितुं कथं शक्यत इति भावः ।

- ५८६ उड्डो तडागखनकः । भूमावतिगमने । यथा कामो
माधनं विनिक्षिप्य द्वे तथौ भगस्य विलिख्य हृदयेऽपि
पानोयमानयति द्रानयतीत्यर्थः ।
- ५८८ यथा कश्चन कामुकः लभ्यस्यर्गसुखो निर्दयालिङ्गनवङ्ग-
लोच्छलद्वेतमं नारीं द्रवौभूतामपि पुनरालिङ्गति ।
- ५८९ नार। द्वादशाङ्गुलप्रमाणलिङ्गदृढघातेन यत्प्रद्रवति तन्ना-
स्ययकारि । यस्य दर्शनेनैव द्रवति स कामुकः कुशलः ।
- ५९० काश्चन गोपवाल्मीकां राधानास्त्रा हरिरालपते स्म
कुशलं राधे । तर्हि मा क्रोधाविष्टा सुखितोऽसि कंसेति
हरि प्रत्यवादीत् । ततो भगवान् चमत्कारं परावृत्त्य
कमः क्वाचेति पप्रच्छ । ततः मा राधिकापि क्वास्तेऽचेति
प्रत्युत्तरमदादिति ।
- ५९१ द्वावप्येतौ यमुनायां चिरं चिक्रीडतुर्थेषु दिवसेषु ते
तादृशा दिवमास्तदानीमभूवन् न तु इदानीमिति ।
- ५९२ काचन गोप्यम्बा कस्यासिद्धिष्णविरहितायाः कृष्णलाभो-
पायं निवेदयति ।
- ५९३ त्रिशाखेतेन दानवारेर्नारायणसुभटप्रकाण्डस्य वल्लभा-
स्मौति गर्वायते स्म ।
- ५९४ कगाचिद्गोषा ।
- ५९५ भगवति गतचित्ता धनलमपि तं कं कृष्णमिति भगवतो
नाम गृह्णाति ।
- ६०० सचिरं वस्तु यथा १ भुज्यते तथा २ तृष्णा वर्धतेतरां ।

- ६०७ खलया गौर्यूरुमूलनितम्बिम्बकुचयुगलादिदृशुरोश्ररां
यन्यच्छोटनमकार्षीत्तन्निंश्च कृते मा ममाङ्गर्याष्टममौ
पश्यत्विति ।
- ६१२ लक्ष्मोः किल कामातां ब्रह्माणमपि नाभोकमन्विष्यतं
दृष्ट्वा सुरतसुखं त्यक्तमपारयन्ती लज्जामज्जददनकमला
कथममौ परमेष्ठौ मामेवंकुवाणां द्रक्ष्यतीत्यस्य भगवतो
नयनद्वयौ किल सूर्यचन्द्रममौ तर्हि यत्र सूर्यस्तत्र
कमलं विकसति तस्मिंश्चास्तमयमाने पथोजमपि
संकुचत्यतो नाभौपथोरूहं नारायणदल्लिणनयनसूर्या-
च्छादनेन संकुचत्विति नयनं पिदधे भगवत्युर्दाधजेति ।
- ६१२ एतावता मापराधो भवानमि ।
- ६१३ इदमुत्तरं । मम मुखं तावत्कतकीकर्परधूलिधवलं
पूर्णमाचन्द्रश्च मृगलक्ष्मदूषितस्ततो मम गण्डस्थले
कुतस्थं कञ्चनं लगति यन्मुखं मृगाङ्गलक्षणानुमिमौत
इयमिति ।
- ६१४ स्तनाभ्यां निरुद्धत्वादमुथ ब्राह्मणस्य नमस्कारसूचकं
शिरोनमनं मम न भवतीति । अमुना नितम्बेन
दर्वहेन मम त्वरितं गमनं न संगच्छते शशुराटेः स्पर्शः
कथं रक्षितव्य इति ।
- ६१५ इदमुत्तरं । पतिस्तस्यास्तिलककरणव्याजेन मुखं चुर्चम्बि-
षति मा चेदानौमहमृतमत्यस्मि पश्य रुधिराक्तं मम
वाममिति पराङ्मुखौ भवति ।

- ६१६ अस्य हृदयेऽन्या निवसति तस्याः पादप्रहारमसौ महि
 व्यते नो वेति यावदुत्थापयति प्रहर्तुं पादं तावच्छिरमि
 प्रत्येच्छन्तस्तथेति नान्यथा मम शक्तेति किं करोमीति
 स्थूलाश्रुभौ हरोद यतः रुदितमुचितमस्त्वं योषितां
 विग्रहेषु ।
- ६१७ परिजनमथस्थितं पूर्वमेव याचितसुरतमात्मवल्लभमव-
 लोक्ष्य कथं प्रत्युत्तरयामीति करकमलकलितं लौला-
 नलिनं मुकुलयासास सूर्यान्तमनेऽमृनि मुकुलीभविष्यान्त
 ततः परतस्त्वया ममागन्तव्यमिति कमलमुकुलने हेतुः
- ६१८ एकेनेव बाणेन वरगजेन्द्रहनने मम शक्तिरस्ति मा
 जानातु कोऽपि विषाक्तेन शरेणासुं मत्तद्वस्तिन
 जघानेति शरप्रचालनपिबनं प्रत्ययाय विषाक्ते शरजले
 पीते ममैव मृत्युर्भवति ।
- ६१९ कुङ्कुमरागोऽप्यङ्गस्यर्गसुखान्तरायायावयोर्मा भूदिति ।
- ६२० एतेन तस्याः सर्वबन्धवेत्तृत्वं प्रकटौक्थिते ।
- ६२१ अभिनवप्रेमममागमदयोरपि यौवनद्विंशन्तमासे मति
 कथमसौ वृषभो नो वा यदेवंविधां मां परित्यज्य याति
 देशान्तरमिति श्टङ्गावस्य शिरमि स्तो नो वेति
 शिरोऽवलाकतं ।
- ६२२ कौचिद्राजपुत्रौ विद्येते तयोः कनिष्ठेन प्रजावतौ
 राजकुले मद्भातुः स्थानं त्वं व्रजेत्युक्त्वा सतौ अद्या-
 मुभा देवरेण विपरीतरतं मम शय्याप्रच्छादनपटस्थित-

चरणकुङ्कुमलाञ्जनेन ज्ञात्वा मद्भातःकार्यं तथा कृत-
मित्यज्ञानीत् ।

६०३ प्रियस्य तावन्मम हृदये वासस्तत्र दौषकः कथं दौषत
इति हृदयावलोकनं ।

६०४ आभिर्मम भर्ता रन्तुं याचितस्ततः ताः सुभगा अहं
नपुंसकोऽस्मीत्युत्तरं चक्रे । ततो धन्याहमिति यस्या
भर्तान्यां न कामयत इति गर्वमुवाह ।

६०७ प्रावृद्धाले हि शशकपथिकौ दुःखितौ भवतः ।

६०८ प्रेमाकूटं वचनेनैव कमलनालवत्प्रत्यतिकोमलत्वात् ।

६०९ काचिदिरचिष्यामवचमुष्णा पश्चात्तस्मिन्वर्धमाने प्रलपति ।
साधारो महाधारत्वं । शोषयति मम ।

६१० काचिन्मृगधा विरहिणौ निरन्तरं वर्षति वारिदे मरि
त्सूभयकूलकषासु सनौष्वात्मौयप्राणेश्वरस्य गमनं वाञ्छन्तौ
कयाचित्सख्येवमुच्यते ।

६११ यथा कस्मिंश्चिन्प्रधानपुरुषे विनष्टे शोकात्तनुतनुहशादयो
भवन्ति तत्परिवारस्य ।

६१२ शुकशरीरस्य हरितत्वेन चञ्चोश्च लौहित्येन सलोहितं
पित्तमिवोत्प्रेक्ष्यते ।

६१३ पूर्वं हि जरा कर्णमूलमेव ममागच्छति ।

६१४ विधिना पूर्वकृतकर्मणा ।

६१५ यत्रोत्पन्नं वस्तु तत्र तथा न शोभते यथान्यत्र स्थाने
शोभतेतरां ।

- ७०३ कृपास्थिततुला रिक्तमृता मतो नीचोच्चस्थानं प्राप्नोति ।
- ७०६ कोशोऽत्र कमलान्तरवर्तिनौ कर्णिका ।
- ७१४ यः खलु लक्ष्म्यालिङ्गितः स यद्यात्मौघान् प्रति निःफलः
स परान् प्रति कथं सफलो भविष्यति ।
- ७१८ कश्चिन्ननस्त्रो क्वापि मूर्खप्रधाने ग्रामे वसन् केनचित्-
देवमुच्यते ।
- ७१९ वरमन्यत्र गमनं विदुषो न तु मूर्खस्य क्रियमाणः
सत्कारो दृष्ट ।
- ७२५ चक्रवाकः किलेयं मम प्राणवन्नभेति स्वकीयं प्रतिबिम्ब
जलस्थितमनलोक्त्योदशमीत् ।
- ७३५ यद्यपि भूमिगुणेन वटवृक्षो ह्रस्वः संजातस्तथापि फल
प्राचुर्यं तथा भविष्यति यथा सर्वेऽपि प्राणिनः सुखिता
भविष्यन्ति ।
- ७३६ यः कोऽपि धनौ भवति स वृद्धिं व्रजन् याच्यमानश्चद-
दनचन्द्रं कोपकलङ्कितं विधत्ते तस्याग्रां याचकास्त्यजन्ति ।
- ७४० यः कोऽपि सुखं कलुषितं विधत्ते शुभवचनदानेऽप्यास्तां
दानप्रस्तावः स स्वकीयैरेव पुत्रैस्त्यज्यते ।
- ७४४ कश्चिद्दुष्टो दौर्घ्यं तावत्करोति यावदन्यः सत्पुरुषः
तन्निग्रहौता कोपाटोपभृकुटिलतालङ्कतललाटो न
जानाति । तेन च ज्ञातेन तदानौ न दुष्टो न चान्यः
कोपौति ।
- ७४६ यदि केनापि मूर्खाग्रोमणिना ग्रामोणग्रामणिना

कश्चिद्विपश्चिन्नाकाण्डस्त्यक्तः सोऽन्यत्र गतः सकलनरनाथ
मूर्ध्ववन्दनीयचरणः किं न भविष्यतीति ।

१५० अपि तु शुनीव गृहे गृहे परिभ्रमति ।

१५१ यः कोऽपि पुरुषमिहः कष्टदशामाप्तः केनापि याच्यमानः
मपत्यक्तो ऽप्यात्मीयं गाम्भीर्यं न त्यजति ।

१५२ यथा कोऽपि वदान्यः पात्रेभ्यः सर्वमापि वस्तुजात
विश्राण्य कस्मैचनावशिष्टयाचकायात्मानमर्पयन् भवन्न
जगन्मण्डलं स्वयशमा पूरयति जौम्रतवाहनवत् ।

१५३ यः कश्चिद्विभवप्राचुर्यनिर्जितधनदः परमददानः क्वमपि
म एवमुच्यते ।

१५४ बद्धोऽस्मि त्वं पवतैः पौतोऽस्मि त्वमगस्तिना तथा कर्त्तव्यो
ऽस्मि वानरार्दिभिः ।

१५५ मानौ जनश्छेदनदाहघर्षणादिकं महते न पुनरममान
जनेन मह मास्यं (read महासास्यं) ।

१५६ कश्चिदममीक्ष्यकारो निरक्षरो लोभवान् मर्षेण नाचन
ममं मत्पुरुषं विद्वानं करोति म एवमुच्यते ।

१५७ अमुष्मात्सुमेरोर्लवमपि सुवर्णं न कथ्यमं ।

१५८ इतरलोकस्य कोटतुल्यस्य का गणना ।

१५९ विदांसः किल दौषच्छायां न गृह्णन्ते । दौषच्छाया
गजच्छाया खट्वाच्छाया तथैव चेति ।

१६० एवंविधां स्त्रियमस्मभ्यं योजयेति गम्यं ।

- ७८८ कश्चन काम्येवंविधं स्त्रीरत्नमलभमानो यदि न प्राप्नोति
तदैवं वक्ति ।
- ७८९ सुसूचमस्थिस्पर्शसुखकारि अनितप्रीतिपुलकितं दीय-
मानमपि स्वारत्न रङ्गरहितं चेत्तदा यथा कस्यापि
न रोचते तद्वदिदमपि ।
- ७९० मान्यदर्शनेन खेटं कार्षीर्यतस्तत्तादृग्विधमस्माकं अन-
यति संतोष ।

VARIOUS READINGS.

- ० अमियं F—तत्तवत्तिं G—.
- ३ ०विरइयोओ गाहाओ कुलाउ A ; ०विरइयाइं D एवं वज्जा-
नगं विहियं A ; वज्जावगं B ; विज्जालगं D.
- ४ गगत्ये D—पवर० A—तं पिअ A : तं पिउ D --वग्गालगं B,
F—पज्जत्ति D, F.
- ५ एवं A, G—अवसरे पत्ते A—पाइकव्व० A -होही A, D
६ कए वि कव्वे D.
- ७ मक्कयअसक्कयं V, F.
- १० मगोहराहिं D, F, H—सगसोहि च्छंदइतीहिं A—कामिणीहि
A, H ; पणयणीहि V, F, डज्जइ हियं A, D, H, भिज्जइ
F, जिज्जइ G—अयंतीहिं A, C, D, E, F, G : अमन्तीहिं H.
- ११ एवं B—जह दविणं पुसुहीणेहिं F, H : जह दवणं पुसु-
हीणाणं D.
- १२ व्हंइट्टिया A—सुरूवा C.
- १३ रमं A—विब्भमं A- वयणाइ A, D : आलावा H -चित्तं
A, C.
- १४ पटइ विसत्थो य A, D—सुवणगुट्ठीए A : सुवणगोट्ठीम D—
स च्चिय नाओ छइल्लेहिं A ; मो उग नाओ क्यल्लेहिं D.
- १५ रुइ B ; रूयइ D—अगाहा D, F—गमार० A, C ; गवाल०
B. गुयाल० D—किज्जइ A, D—नुंचविनुंचो A—गावी H.
- १६ लउवत्त A—पावहसि C, E—इस्कु० A, F : इच्छ० G.
- १७ तं दंढं A—याण A, F.

- १८ कया A, D—रमणीया V, D, F—किं गाहाण ऊ A, D.
- १९ अत्यावे B—सुकवि० D.
- २० पिव D, F,
- २१ ंकव्वस्स रमं A, D, F—जो जाणइ A, D, F, भगियाइं A,
D—तावि(य)मीयलस्स तत्तिं A—पावेइ D.
- २२ गृह्णि परं A—चोर व्व A, B, C, D, G—दुस्सं पेत्तण D, F.
- २३ ंभीषो D, F, H—दग्गेण D, H.
- २४ पण्येहि नवमि D—लब्भइ A, D.
- २५ ंवज्जल० B.
- २६ मोहइ मो D, F, H—दुस्संतो E—कुपयं D, H.
- २७ मुज्जमंगो A, D: मुहउंचणो F: मुहवंचणो अचवलो विगाओ
B: विगाओ C: यचवलो E.
- २८ देमा० D—पट्ठीयव्वं E
- २९ को मक्कयतइयइं पठइ A: मक्कयतिडितिडिं पठइ D—परियं
B, E.
- ३० अवुहा वुहाण B, C—विहोणा D, F—भुअगखगलगी ?
मीसं खलियं न याणांति A: ते भउहा० B, C: ते भिसुहखग
निअडियं पि D: ते भमुह० E, F: ते भउडि० H—न याणांति
D, F, H
- ३१ जेहिं A—ताणं पि ऊ नमिऊ हं A.
- ३२ सुवणो मुज्जमहाओ A—मणं B: ममं C: महं असंभवो D,
H—उप्पन्नो A.
- ३३ सुवणो A—दूमिज्जंतो वि D, H—इव D, H: चिय C, E,
G, F—णिम्मलं जाइ A.
- ३४ विपियं A: असंगलं G—लज्जयो A—भमइ A, D.
- ३५ सुवणस्स A—मुहा विपियं A.

- १० प्रियसहाइ A— एसो जाण सहाओ A, F— सुवगाण A.
- ११ अकयत्यकयत्यकण A— अकयत्यण विण्णियं A : कइविण्णिय B
- १२ एम C : एमा E— पई A, H : पइई C— पिउं A, C, D.
- (i) मयणस्स कावि पयई अपिए वि कण D, H— कुणइ A, D
- १३ पअवयारं A, V, D, F— अवराहेण A : अवयागीण D, H
- १४ दोहेहिं वि F, G— पुज्जत्ता A— बज्जवेहि A— किं पि A—
विज्जफुरियं व B : ०फुरियो C : ०फुरिय व्व A : ०फुरिउं
E : ०फुरिउ D : ०फुरियं F, H, G.
- १५ गयंद० C, G— पुज्जवी E
- १६ दीणं अभुद्धरणं D, H— अभुद्धरियो A : अभुद्धरियं F
पिउं C, G— अवराहेसु D. H— खामिअं A : खमिओ F—
सवणं A : मयणं D, H— नवर D— जाणंति A, D, H.
- १७ वि A : वे C, E : B () : दो F— उवयणिउं E, G :
जोयुवयारं न B— पुण्हसइ A : पण्हसइ E, G.
- १८ मग्गोण न A— हंति A.
- १९ अचला A— माजाया मायणं वि लंघंति A : मेण्हंति C— नेह A
- २० फलहहिआ इ निम्मि० A— कुणंदि पण्कुं G— उवयारं A
लोयाणं A : लोयमुहं B, F : लोणमु C.
- २१ वहक० A : बज्जल० D, E, F : वहल B, C— णमियं दिट्ठं
A : वियमियं दिट्ठं D.
- २२ थट्ठी D, G : ठट्ठी F— अजंपिणो A, D : अवंतिउ C :
अवच्चिओ G— दुण्णिओ A, V, F, ०ग्घीण D— सुलोभिन्न व्व
A, सुलीदिन्न व्व V, F, सुलाभिन्नो अ D.
- २३ ०मं० A, C, F— लोहट्ठिग्वंडण० A— दुम्महउ E— भेइय
णणो B.
- २४ भायणं G— मुग्ग व्व V.

- ५३ अ लोह० C, E, G : य अलोह० B— बाणो अ D : बाण अ
A, V, F.
- ५४ जस्य F - होही D— जं पि F— तं पि य जंपंति फुडं D—
सव्यमाग्च्छं D.
- ५५ नवम् B, E, G— विह्वेग D.
- ५६ दितं C, E : दितयं D— अदिस्सयं C, E— वेरियाणं D, F ;
वयग्गियाणं E ; वइग्गियां G.
- ५७ चित्तलण A, D, G— जमलि० B, F ; जुवल० A— सो घोण-
नपिसुणो A ; घोणस अ B, E ; गोणसय्यं F : गोणस अ C,
D, G - परिनिस्सिक्खरे A : परिस्सक्खरे D.
- ५८ कुलविह्वणण भोयसुक्काण A, D— भोयवताण H— वित्याण
B - वीह्वड A, V, D, F, H - वंतर० D.
- ५९ एवं G
- ६० खलमोहं H.
- ६१ चाडयंभग्गियाणं A ; बड्ढचाडकूडं D — सुणहाण F.
- ६२ जगं D, H - उद्धग्गिया A ; निम्मविया D, H - जस्य D, H—
नद्धमाहय्यं A ; उपभावा० G— भमग्ग A ; सवग्ग F, H—
दहंति D - व्यंभं A - मग्गु चिय A.
- ६३ सुक्का० D, H, G - ०मंमिलिआ A - खलमग्गं मंपत्ते A : जाण
D, H - सुवग्गे A : सुयणा पारिवंति D, H.
- ६४ गुणा ङ को E - वस्सियं B - नवम् B, E : गवरे C.
- ६५ णक्का V - इक्का A - दिव्वाण E : दिग्गहाण B— जंहि जंहिं
विग्गिदिट्ठो V
- ६६ जुक्कं A : दिग्गि G - सद्ध A, B, D, G.
- ६७ मिलंतो B, E, G.

- १६ उवण A, B, C, E—मिल्लेइ A: मिल्लेइ B, E—
धोवमाणं G.
- १७ जं च C—पिच्छह A, C, E.
- १८ सप्यरिसाण A.
- १९ दठ० G—संकुलाण य A—कुलीगाणं A—धो A
- २० पुत्तिमाइ A—तह A, D—दुस्काण? जण A: दुस्काण?
मणे B, C, E, G: दस्काइ जण D, H.
- २१ इक्को वि A—नवर D—तिज्जवणम्मि A जुम्हाण A: जोन्हाण
C—कौणे E.
- २२ किज्जइ B: भिज्जइ D—खौणम्मि E—वद्धइ वद्धंत० G:
वद्धइ तह वड्डियम्मि A: वद्धइ उयहिंमि तह य D वड्डइ इय
उयंमि तह य H.
- २३ घडणं जं जेण A, D—दैयस्स A: जौयस्स G—दृग्ग्यो वि D
खगडाणं C, E.
- २४ इक्कमिलियाणं A—कुमुइ G—खंडाई A
- २५ दिट्ठेण वि A, D—जाव न F—पाविंति D—विनिज्जइ A:
कुमुयाण निव्वड् कुणइ D
- २६ एमेय D—कमलायगाय B, F: कमलाइगाण C—विणो A,
H: इडविणा C—तेण B—वियस्संति A: विज्जमंति H
- २७ इडे B, F, G—वियस्संति A: विज्जमंति H—जण नेत्तो A
दूरे वि ट्ठिष्वा सुहाविंति D, H.
- २८ सम्मवेहं D—दम्मए A, E—कडुयकणं A
- २९ अमंतहिं अं C—वियमित्तो C, E.
- ३० परहिंयं पि तो कुज्जा H—अप्यहिंयं सुट्ट D
- ३१ अलियदग्धिं H: विसुक्कं D—मइण C: नवनि यमयम्ममइण
A, D: धम्मोय H—होति E, H

- ८५ लङ्घयसरोयाउ D, H -- तहाउ A.
- ८६ कुञ्ज D -- महलाइं H.
- ८७ मग्निसेइ जं समत्यो F २ जं जं A : जं जो B, E : जं च C :
जं जं G -- खमइ B -- जसु F २ -- गव्वियो होइ A, F २ तिसु
गहि B, C, E, G.
- ८८ अगावत्त A -- ग्गइ A, E, F, G -- गुणं F -- सो गवर B,
C, G : सो गवरं F : सो न H -- वि व दुल्लहो B ; वि
दुल्लहो E : यवल्लहो A.
- ८९ सखं A -- इन्दियकुं A -- व जम्मो A -- अहम्मण A, D,
F, G.
- ९० पउग्गिंसं A -- परकलत्तपरिहरणं A, D, H -- ०ग्घियं जम्मं
A -- गाढाइत्ताण A, H -- निव्वहइ A, D, H
- ९१ अमुगांता A : अमुअगांता G -- कह गइ B.
- ९२ कहं C, E खगग्गिंसि D -- सिडिलेह D -- ०सिडिलियाणं A,
C, E, G.
- ९३ अङ्ग च्चिय F, G : अङ्गट्टिय A, B, C, E -- जाय C -- तेहिं
A : ताणं D -- परिहइताणं A : परिहइतेहिं D.
- ९४ एग्गिसो A -- गंनो A -- न जंपण दीणो A -- विक्कायाणइ B :
विक्काणइ C, E : वीक्किणइ A.
- ९५ वे B, C, F, G : दूवे E -- सरो A -- भवंता A -- निवत्तंति A.
- ९६ दग्गि A : दग्घिय D : दोग्गि E : वेग्गि B, C, G -- उत्तिम-
परिमाणं माणवंताण A -- विल्लहलं A : वल्लहलं D : विल्लहल
V, F
- ९७ अहिअं D, H -- पेग्गिया E -- पिण्डिऊण A : कट्टिऊण D, H --
जोय D, H -- भगंति A : परवति E : वदंति G -- लब्बा-
महामत्ता A : दीणस्करा E.

1941 APRIL 24 10 30 AM

1941

